AYDINLIK

sosyalist dergi

şevki akşit
mustafa harman
hikmet kıvılcımlı
mihri belli

hükümet buhranı değil, rejim buhranı
devrimci saflarda kazılan tasfiye çukurları
devrimci sendikacılık ve DİSK'in bugünkü durumu
dinin türk toplumuna etkileri
ulusal devrimci kültür

mart 1970

17

SAYI : 17 AYDINLIK Aylık Sosyalist Dergi MART 1970

İÇİNDEKİLER

Sahibi	Münir Aktolga
Sorumlu Müdür	Vahap Erdoğdu
Teknik Yönetmen	Barbaros Denizeri

Yönetim Yeri	Süleyman Sırrı Sok. 2/12 Yenişehir — Ankara Tel : 12 40 14
Abone Adresi	P.K. 100, Cebeci — Ankara
Abone Şartları	Türkiye/yıllık 50 TL., altı aylık 25 TL. Avrupa ve Ortadoğu/yıllık 75 TL., altı aylık 40 TL., Diğer Ülkeler/yıllık 125 TL., altı aylık 65 TL.
İlân Şartları	Tam sayfa 800 TL. üzerinden hesaplanır. Yayın ilânları indirimlidir.
Dizgi ve Baskı	SAN MATBAASI Tel : 11 98 19, Ankara
İstanbul Dağıtımı	Fuat Büte, Ankara Cad. No. 34 Tel : 27 89 49
Ankara Dağıtımı	Ankara Umum Gazete Bayileri Kooperatifi
Ege Böl. Dağıtımı	Orhan Özşişman, 452. Sok. 5 — İzmir Tel : 38786

I. Yılmaz
tarafından
TÜSTAV'a
bağışlanmıştır

hükümet buhranı değil, rejim buhranı

DEMİREL hükümeti istifa etmiştir. Türkiye şu anda hükümetsizdir. Büyük bir seçim zaferinden sonra iktidara geldikten birkaç ay gibi kısa bir süre içinde AP hükümeti, sunduğu bütçenin meclis çoğunluğunca reddedilmesi karşısında iktidarı terketmek zorunluluğunu duymuştur. Oysa, hükümet durumu bundan birkaç hafta öncesine kadar pek sağlam görünmekte idi. Meclisteki mutlak çoğunluk AP'li idi. Sağa kaymalar sonucu filipin demokrasiciliğinin temel unsuru durumuna düşmüş olan ana muhalefet partisi CHP de, bütün temel meselelerde Demirel iktidarı ile görüş ve işbirliği halinde idi. Seçim kanunundaki değişiklik ve başka etkenler yüzünden temsil güçleri iyice baltalanmış olan küçük partilerin fazla bir ağırlığı yoktu. Zaten bu partilerin tümü filipin demokrasiciliğine bağlı örgütlerdi ve içlerinde meclise en çok sayıda milletvekili sokabilmiş olan Güven Partisi, işbirlikçi sınıfların çıkarlarına hizmette AP'den bile daha gayretli idi.

Duruma yüzeysel olarak bakıldığında, burjuva parlâmentarizmi tarihinde, az iktidar, 1969 seçimlerinden sonrraki dönemde AP hükümetinin içinde bulunduğu kadar elverişli şartlarda hükümet icra etmiştir. Nasıl oluyorda bu kadar elverişli şartlarda başa geçen AP kabinesinin ömrü bu kadar kısa olabiliyor ve memleket bir hükümet bunalımına sürüklenebiliyor?

Bu soruyu doğru cevaplandırabilmek için, siyasilerimizin iddialarına rağmen, bizdeki düzenin gerçek bir burjuva parlâmentarizmi düzeni olmadığını ve Türkiye'nin, tarihinde hiç bir zaman, burjuva anlamında dahi, bir demokrasi görmediğini, Türkiye'de çeyrek yüzyıllık ömrü olan bu çok partili düzenin, emperyalizm-işbirlikçi sermaye-feodal mütegallibe üçlü ortaklığının sömürü ve tahakkümü aracı, bir karşı-devrim aracı olduğu gözönünde

tutulmalıdır. Filipin demokrasiciliğinde kural, politikanın işbirlikçi sınıf ve zümrelerin kapalı av alanı olmasıdır; toplumdaki ulusal güçlerin kendi siyasî örgütleriyle ülkenin tarihî gelişmesini etkileme olanağından yoksun tutulmasıdır. Demirel hükümeti normal burjuva parlâmenter ölçülerle sağlam bir hükümet sayılabilirdi. Ama bugün Türkiye'nin düzeni olan filipin demokrasiciliğinde bu ölçüler geçerli değildir. Normal burjuva parlâmenter ölçüler geçerli değildir çünkü parlâmentodaki partiler arası denge Türkiye toplumundaki gerçek güçler dengesini yansıtmamaktadır. Bizde öyle durumlar olabilir ki, parlâmenter mücadele dışında tutulan millî güçler, dolaylı yoldan da olsa, ağırlıklarını koyarak toplumun gelişmesinde bir ölçüde etkili sonuçlar elde edebilirler.

İki örnek: Amerikan emperyalizminin Akdeniz bölgesindeki saldırı gücünü temsil eden 6. Filonun o maksatlı periyodik ziyaretleri parlâmenterlerimizi pek rahatsız eden bir şey değildi. Tam tersine, kaderi Amerikan vesayetine sıkı sıkıya bağlı olan AP iktidarı bu ziyaretleri kendi kuvvet gösterisi saymaktaydı. AP basınının bu konudaki tutumu açıktır. Ama başta proleter devrimcileri olmak üzere, yurtsever gençliğin ve bütün halkın kan dökerek, şehitler vererek giriştiği kahramanca mücadele sonucunda, parlâmentonun ve iktidarın lehte tutumuna rağmen, 6. Filonun ziyaretleri durdurulabildi.

Elçi olarak Ankara'ya atanması Türkiye halkına bir hakaret olan CİA görevlisi Kommer'in Türkiye'yi terketme zorunluluğunda bırakılması da, gene parlâmento dışında tutulan millî güçlerin ağırlıklarını koymaları sonucu olmuştur. Türkiye üzerinde vesayet kurmuş olan güçlü Amerikan emperyalizminin suratına indirilen bu iki tokat, sadece Türkiye halkının bağımsızlık ve gerçek demokrasi özleminin bir ifadesi olmakla kalmaz, aynı zamanda filipin demokrasiciliğinin durumunun oldukça sallantılı olduğunun, bu düzenin kurumlarının özde güçsüz durumlara düştüğünün kanıtıdır da.

Onun için son hükümet buhranının normal burjuva parlâmenterizmi ölçüleriyle değerlendiremeyiz. Bu mesele, filipin demokrasiciliğinin Türkiye'de geçirmekte olduğu derin buhran açısından ele alınmalıdır. Yani bugün Türkiye'de sözkonusu olan, hükümet buhranından çok rejim buhranıdır. Ve Türkiye'nin çözüm bekleyen ana meselesi bir hükümet buhranı meselesi değildir, düzen meselesidir. Düzeni emekçi halkın lehine olarak Millî Demokratik Devrim doğrultusunda değiştirmek meselesidir. Düzen bu doğrultuda değişmedikçe, hangi parlâmenter kombinezon yapılırsa yapılsın, hangi hükümet başa geçerse geçsin Türkiye'nin temel sorunlarından hiç birine çözüm getiremeyecektir.

İSTİFA eden Demirel hükümeti (ki bu hükümet, ayrıntı niteliğinde 1969 seçiminden sonraki kabine değişikliği gözönünde tutulmazsa, 1965 sonundan beri iktidarda bulunmaktadır) Türkiye'yi iktisadî iflâsın eşiğine getirmiş olan bir hükümettir. Ve AP iktidarının Amerikan vesayetini perçinleyen, işbirlikçi asalak sınıfların sömürüsünü yoğunlaştıran iktisadî politikasına karşı hiç bir ciddî direnme göstermeyen parlâmenter muhalefet, bu bakımdan iktidar da suç ortağı durumundadır. İktisadî iflâs, devlet gelirleri ile giderleri arasındaki dengesizliğin uçurumlaşması şeklinde tezahür etmektedir. Demirel hükümeti daha önceki kabineler gibi, gerçek bir iktisadî kalkınma yolunu tutmamakta direnmekle kalmamış soygun için dönen

ve yoksulu daha yoksul, zengini daha zengin yapma amacına yönelmiş olan ekonomi çarkını daha büyük bir hızla döndürmek için gayretkeşlikte kendisinden önce gelenleri çok gerilerde bırakmıştır.

Demirel kabinesinin istifasının Türkiye hangi iktisadî şartlarda iken yer aldığını bilmemiz gerekir:

Tüketim maddelerinde birbirini izleyen zamlar (kî bunlar çok kez yoksul ile zengini aynı oranda etkilediğinden en haksız ve gayri-âdil bir vergilendirme yolu sayılmalıdır) Demirel iktidarının son aylarında enflâsyonun tırıstan dörtnala kalktığına tanıklık etmektedir. Resmî rakamlara göre 1969 sonlarında devlet hazinesinin nakit açığı, bir önceki yıla kıyasla % 40 bir artış kaydederek 5 milyar lirayı aşan bir toplama ulaşmıştır. Buna paralel olarak, döviz imkânlarında da büyük bir azalma meydana gelmiştir. 1969 Ekiminin rakamlarına göre yapılması gereken ve yapılmamakta direnilen döviz transferleri 220 milyon doları, karşılıksız kalan akreditifler ise 180 milyon doları bulmaktadır. Aynı rakamlara göre Türkiye'nin altın ve döviz rezervleri sadece sıfıra düşmüş olmakla kalmamakta, sıfırın altında -10 milyon dolar olarak gözükmektedir. Döviz kıtlığı vahim bir hal almıştır. 1969 yılı ithalâtında bir önceki yıla kıyasla azalma vardır. Yatırım malları ithalâtında gerileme 27 milyon dolardır. Bu yüzden birçok sanayi kollarında ilkel madde sıkıntısı yüzünden üretim azalmış, hattâ bazı fabrikalar kapılarını kapamışlardır. Üretimin azalması fiyat yükselişlerine sebep olmuştur.

Karşılaşılan bu finansman güçlükleri yüzünden kamu sektöründe olduğu gibi, özel sektörde de üretim ve yatırımlar yavaşlamıştır. Ve bunun tabiî sonucu olarak işsizlikte önemli bir artma olmuştur. Türk parasının değeri hızla düşmüş, buna paralel olarak 1969 yılı içinde banka kredilerinde büyük bir artış meydana gelmiştir; ama buna karşılık mevduatta bir ilerleme olmadığından, bankalar aşırı ölçüde Merkez Bankası kaynaklarına başvurmak zorunda kalmışlardır. Bu, para basma yoluyla değil de, krediler kanalıyla enflâsyon demektir. Devlet hazinesi de zor durumlara düştüğünde, aynı Merkez Bankası kaynaklarına başvurmakta olduğundan, Demirel hükümeti istifası arifesinde kredileri kısmak zorunluluğu ile karşı karşıya idi.

Böyle bir durumda, burjuva anlamıyla bile, biraz ciddî sayılabilecek bir hükümet, enflasyonist gidişi durdurmak için köklü bir vergi reformunu gerçekleştirme yolunu tutardı. Resmî beyanlara göre özel sektörün yılda en az 4 milyar lira vergi kaçakçılığı yaptığı ve büyük toprak sahiplerinin hiç vergi ödemediği (ki, muhafazakâr tahminlere göre büyük toprak sahiplerinin gelir vergisine tâbi tutulmasıyla devlet hazinesi yılda en azından 4 milyar liralık bir gelir sağlayacaktır) bir ülkede tekel maddelerine zamlarla derde deva aramak sadece vergi adaleti ilkesine aykırı bir tutum değildir, aynı zamanda gülünçtür de.

Bütün meselelerde olduğu gibi iktisadî meselelerde de akıl hocalarımız durumunda olan dış yardımı sağlayan uluslararası teşekküller devalüasyon yapılması yolunda kesin taleplerini bir süre için ertelemelerinin bedeli olarak AP hükümetinden bir «istikrar politikası» izlemesini istemişlerdir. Selefi Menderes'ten farklı olarak yabancı danışmanların öğütlerine (ki

bi sefer öğüt değil, ültimatom sözkonusudur ve istenen yapılmadığı takdirde dış yardım kısılacaktır) kulakveren Demirel, böyle bir politikayı izlemeyi vadetmiş ve bu yolda gider vergileri oranının arttırılması sonucunu verecek olan bir kanunu meclisten geçirmiştir. Özel sektörün para babalarının ağırlıklarını koymasıyla, bu kanun, Cumhurbaşkanı tarafından veto edilmiştir. Kapitalistlerimiz yeni giderler vergisi kanununun «Anayasaya aykırı» olduğu görüşündedirler! İşbirlikçi sermaye çevreleri sözcülerinin Anayasaya bağlılıklarına mı hayran kalmak gerek; yoksa, kapitalistlerimizin önlerindeki uçurumu göremeyecek kadar körlüklerine şaşmak mı?

İstifa eden Demirel hükümeti, enflâsyonu biraz olsun yavaşlatmakla sömürü düzeninin ömrünü biraz daha uzatma sonucunu verecek olan, burjuva öğütçülerle akla yakın bir vergilendirme kanununu, temsil ettiği ve çıkarlarını savunduğu sermaye çevrelerine kabul ettiremeyecek kadar güçsüz bir hükümetti.

Ama Demirel'in iktisadî alanda tüm başarısız olduğu söylenemez. Babıâli basınına bakılırsa, Morison Şirketinin eski temsilcisi, Demirel'ler ailesini bir-iki yıl gibi kısa bir süre içinde, zenginlikte, Koç'lardan sonra Türkiye'nin ikinci gelen ailesi durumuna «yükseltebilmiştir». Demirel kardeşler, nüfuz ticareti yoluyla, devlet bankalarından 25 milyon lira, Avrupa Yatırım Bankasından da 10 milyon lira kredi almışlardır. «Fırsat, bu fırsattır» diyen bu açıkgöz «iş adamları», Devlet Demir Yollarının değeri 5 milyon liraya varan Ankara'nın göbeğindeki bir arsasını 700 bin liraya taksit ile kapatmışlardır. Daha bundan birkaç yıl önce sıradan mütevazi vatandaşlar olan Demirel kardeşlerin serveti 87 milyon lirayı bulmuştur. Evet istifa eden başbakanın iktisadî alanda tüm başarısız olduğu söylenemez.

İKTİSADÎ politikaya sıkı sıkı bağlı olan genel iç politika alanında Demirel iktidarının sicili aynı halk düşmanı niteliği taşımaktadır.

1965 Millet Meclisi Seçimlerini izleyen dönemde Türkiye toplumunda önemli gelişmeler olmuştur. Emperyalizmin ve işbirlikçilerinin 27 Mayıstan sonraki sola açılışı denetim altında tutmak için tezgâhlamış oldukları icazetli sosyalizmin ipliğinin pazara çıkması ve Aybar-Aren oportünizminin tam bir ideolojik yenilgiye uğratılması bu dönemde olmuştur. Oportünizmin bu yenilgisi sadece polemiklerle değil, özellikle proleter devrimcilerinin öncülüğündeki anti-emperyalist ve demokratik mücadelenin yoğunlaşması ile mümkün olmuştur. Bu gelişme, Emperyalizmin ve işbirlikçilerinin sömürü düzeninin bir kurumu olan filipin tipi bir demokrasiciliğin, karşı-devrimci niteliğinin ortaya çıkması süresine paralel bir gelişmedir. Bütün bunlar, gerçek sosyalist hareketin güçlenmesi ve politika sahnesinde, dostun-düşmanın hesaba katması gereken bir kuvvet olarak yerini alması sonucunu doğurmuştur. Aybar-Aren oportünizminin ideolojik yenilgisi öylesine kesin bir yenilgi olmuştur ki, bundan böyle saflarımızda belirecek olan yeni sapmalar başka kisvelere bürünme, eski oportünizme karşı, millî demokratik devrim stratejisinden yana imiş gibi görünme zorunluluğunu duyacaklardır. Nitekim de böyle olmaktadır.

Gençliğin tüm emekçi halktan destek bulan anti - emperyalist ve demokratik mücadelesinin yoğunlaşması ve bu mücadelenin toplumumuzdaki gelişmeleri etkileyebilecek güce ulaşması, Aybar-Aren oportüniz-

minin yenilgiye uğramasıyla mümkün olmuştur. Bu mücadele, öte yandan, oportünizmin yenilgisini sağlayan baş etkendir de.

Aynı dönemde Türkiye işçi sınıfının grevler ve gösteriler şeklinde tezahür eden direnme hareketleri yoğunlaşmıştır. Bu gelişme, işçi sınıfının hızla bilinçlenmekte olduğunu ve toplumumuzun bu en devrimci gücünün, örgütlü olarak devrimci harekette başı çekeceği anın sanıldığından çok yakın olduğunu gösteren bir gelişmedir. İşçi direnmeleri, kurulu sömürü düzenini korumakla görevli çevrelerin, Amerikan danışmanlarının yardım ve desteği ile tezgâhlamış oldukları sarı sendikacılığın da günlerinin sayılı olduğunu ve Türkiye işçi sınıfının ergeç namuslu sendikacılığa kavuşacağını göstermektedir. Sendikacılık uzmanı kisvesine bürünmüş, CİA ajanı oldukları sabit Brown'lar gibi, Lowestone'lar gibi Amerikan danışmanlarının eseri olan sarı sendikacılık filipin demokrasiciliği oyununun ayrılmaz bir parçasıdır. İkisinin kaderi birbirine bağlıdır. Filipin demokrasiciliğinin gerçek demokrasiye dönüşmesi süreci, sarı sendikacılığın, işçilerin mücadelesi ile yıkılıp yığınsal sınıf meslek örgütlenmesi şeklinde gerçek sendikacılığın kurulması sürecine paralel düşer. İşçilerimizin, iktisadî amaçlarla da olsa, mücadelelerini yoğunlaştırmaları, filipin demokrasiciliğinin sallantılar geçirdiği bir dönemde yeralması rastlantı değildir.

KÖY emekçilerinin toprak işgalleri, uygar olma iddiasında bir ülkede çoktan gerçekleşmiş olması gereken toprak reformu doğrultusunda köylülüğün demokratik mücadelesidir. Toprak reformunun, gerçekleştirilmesi zorunlu demokratik bir görev olarak, 1961 Anayasasında yazılı oluşu, köylünün toprak uğruna mücadelesini yasaya uygun bir mücadele kılmakta ve büyük toprak sahibinin safında silâhlı baskı kuvvetleriyle köylünün karşısına çıkan Demirel iktidarının davranışını yasa-dışı bir davranış haline getirmektedir.

Toprak işgallerini önlemenin bir tek yolu vardır: köklü toprak reformu, gerçek toprak reformu. Bu yol Anayasaya uygun tek yoldur. Ama toprak ağalarının çıkarlarının temsilcisi olan Demirel iktidarı bu yola yanaşamaz. ve yanaşmamıştıı da. Öte yandan toprak reformunu programlarına alan CHP gibi, TİP gibi muhalefet partilerinin sözünü ettikleri reform, gerçek, köklü bir toprak reformu değildir, bir aldatmacadır. Hiç bir iktidar, devleti iflâsa sürüklemeden, toprak ağalarının gaspetmiş olduğu toprakların «cari fiyatları üzerinden» bedellerini ödeyerek toprak reformu yapamaz. Bu iki parti yönetiminin toprak ağalarını aday listeleri başına geçirip, toprak reformundan söz etmeleri bu partilerin başındakilerin bu konuda ne kadar samimî, ne ölçüde ciddî olduklarını gösterir.

İSTİFA eden Demirel hükümetinin işçilerin, köylülerin ve devrimci gençliğin, kısaca bu ülkenin millî güçlerinin bağımsızlık ve demokrasi uğruna mücadelesi karşısında tutumu, bu millî mücadeleyi bastırmak amacıyla faşist terör metotlarına başvurmak olmuştur. Toplum polisini bir faşist vurucu kuvvet olarak örgütlendiren ve bu kuvveti devrimci gençlere, işçilere karşı sevkederek kan döken, cana kıyan bir iktidardır Demirel iktidarı.

Faşist komando birliklerinin kurulması, silâhlandırılmış yobaz çetelerinin teşkili ve bunların harekete geçirilerek devrimci kanının dökülmesi

işçi, öğrencilerin kurşunlanması, öldürülmesi hep Demirel zamanında olmuştur.

10 bin kişilik siyasî sabah namazlarının düzenlenmesi, Konya'da, Ankara'da, Kayseri'de, Tunceli'de, İstanbul'da v.b. plânlı, kasıtlı kitle halinde yobaz saldırılarının düzenlenmesi, hep Demirel hükümeti zamanındadır. Köylünün demokratik mücadelesinin karşısına mehmetçiği çıkaran Demirel hükümetidir. Ve bu hükümet, hükümet adına lâyık bir kurumdan beklenileceği gibi dökülen kanların, işlenen cinayetlerin sorumlularını ciddî bir kovuşturmaya tâbi tutmamıştır. Taylan Özgür'ün kaatilinin kim olduğu kesin olarak bilindiği halde, bu şahıs hâlâ polis kadrosu içinde gizlenebilmektedir. Bir kelime ile, Demirel iktidarı yobaz saldırılarının ve polis cinayetlerinin teşvikçisi ve suçluların koruyucusu durumundadır.

Son olarak hükümetin istifasının arifesinde, «Diyarbakır sabotajı teşebbüsü» tertibinde görüldüğü gibi hükümetin emrindeki emniyet ve istihbarat kurumları, basit bir silâh taşıma ve pasaport kanununu ihlâl olayından yararlanarak tüm proleter devrimci hareketi bir provakasyona düşürmek amacıyla tertiplerde bulunmuşlardır. Sızan haberlere göre, Diyarbakır tahkikatını yürütenler ellerine düşmüş olan gençlere, kendilerinin gerçeğe aykırı olduğunu bile bile kaleme aldıkları ifadeleri işkence ile imzalatmışlardır. Bu yalan ifadelerde Türkiye'de proleter devrimci hareketin önde gelen bazı militanları El Fetih ile işbirliği ederek, Türkiye'de sabotaj hareketleri düzenleyen bir şebekenin kurucuları olarak gösterilmek istenmiştir. Tertibin sonuna kadar vardırılmaması ve bir noktada durdurulması, bakanları tertibi destekler nitelikte demeç vermeye hazırlanan Demirel iktidarının birden bire doğrucu kesilmeden ötürü değildir. Bu ani karar değişikliği, egemen çevrelerde, hükümettekilerden biraz daha akıllı olan bazı kişilerin böyle tertiplerin geri tepebileceği konusunda karar organlarını uyarmış olmalarından ötürü olsa gerek. Böyle komplolar tezgâhlamak, birinci görevi kanunu egemen kılmak olan bir hükümete yakışmayan bir davranıştır. Ve bu gibi davranışlar hükümete güveni arttırmaz.

Demirel hükümetinin kanunsuzluklara açıkça arka çıkışı, halkta devlet otoritesine güveni sarsmış ve halk kendi güvenliğini sağlamak için başının çaresine bakmak zorunda bırakılmıştır. Bir salgın halini alan silâhlanma akımı bundan ötürüdür. Basında yeralan haberlere göre sadece Doğu Karadeniz bölgesinde, şu anda, 400 bin ruhsatsız silâh bulunmaktadır. Bu şaşılacak büyüklükteki sayı, yarım milyonluk Türk ordusunun küçük silâhlarının sayısı ile kıyaslanabilir. Bir yerde ki, silâh taşıma, devleti korumakla yükümlü kurumların mensuplarının tekelinde değildir de herkes silâhlanma gereğini duymaktadır ve silâhlanmaktadır, orada devlet yoktur. Demirel hükümeti Türkiye'de devletin varlığından şüphe uyandıracak şartları meydana getiren bir hükümet olmuştur.

DEMİREL hükümetinin istifası arifesinde, dış politika bakımından Türkiye'nin durumunun ne olduğunu bilmekte yarar vardır. Her hükümet gibi AP hükümetinin de bir tek politikası olmuştur ve bu politikanın dış görünüşü ile iç görünüşü çelişemez. Demirel hükümetinin de emperyalizm-işbirlikçi sermaye-feodal mütegallibe üçlü ortaklığının politika alanında baş temsilcisi olarak, bu ortaklığın sömürü ve tahakkümünü sürdürme amacına yönelmiş iç politikası, Türkiye'nin emperyalist dünya sistemi içinde bağımlı

geri ülke durumunu perçinleme amacına yönelmiş dış politikası ile tam uygunluk halindedir.

Amerikan emperyalizminin vesayetini perçinleme politikası Türkiye'yi içinde bulunduğu Orta Doğu bölgesinde her zamankinden daha yalnız, her zamankinden daha müdafaasız, her zamankinden daha ağırlıksız bırakmıştır. Ne Amerikan vesayetinin, ne de Nato üyeliğinin Türkiye'ye gerçek bir savunma sağlamadığı, Amerika ile yaptığımız ikili anlaşmaların bu emperyalist devletlerin en kodamanına kapitilasyon imtiyazları tanıdığı, toprağımızda kurulan Amerikan askerî üslerinin fonksiyonunun Türkiye'yi savunmak değil, Orta Doğu'nun kardeş halklarına karşı yönelmiş emperyalist saldırı üsleri görevini yerine getirmek olduğu ve bu üsler yüzünden Türkiye'nin kendi iradesi dışında çıkacak olan bir nükleer savaşta döğülecek ilk hedef olduğu açık seçik bellidir. Batı'nın muhafazakâr çevrelerinin bile açıkça söyledikleri bu gerçekleri Demirel iktidarı sözcüleri türlü demagojilerle Türkiye kamuoyundan gizleme çabasındadırlar.

Dünya ölçüsünde bir bunalım merkezi olmaya doğru yol alan Orta Doğu'da son zamanlarda güçler dengesi Türkiye'nin aleyhine hızla dönmektedir. Amerika'nın dolaylı desteği ile hava ve deniz kuvvetlerini en modern silâhlarla takviye etme yolunu bulan faşist cunta Yunanistanı, Türk Silâhlı Kuvvetlerine karşı üstünlük sağlamış durumdadır. CİA tarafından tertiplenen bir faşist darbe ile iktidara geçen Yunan cuntasını Amerikan emperyalizmi bölgemizde en güvenilir müttefik saymaktadır. Varlığını Amerikan desteğine borçlu olan Yunan cuntasının, Amerika'nın izni olmadan serçe parmağını dahi kımıldatamayacağı bilinen bir şeydir. Doğu Akdenizde kuvvetler dengesini Yunanistan lehine ve Türkiye'nin aleyhine değiştirmek, plânı özünde bir Amerikan plânıdır. Libya'dan ulusal güçlerin çıkardığı Amerikan askerî üslerinin Kıbrıs'a nakledilmeleri sözkonusudur. Kıbrıs Cumhurbaşkanı Makarios'un ise, bağımsızlık ve tarafsızlık politikasında direndiği ve bu Amerikan girişimine karşı çıktığı anlaşılmaktadır. Bu durumda Amerika, Yunan cuntası ile birlikte, Enosis'i bir kez daha tezgâhlamışa benzemektedir. EOKA'ya yeni bir isim takılmış, yeniden sahneye sürülmüştür. Kıbrıs'ta sabotajlar, cinayetler başlamıştır. Bu, şimdilik, Makarios'u hizaya geçirmek için bir baskı olabilir. Ama Makarios direnirse Ada'nın Amerikan himayesinde Yunanistan'a ilhakına kadar gidilecektir. Ve bağımsız Kıbrıs Cumhuriyeti tarihe karışacak ve Türkler de ya katliâm yoluyla, ya da kitle halinde göçe zorlanarak Ada'dan çıkartılacak ve izleri kazınacaktır. Türkiye'nin muhtemel tepkisi, 6. Filo ile, takviye almış Yunan hava ve deniz kuvvetleri ile ve belki de daha önceki buhranda Johnson'un İnönü'ye yazdığı tehdit ve hakaret mektubuna benzer baskılarla önlenecektir.

Amerikan emperyalizmi Orta Doğu'da kesin sonuçlar almaya kararlı gözükmektedir. Emperyalizmin Orta Doğu'daki bir numaralı köprü başı İsrail'in, Arap millî kurtuluş hareketinin gelişmesi ile, özünde pek sağlam bir dayanak olmadığı her geçen gün daha iyi anlaşılmaktadır. Son olarak Türkiye'yi ziyaret eden Amerikalı Senatör Javits'in Ankara'da temas ettiği yetkililere önemli telkinlerde bulunduğu söylenmektedir. Javits, Türkiye'nin dış politikasında Arap ülkeleri ile mesafeyi açmasını hattâ Suriye üzerinde baskılarda bulunmasını istemiş, öte yandan Bağdat Paktı'nın yerine Yunanistan, Türkiye ve İran'ı kapsayan ve Nato'nun Afganistan sınırlarına

kadar bir uzantısı olacak olan bir paktın gerçekleştirilmesi için ısrarlı taleplerde bulunmuştur. Demirel hükümetinin bu Amerikan baskısı karşısında tutumunun ne olduğu ayrıntılı olarak bilinmemektedir. Ancak Javits'in ziyaretinin hemen arkasından Babıâli basınında Suriye aleyhine yayının başlaması ve bunun meclis tartışmalarında yansıması dikkat çekicidir. Üstelik ünlü Diyarbakır tahkikatında basit bir olaya «El Fetih yetiştirmesi komandoların sabotaj teşebbüsü tahkikatı» görünüşü verme yolundaki çabalar ve CHP'nin Kahire'de toplanan parlâmenterler toplantısına katılmaması üzerinde uyanıklıkla durulması gereken gelişmelerdir.

Evet istifa eden Demirel hükümetinin dış politikası halka karşı olan iç politikası ile tam uygunluk halindedir. Dış politika iç politika kadar başarısızdır. Ve bu politika Türkiye'yi her zamankinden daha yalnız ve müdafaasız bırakmıştır.

HÜKÜMET buhranının asıl nedeni, iktisadî politikada, iç ve dış politikada Demirel iktidarının başarısızlıklarıdır. Ve bunun kökleri filipin demokrasiciliğinde yatar. Dış görünüşü ile buhran, Demirel'e muhalif 41 AP'li milletvekilinin bütçeyi reddetmeleri yüzünden meydana gelmiştir. Demirel'e, ve hattâ CHP yönetimine yakın çevreler, (ki bazı devrimcilerin de bunlara katıldıkları olmuştur) AP içindeki Demirel'e karşı çıkan muhalifleri başbakanın sağında bir hizip saymışlar ve bunlara «takunyalılar» adını takmışlardır. Demirel, Atatürkçülük taslamakta ve olanca gücü ile 41'lerin «solunda» imiş gibi görünmeye çalışmaktadır.

Sağcılık, ya da solculuk millî davâlarımız karşısında tutumla belli olur. Kim emperyalist vesayeti ve sömürü düzeninden yana ise, iddiası ne olursa olsun, gerçek sağcı odur. Kim bağımsız ve demokratik Türkiye'den yana ise ve bu yolda en tutarlı devrimci eylem içindeyse, gerçek solcu odur. «Solcu», «millî» anlamına gelir; «sağcı» da «gayri-millî» anlamına. Özellikle Türkiye gibi emperyalizmin ve işbirlikçilerinin sömürü alanı olan yoksul bir ülkede bu böyledir.

«Devrim» dergisi Demirel'in ve Bayar'ın danışmanı, önde gelen kompradorlardan Selefyan'ın marifetlerini açıklayan bir yazı yayınlamıştır. Bu yazıda «takunyalılar» grubunda sınıflandırılan eski bakanlardan Mehmet Turgut'un ve İbrahim Tekin'in, yerli sanaii baltalama sonucunu verecek olan kanunu aykırı bir teneke ithali meselesinde, Demirel ile Selefyan'a karşı direndikleri ve bu iki bakanın hiç değilse bu konuda, başbakanın açıkça gayri-millî tutumuna karşı çıktıkları ileri sürülmektedir. Besbelli ki bu durum ilginçtir ve iki bakanla Demirel arasındaki sürtüşmeye ışık tutmaktadır. Hiç şüphe yok ki, bir kıyaslama yapılırsa, AP içindeki «takunyalılar» denen grupta yer alanlar eski Morison Şirketinin temsilcisine kıyasla daha az gayri-millidirler. Ve bu bakımdan sömürü düzenini daha tutarlı olarak savunan, yani daha sağcı olan kimse Demirel'in kendisidir.

DEVRİMCİLER uyanık olmalı ve başta Amerika olmak üzere statükocu çevrelerin tezgâhlamak istedikleri buhran çözümünü, Demirel'ciler - CHP göbekçileri koalisyonu şeklinde bir çözümü şerlerin ehveni sayma gafletine düşmemelidirler. «Atatürkçü» Demirel'in «takunyalı yobazları» saf dışı ettiği aldatmacasına kanmamalıdırlar.

Son hükümet buhranı iflâs etmiş olan Filipin demokrasiciliğinin sal -

lanmakta olduğunun kanıtıdır. Dediğimiz gibi Türkiye halkı, bir hükümet buhranı değil, bir rejim buhranı karşısındadır. Tek çözüm yolu, düzeni değiştirmektir ve bunun için şu anda politika dışında tutulan şehir ve köy emekçilerinin, Türkiye'deki bu gerçek millî güçlerin, tarihî gelişmemizi bilinçli ve örgütlü olarak etkileyebilecekleri gerçek demokrasiye yönelmek bu uğurda mücadele vermektir.

İçinde bulunduğumuz şartlarda parlâmento çatısı altında buhranın böyle bir çözüme bağlanması düşünülemez. Filipin demokrasiciliği ortamı sürdükçe de yeni bir seçim çıkar yol değildir. Ancak biz inanıyoruz ki, proleter devrimci hareketin ve küçük-burjuva radikalizminin temsilcileri, durumu doğru değerlendirerek, devrimci güçbirliği halinde, toplumun bütün devrimci olanaklarını seferber etmeyi başarabilirlerse, gerici parlâmentarizm üzerinde öyle bir güçlü etki yapabilirler ki, hükümet buhranı gerçekten şerrin ehveni sayılabilecek bir çözüme bağlanabilir. Bu da, parlâmento çatısında, her şeye rağmen, hâlâ barınabilmekte olan ve Türkiye halkının bağımsızlık ve demokrasi özlemlerini bu çatı altında dile getirebilen, yurtseverlikleri denenmiş, Cumhurbaşkanı kontenjanından ve Millî Birlik Grubundan senatörlerin ve, sayıları az da olsa, statükocu partiler içinde kalabilmiş dönüşümcü, yurtsever unsurların, bütün elverişsiz şartlara rağmen, etki ve ağırlıklarını arttıracak sonuçlar verebilir. Ama bugün umulabilecek en olumlu sonuç, parlâmento dışındaki millî güçlere ve bu güçlerin temsilcisi durumunda olan devrimci akım ve hareketlere eylemlerinde daha geniş bir demokratik özgürlük ortamı sağlayacak geçici bir çözümdür.

AYDINLIK

GELECEK SAYIDA

BİR CEVAP

YENİ OPORTÜNİZMİN ELEŞTİRİSİ

muzaffer erdost

şevki akşit

devrimci saflarda kazılan tasfiye çukurları

Sırası mıydı!. Engel olunamaz mıydı!. gibisine tepkiler doğal, hattâ haklıymış gibi, görülebilir. Ama sorun şöyle bir eşelendiğinde, kazın ayağının hiç de öyle olmadığı meydana çıkıverir.

Sorunu, Aydınlık Dergisinin sahipliğinin paylaşılamamasından çıkan bir çatışma olarak gösterme çabaları da, kaba bir şekilciliği dile getirmekten öte bir anlam taşımamaktadır. Hele TÜRK - SOLU'nun yaptığı gibi böylesine bir şekilcilikten hareket edip, sorunun ana nedenini bir tarafa iterek, sürtüşmenin tahrikçilerini açıktan açığa kayıran bir tutumla karşı tarafı kınamaya kalkışmak, düpedüz **devrimci dürüstlüğün gerektirdiği açıklığa** gölge düşürmektir. Hele bu gölgenin ancak yeni yeni sürtüşmelere, yeni yeni bölünmelere ortam hazırlaması kaçınılmazsa!.. Ama perdeler çekilip, gölgeler kaldırıldığında, bu defa devrimci eylemin, daha da sağlam bir birlik, beraberlik, dayanışma olanaklarına kavuşması yine kaçınılmaz olacaktır.

Emperyalizmin ve yerli işbirlikçilerinin kasıp kavurduğu, soyup soğana çevirdiği bu memlekette, halen içinde bulunduğumuz dönemde en önemli gelişme nedir? Sorusunu doğru olarak cevaplandırmadan soldaki son sürtüşmelerin zorunluluğunu açık seçik kavramanın imkânsız olduğu kanısındayız.

Bu en önemli gelişme, millî demokratik devrim doğrultusundaki hareketlerdir. Özellikle anti-emperyalist hareketlerdir.

Emperyalizmle işbirliğine taraftar olduğunu açıktan açığa ilân eden siyasî partilerin iktidarda ve muhalefette tam bir çoğunluk kurup, sözde bir demokrasiyi uygulamada mutabık kaldıkları bir ülkede, anti-emperyalist hareketlerin başarılı olmasının güçlüğünü göz önünde tutmadan, sözünü ettiğimiz sürtüşmelerin kaçınılmazlığını kavramaya yine imkân yoktur.

Böyle bir ülkede, demokrasi var diye ilân edilecek, ama meydan sadece emperyalizmin ajanlarına, uşaklarına, sadece yabancı sermaye ile iş birliği halindeki ortaklarına, feodal kalıntılara bırakılacak. İşçi ve öteki emekçi sınıfların siyasî ve meslekî örgütlenmesi, anti-demokratik kanunlarla engellenmeye çalışılacak. Tüm millici sınıf ve tabakalar, öz örgütleriyle temsil edilebilme olanaklarından yoksun olacak. Amerikan devşirmesi sarı sendikacıların işçi sınıfımızın başına çöreklenmesi için, kanunî ya da kanun dışı bütün tedbirler alınacak. Siyasî irtica emrindeki gençlik örgütleri emperyalizmin ve yerli uşaklarının siyasî ve malî desteğine mazhar olup, toplum polisi ile tam bir işbirliği içinde devrimci gençliğe karşı saldırılarda bulunacak. Devrimci gençlik örgütleri ise, bir takım faşist yöntemlerle hunharca bir baskının altında tutulmağa çalışılacak. Komandolar, elde silâh, o fakülte senin bu fakülte benim, ortalığı kırıp geçirecekler ve en ufak bir takibata uğramayacaklar, ama kendilerine karşı çıkılmaya görsün, devrimci gençlik örgütlerinde geniş çapta aramalar taramalar yapılacak ve bu örgüt mensupları tutuklanmağa başlanacak.

Maksat devrimci harekette, yılgınlık, panik yaratmaktır. Bir yandan toplum polisinin gözü önünde, siyasî cinayetler işlenirken, bir yandan da meşru müdafaya geçme durumundaki genç militanlara çok daha ağır baskı yöntemleri uygulanmağa başlanacaktır. Artık, tutukluların ne zaman sorguya ve ne zaman duruşmaya çıkacakları belli olmayacaktır.

Böylesine güç koşullarda, devrimci eylem saflarındaki muhtemel kopmaları önleyici tedbirleri almakta ihmalcilik gösterilirse, siyasî irticaın ekmeğine yağ sürülmüş olur. Devrimci yayın organlarının böylesine güç koşullarda ne büyük sorumluluklar altında bulundukları ortadadır. Mevcut yasaların demokratik imkânlarının son katresine kadar kullanılıp, kaatillerin meydana çıkarılması yolunda olsun, tutukluların serbest bırakılması yolunda olsun, yoğun bir çaba göstermekten daha doğal ne olabilir?..

Basiretimiz bağlandı, bu sorumluluğu gereği gibi duyamadık diyelim ve örneğin Commer'in arabasının yakılmasında elebaşılık ettiği nedeniyle CİA'nin hışmına uğrayan Taylan'ın cenaze töreninin haberinin AYDINLIK Dergisinde verilmemesini Taylan'la ve onun yakın arkadaşlarıyla olan ihtilâfın ölümünden sonra da sürüp gitmesine bağlıyalım. Ama tek bir yumruk halinde, tam bir dayanışma içinde, bulunmamızın kaçınılmaz olduğu bir dönemde, «terörist», «anarşist», «sol sapma eğilimlerinin» Aybar-Aren oportünizminden sonra tasfiyesinin tezgâhlandığını ortaya atmayı neye hamledelim? Bütün uyarmalara kesin vaziyet alıp, aynı yolda ısrar etmeyi neye hamledelim?

Evet, yazımıza başlarken sorduğumuz soruyu şimdi kesin olarak cevaplandırabiliriz :

Sürtüşmelere engel olunamazdı. Daha doğrusu devrimci eylem yolunda kan dökenlerimize, can verenlerimize ulu - orta saygısızlık etmeden, teröristliklerinin, anarşistliklerinin, sol sapıklıklarının cezasını çekiyorlar, demeden, tu-

tuklu bulunan genç devrimcileri, siyasî irticaın elinde kaderlerine terketmeden ve tüm sahici devrimcileri karşımıza almadan engel olunamazdı.

BU kısa girişten sonra, demokratik devrin doğrultusundaki anti-emperyalist hareketlere biraz daha derinlemesine değinmekte yarar vardır. Bakalım, bu hareketlerde iddia edildiği gibi «anarşist», «terörist» ve «sol sapma» eğilimleri hâkim midir?

Öncelikle, üniversitelerdeki fiilî durum, ya da boykot hareketlerine değinelim. Bu hareketler siyasî irtica ile, tam bir uyuşma içinde olan kürsü simsarlarına hadlerini bildirmekle kalmamış, aynı zamanda bu simsarlarla çatışma halinde olan diğer öğreticileri devrimci gençlerle güçbirliğine de itmiştir. Üniversitelerdeki bu boykot, ya da fiilî durum hareketlerini örgütleyen, yöneten gençler, genellikle anti-emperyalist hareketlerin de yöneticileri olduklarından, kürsü simsarlarına karşı güç-birliği halinde oldukları öğreticilerle anti-emperyalist hareketlerde de güç birliği yapabilme olanaklarını bulmuşlardır. Bu durum, en azından, öğreticilerin anti-emperyalist hareketlere karşı hayırhah bir tutum takınmalarında etken olmuştur. Sonuç olarak diyebiliriz ki, gençlik hareketleri öğrenci ile öğretici çoğunluğu arasındaki çatışmayı, ya da sürtüşmeyi bir tarafa itip bunu böylesine olumlu bir yönde güçbirliğine dönüştürmüştür. Diğer önemli bir nokta, üniversiteli gençliğin bu mücadelesinin proleter devrimcileriyle küçük burjuva radikalleri arasında devrimci güçbirliğini güçlendirmiş olmasıdır. Ama hepsinden önemlisi, üniversite olaylarının yurt çapında yansıması, işçilerimizin ve köylülerimizin de benzeri hareketlere atılmalarında ve bu hareketlerin de anti-emperyalist bir nitelik kazanmalarında etken olmasıdır.

ANTİ-EMPERYALİST gençlik hareketleri, hernekadar emperyalizmi yurdumuzdan defedebilecek ileri aşamalara dönüşmekten henüz uzaksa da, sonuç alıcı başarılar elde edildiği de ortadadır. Örneğin, 6. Filo mensuplarının büyük şehirlerimizi şimdilik genel-ev olarak kullanma olanaklarının pek kalmadığını söyleyebiliriz. Oysa, daha önceleri ve özellikle cici demokrasimizin Menderes İktidarı döneminde, Amerikan denizcilerinin, milletimiz için bu haysiyet kırıcı ziyaretleri, en küçük bir mukavemetle karşılaşılmadan, biribiri arkasına yapılmaktaydı.

Bu 6. Filo ziyaretlerinin, sadece böylesine ihtiyaçların tatmini için yaptırıldığını öne sürmek, fazla safdillik olur. Emperyalizmin ve yerli ajanlarının bir diğer amacı da, Amerikan askerlerini milletimize göstere göstere, kadınlarımızla kızlarımızla içli dışlı ede ede, millî onurumuzu yozlaştırmaktır. Maksatları «ya istiklâl, ya ölüm» geleneğine bağlı ordumuzla, fakir milletlerin kanına girmekle görevli, istiklâl düşmanı emperyalist Amerikan ordusu arasındaki farkı silmektir.

Yakın tarihimizden edindiğimiz öz deneyler, emperyalistlerin bu gemilere çok daha ciddî görevler yüklediğini de göstermiştir. Bu ziyaretler biribiri ardından yapılırken - yapılırken bir de bakarsınız ki, bizim askerleri de almış götürmüştür. Ve dünyamızda bu ziyaretlere, bu misafirliklere tamamen son vermek için, ayaklanmış halklara karşı döğüşmek üzere, artık askerlerimiz de emperyalistlerin yanında saf tuttu demektir. Kore Harbi başladığında, zamanın DP İktidarı mevcut formaliteleri yerine getirmeyi bile gereksiz bu-

lup, meclisin tasvibine lüzum görmeden, boyun eğmiştir. O günlerde Kore'de savaşan Madanoğlu Paşa bugün açık oturumlarda, Kore'de Amerikan emperyalizminin çıkarları uğruna kan döktüğümüzü bağıra bağıra anlatmaktadır. Madanoğlu Paşa'nın bugün söylediklerini bizler, askerlerimiz daha gemilere bindirilmeden, Kore Harbi patlar patlamaz söylediydik. Ve hemen ardından büyük tevkifatın başlaması rastlantı değildi.

Peki, değişen nedir? O günün devrimcilerinin saf dışı edilmesinde Ahmet Topaloğlu Emniyet Müdürlüğü Siyasî şubesinin başında idi. Bugün ise Millî Savunma Bakanlığının başındadır!..

Kore savaşına artık ara verilmiştir ama emperyalistler harp etmeden duramaz. Daha doğrusu yaşayamaz. Sosyalist ülkeler sayısının, özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana hızla çoğalması, emperyalizmin sömürü alanlarının aynı hızla kaybetmesi anlamını taşır. Ve her milli bağımsızlık savaşının zaferi emperyalist canavarın çiğerindeki bronşlardan birinin daha tıkanması demektir. Amerikan emperyalistlerinin, kendilerini kapı dışarı etmeğe kararlı Vietnam halkı ile de bugün böylesine bir nedenle harp etmek zorunda olduğu ortadadır.

Ama harpte yalnız öldürmek değil, ölmek de vardır. Amerikan askeri de son tahlilde ana-baba evlâdıdır. Hele iş sarpa sarınca, ateşin ağzına sürülecek yabancı askerlere olan ihtiyaç daha da artacaktır. Bu nedenle ABD askerlerimize Kore'de olduğu gibi Vietnam'da da «kahramanlık destanları» yazdırabilmek için az mı çaba göstermiştir?...... Her zaman papaz pilav yemiyecek ve hızla gelişen enti-emparyalist hareketler ve bu arada 6. filo mensuplarının yaka-paça denize atılmaları emperyalistlerin ve yerli ajanlarının niyetlerinin kursaklarında kalmasında önemli bir etken olacaktı.

İşte «sol sapma», «anarşist», «terörist» ithamlarıyla gözden düşürülmek istenen anti-emperyalist aktif hareketler gençlerimizi Viatnamda kullanma plânının suya düşmesinde, böylesine bir katkıda bulunmuştur.

OBJEKTİF koşullar, subjektif koşullar acaba yeteri kadar olgunlaşmış mıdır? Yoksa olgunlaşmamış mıdır? İçinde bulunduğumuz dönem henüz bilinçlenme-örgütlenme dönemi değil midir? Kitle çizgisinden acaba kaç yol boyu uzaktayız? Gibisine oportünist TİP yöneticilerinin tutumlarını, farklı deyimlerle, yansıtan görüşler, devrimci eylem saflarında duraksamalar yapabilseydi, en gözü kara devrimci genç militanlarımız «anarşist», «terörist», «sol sapıklar» olarak gözden düşürülebilse idi, 6. Filonun sık sık tekrarlanan bu ziyaretlerinden birinde, 1950'lerde olduğu gibi, askerlerimizi de beraberlerinde götürmeleri işten bile değildi. Kendi yurdunda gereği gibi anti-emperyalist mücadele veremiyen gençliğin, emperyalist orduların saflarında, müstemleke askerleri olarak, savaşmak zorunda kalacakları gerçeğini, millî kurtuluş savaşlarında çığır açmış olan, Mustafa Kemal'in kaleminden, sırası gelmişken, bir kere daha okumakta yarar vardır. O'nun İstiklâl Mücadelemizin ilk yıllarında Kolordu kumandanlıklarına çektiği şifredeki şu kısımlar halâ aktüalitesini muhafaza etmektedir : «Türkiye bugün Adalar Denizi ve Karadeniz sahillerinde ve Avrupa cephesinde kuvvetli bir surette kuşatılmıştır. Suriye cephesi, Hicazdan İskenderuna kadar İngiltere ve Fransa tarafından kuvvetle, ihtiyacla, nifakla ve halkın mütevekkil bir yolda boyun eğmesiyle çevrilmiş sayılabilir. Irak ve İran cephelerinin maddî bir surette ve mutlak olarak ka-

patılmış olmayan durumları hızlı ve geniş yararlanmalara tabiatça pek elverişli değildir. Mesafeler geniş, ulaşımsız ve milletler idraksiz ve zaten memleketin içi de işgal altındadır. Türkiye'nin öbür cephesi Kafkasya'dır ki, elverişsiz barış şartlarına karşı silâhlı karşı koyma azmini kendisine en çok bahşeden cephe, orasıdır. Türkiye Kafkasya'dan Bolşevik istilâsını kolaylaştırma ve onunla hareket birliği yapmakla batıdan doğuya doğru Anadolu, Suriye, Irak, İran ve Afganistan ve Hindistan kapılarını müthiş bir yolda açmış olacaktır. Bu açık kapıları kapamak için müttefikler saldırıcı stratejik hareket yapacak kuvvetleri sür'atle tedarik edemezler. Gerekli hareket üslerine ise tabiatça malik değildirler. Böylece bir hareket, ancak Batum'da söz konusu olur ki, bu durumda dahi Kafkasya ile Hazar denizi arasını tıkamak için Batum'dan başlayarak 400 kilometreden fazla uzaklaşmak gerekir. Bu durumda karşısında İtilâf Devletleri Bolşevikler ile Türklerin arasını Kafkas milletleri vasıtasıyla kesmek plânını bulmuşlardır. Azerbaycan, Ermenistan, Gürcistan, belki de Kuzey Kafkasya hükûmetlerinin bağımsızlıklarını onaylayarak onları kendilerine çektiler. Şimdi Bolşeviklerle vuruşmalarını bir olup bitti yapmak için onları her yoldan kışkırtmakta ve güçlendirmektedir. Bundan başka, bizzat kuvvet göndermeye de başlamışlardır ki, bu kuvvetin etkisiyle hem Bolşevikler ile çarpışmayı çabuklaştırmak ve hem de Kafkas milletlerini gerek Türklerle Bolşeviklerin herhangi bir temaslarını önlemek ve denetlemek düşüncesindedirler. Plân, büyük bir ciddiyetle ve aşırı bir aceleyle uygulanmaktadır. Eğer bu plân başarıya ulaşır ve Kafkas milletlerinin bize karşı kesin bir sed durumu almasıyla memleketimiz kuşatılmış kalırsa, artık Türkiye için karşı koyma olanakları kökünden yıkılmış olur; ondan sonra siyasî varlıklarını tamamen yitirebilecek olan Anadolu Türkleri İtilâf Devletleri kumandası altında müstemleke askerleri olarak ordular teşkil edecek, hem Kafkasya milletlerinin İtilâf birliğinde tutulmasını ve hem Bolşevik istilâsının durdurulmasını sağlamak için kan dökeceklerdir. Bu durumda İtilâf Devletlerine mutlak boyun eğme halinde Türkler için kendilerini feda etmekten kurtulmak emin değildir.

Bundan dolayı, Kafkasya seddinin yapılmasını Türkiyenin kesinlikle mahvolması tasarısı sayıp bu seddi İtilâf Devletlerine yaptırmamak için en son vasıtalara başvurmak ve bu uğurda her türlü tehlikeleri göze almak zorundayız. Karşı koyma olanaklarımızı yok edecek tedbirlerin ikincisi fiilî olarak mevcut olan ortaklaşa idareden yararlanarak Türkiye'yi içerden oyarak çökertmektir. Bu hususta memlekette mevcut olan siyasî nifak, İtilâf elinde en iyi bir vasıtadır. İtilâfçılar, bu vasıtadan ve bazı makamların mutlak boyun eğme eğiliminden yararlanarak çalışmaktadırlar. Tabiî, ilk işleri, kuva - yı milliyenin çözülmesini ve Türkiye'nin elinde kalan silâh ve cephanenin yararlanılmaz duruma getirilmesini öncelikle sağlamaktır. Birinci derecede Kafkasya plânını ve ikinci derecede iç çöküntüyü sağlamaya gerekli zamanı İtilâf Devletleri ancak zayıf, mütereddit hükûmetler sayesinde sağlayabilir. Çünkü bu gibi hükûmetler, İtilâf zorlamasına baş eğerek iç kuvvetlerin gelişmesini pek çok sınırladığı gibi, kamu oyunu sürekli olarak korku ve kaygu içinde tutarak resmî olan ve olmayan kararlar alınmasına kesinlikle engel olur. Bundan başka İtilâf Devletleri İstanbul'un göz önünde tutulmaya değer bütün kişileriyle akla gelebilecek iç ve dış bütün mahfilleriyle vasıtalı olarak temas edip millete aralıksız olarak açıksaçık bulunmayan ve doğru olmayan ümitler telkin etmektedirler. Bu telkinler dahi zayıf bir hükûmetin verdiği zamanı çoğaltıp kolaylaştırmaktadır. Bu suretle kazanılan

zamanlardan yararlanarak İtilâf Devletleri, sonuçta Türkiye'nin kuşatılması ve iç çöküntüsü tedbirlerini tamamlayacaklar ve ondan sonra maskelerini birdenbire atarak İstanbul'da geniş çapta tutuklamalara, kuşatılmış Türkiye'nin çeşitli cephelerinde yığınaklara ve abluka tedbirlerine başlayacaklar ve aynı zamanda idam hükmü mahiyetindeki barış şartlarını bildireceklerdir. İşte 5 Şubat 36 da aleyhimize uygulanmakta olduğunu gördüğümüz plân budur. Bu plânın açıklanması, bize düşen tedbir ve ödevleri göstermektedir. Bu tedbirler, aşağıdadır : Doğu cephesinde resmî ve gayri resmî seferberlik yaparak Kafkas seddini arkadan yıkacak yığınaklara başlamak, yeni Kafkas hükûmetleriyle ve özellikle Azerbaycan ve Dağıstan İslâm hükûmetleriyle ivedilikle temasa geçerek İtilâf plânına karşı kararlarını ve durumlarını anlamak, Kafkas milletlerinin bize sed olmağa karar vermeleri durumunda taarruz hareketlerimizi birleştirmek için Bolşeviklerle anlaşmak ve içerden millî teşkilâtı son derece genişletmek ve güçlendirmek ve silâh, cephane ve malzememizi vermemek için silâh kullanmaktır. En önemli ödev ise, İtilâfın zaman kazanmasına meydan vermemek ve onun maskesini atıp memleketin bütün karşı koyma unsurlarını birleştirecek fırsat vermesine zorlamaktır.» (*)

Bundan da anlaşılıyor ki : Millî Kurtuluş söz konusu olduğunda, koşulların elverişli olup olmadığı sorunu, hiç de öyle mekanik yakıştırmalarla, ele alınamaz. Şayet o dönemde, İtilâf Devletleri, Bolşeviklerle aramızı Kafkas Milletleri aracılığı ile kesme plânını uygulayabilselerdi, ya da Denikin Orduları, o yıllarda bizlerle tam bir dayanışma içinde, olan Kızıl Orduyu yenip, Kafkasya'da Bolşeviklerle aramızda bir set kurabilseydi, koşulların Millî Mücadelemiz yararına olgunlaşması olanakları, zorunlu olarak, uzun bir süre tarihe kavuşacaktı.

Koşulların olgunlaşması, ya da olgunlaşmaması bu örnekte de görüldüğü üzere, aktif ya da pasif tutumumuzla yakından ilgiliydi. Koşulları yalnız kendi açımızdan değil, düşman açısından da değerlendirmek zorunluluğu vardı. Örneğin İtilâf Devletlerinin Mustafa Kemal'in işaret ettiği plânı uygulayamaması bizim millî mücadelemiz için elverişli koşulların olgunlaşmasında etken olmuştur. Yine görüldüğü gibi, bu olgunlaşma kendiliğinden değildir. Önce düşmanın uygulamak istediği plân, doğru olarak saptanmış ve gayet kısa bir zamanda suya düşürülmüştür. Ordularımızın emperyalist ordular saflarında müstemleke askeri olarak savaşmak zorunda kalmasına, ancak böylesine kesin ve seri bir vaziyet alış engel olmuştur.

Şu sonuca rahatlıkla varabiliriz ki, devrimci mücadele için gerekli koşullar devrimci eylemin tamamen dışında ve ona hükmeden nesneler değildir. Tam tersine, bunlar devrimci eylemle karşılıklı ilişki içinde olgunlaşmaktadır.

BİZ yine dönelim bugünkü sorunlarımıza. Bugün de tüm millici güçler yine iki şıktan birini tercih etmek zorundadır. Ya emperyalizme gereği gibi karşı çıkılacak, ya da müstemleke askerleri gibi emperyalizmin saflarında bağımsızlık savaşı veren ülkelerde döğüşmek zorunda kalınacaktır.

27 Mayıstan buyana hızla gelişen anti - emperyalist mücadele, emper-

(*) Harp Tarihi Vesikaları: Vesika No: 388- Ankaradan 5 Şubat 1336 (1920) - Şifre - gayet müstaceldir - İmza: Heyeti Temsiliye Namına **Mustafa Kemal**

yalizmi kapı dışarı edecek bir aşamaya ulaşamamıştır ama, bu mücadele bizi emperyalizmin saflarında bugün olsun müstemleke askeri gibi döğüştürme plânlarının suya düşürülmesinde etkili olmuştur.

Vietnam pasifikasyonunda tüyler ürpertici kitlevi cinayetlerin tezgâhlayıcısı Commer'in memleketimize büyük elçi olarak yollanması Amerikalı yöneticilerin ülkemizdeki anti - emperyalist hareketlerinden ciddi olarak endişelendiğinin kanıtıydı. Commer'in gelir gelmez neye uğradığını şaşırmış olması, babalarının çiftliği sandıkları bir yerden apar topar geri çağrılmak zorunda bırakılması, yine 27 Mayıstan buyana millî demokratik devrim doğrultusundaki gelişmelerin en önemlilerindendi. Bu gerici güçlerin bir ricatıydı ama, elbetteki karşı taarruz olanaklarını da arayacaklardı. Commer'in olsun, 6. Filonun olsun, rahatları kaçmış ama uygulamak istedikleri yukarıda değindiğimiz plânların bazıları suya düşmüş ama, emperyalizm ve yerli işbirlikçileri henüz yerli yerindeydi. Öğrenci hareketlerine anti - emperyalist bir nitelik kazandırmak çabasında olan gençlik örgütleri ve bu örgütlerin militanları önce toplum polisi himayesindeki komandolar aracılığı ile sindirilmek istendi. Komandolar toplum polisinin gözleri önünde tabancalarını çekip verilen direktifleri uygulamağa çalıştılar. Kuşkusuz devrimci gençlerin de elleri armut toplamıyacaktı. Meşru - müdafaa, komandoların ellerindeki silâhların, ne yapıp yapıp, alınmasını gerektiriyordu. Kısa bir süre sonra, bu silâhların eldeğiştirdiğine tanık olduk. Toplum polisinin himayesinde de olsa, komandolar paniğe uğrayacaktı. Aynı panik havasının komandoların iplerini ellerinde tutan siyasî irticaa da bulaşması zorunluydu. Nasıl bulaşmasın ki ? Kullanmak istenen silâh geri tepmişti. Bundan sonra siyasî irtica devrimci gençlik örgütleri içinde geniş çapta tutuklamalar yapmak ve failleri meçhul kalan siyasî cinayetler işleme plânını uygulayacaktı.

Millî demokratik devrim doğrultusunda eylem gösteren devrimci saflardaki sürtüşmeler, işte bu plânın uygulanmağa başlamasından sonra daha yoğun ve uzlaşmaz bir nitelik kazanmıştır. Aydınlık dergisindeki bazı yazarların yukarda sözünü ettiğimiz «sapmaları» ısrarla dillerine dolamaları bu sıralarda yoğunlaşmıştır. Henüz örgütlenme ve bilinçlenme aşamasında olduğumuzun ısrarla öne sürülmesi hep bu sıralarda başlamıştır. - Mademki proletaryanın öz örgütünün kurulma olanakları yoktur, millî demokratik devrim değil, millî demokratik hareketler söz konusu olabilirdi!.. Ve harekette öncü küçük burjuva radikalizmi olacağına göre, içinde bulunduğumuz dönemde öncü proletarya değil, asker sivil aydın zümre olacaktır - yollu ahkâmların kesilmesi hep aynı döneme raslamaktaydı.

FAKAT «anarşist», «terörist», «sol sapma» eğilimlerinin tasfiyesinin tezgâhlandığından dem vuranlar, anti - emperyalist gençlik hareketlerini, 6. Filo ve Commer'e karşı yapılan hareketleri desteklediklerini de ilân etmeyi ihmal etmemektedirler. Bu şaşırtmaca bizleri bir süre kararsız bırakmıştır. Elbetteki sorunu uzaktan izleyenlerimizi daha da bir süre kararsız bırakacaktır. Ama, onların da bu kararsızlığı er - geç bitecektir. Çünkü tavsiyesi istenen militanlar bu anti - emperyalist hareketleri düzenleyen örgütlerin mensuplarıdırlar, ya da yöneticileridirler. Ve tasfiyesi önerilen eğilimlerin anti - emperyalist eylemi içerdiği apaçık ortadadır.

Anti - emperyalist gençlik hareketlerine katılanlar içinde tasviyesi gere-

ken bir takım sapık unsurların bulunduğu tartışma götürmez bir biçimde ortaya atılmıştır hem de ısrarlı bir biçimde, tekrar tekrar.

Sapık kıtlığına kıran mı girdi ? Kuşkusuz gençlik hareketlerine de şu yoldan, ya da bu yoldan birtakım sapık kimseler pekâla sızma olanağını bulmuş olabilirler. Hatta bunların bazıları bu sızmaları gençlik örgütlerinin yönetici kadrolarına kadar vardırmış da olabilirler. Aynı tehlike tüm devrimci eylem alanları, örneğin yayın organları içinde sözkonusudur. Buraya kadar olağanüstü bir durum yoktur. Ama 27 Mayıstan buyana hızla gelişen hareketlerin ağırlığını omuzlarında taşımış ve siyasî irticanın en alçakça tertiplerine maruz kalmış ve en ufak bir yılgınlık işareti vermeden, örnek bir metanetle, emperyalizme ve yerli ajanlarına meydan okumuş, ölüler vermiş ve bazıları halen cezaevlerinde olan bu devrimci gençlik örgütlerinin militanlarının tasviyesi için açılmış bir kampanya söz konusuysa, ortada olağan sayılamıyacak bir durum var demektir.

Hem böylesine bir kampanyanın yürütülmesi için yoğun bir çaba gösterilecek, hem de kitlevi reaksiyonları önleyebilmek için anti - emperyalist gençlik hareketlerine karşı durulmadığı söylenecek!..

Anti - emperyalist gençlik hareketlerinin desdeklendiğini öne sürmek, bunu öne sürene bir takım sorumluluklar yükler. Bu sorumluluklardan doğan bazı davranışlar bekler. Nasıl ki bu hareketlere karşı çıkılmasını açıktan açığa öne sürenlerden de test doğrultuda birtakım davranışlarda bulunmaları beklenirse.

Anti - emperyalist hareket zelzele gibi bizim dışımızda ve bize rağmen oluveren birşey değildir. Örgütsüz, yöneticisiz, militansız bir anti - emperyalist eylem düşünülebilir mi ?!.. 6. Filoya karşı Commer'e karşı girişilen anti - emperyalist hareketlerin de bir örgütlenmesi, bir yönetimi vardı kuşkusuz. Hareketin ağırlığını omuzlarında taşıyan bir takım militanları vardı kuşkusuz. Nitekim, anti - emperyalist hareketlere açıktan açığa karşı olduğunu ilân eden siyasî irtica öncelikle bu devrimci örgütlerin militanlarını saf dışı edebilmek için her çareye baş vurmuştur. İşin tuhafına bakın ki, bu hareketleri desteklediklerini ilân eden, ama öte yandan «anarşist», terörist», «sol sapma» eğilimlerinin tasfiyesi için kampanya açanlar da hep aynı örgütlerin, hep aynı militanların saf dışı edilmesi için uzaklaşmaz bir tutum takınmışlardır. Uzlaşmaz bir çaba göstermişlerdir. Bu tutum siyasî irticayla aynı paralele düşmenin en kesin kanıtıdır.

Anti - emperyalist hareketlerin selâmeti için genç militanlarımıza tasfiye çukurları kazanların bu çukurlara bizzat yuvarlanmaları zorunluydu. Ve Devrimci Gençlik Federasyonunun Genel Kongresinde alınan sonuç bu zorunluluğa uygun düşmektedir. Ve kongrede içinde bulunduğumuz aşamada objektif - subjektif koşullar gereği gibi olgunlaşmadığından, proletaryanın öncülüğünde mili demokratik devrimin değil, ancak küçük burjuvazinin öncülüğünde demokratik hareketlerin başarılı olabileceği, halen «örgütlenme ve bilinçlenme» döneminde bulunulduğu yakıştırmalarında olsun, kitle çizgisinden uzak, «terörist», «anarşist», «sol sapma» eğilimlerinin tasfiyesinin tezgâhlanması için açılan kampanya olsun, nasıl bir pasifizmin, yılgınlığın yattığı, bütün ayrıntılarıyla ortaya çıkmıştır.

ŞİMDİ biz, Türk Solu Dergisinin yaptığı gibi, **saflarımızdaki çelişmeleri doğ-**

ru olarak ele alalım diye oturur da teorik genel doğruların himayesinde, kendilerine karşı tasfiye çukurları kazılan devrimci militanların tepkisini bu teorik doğrularla olsun uyuşmayan bir şekilcilik anlayışıyla kınar ve kendi kazdıkları tasfiye çukurlarına yuvarlananlara garip bir tarafsızlık edasıyla arka çıkışımızı devrimci dürüstlüğümüzün gereği imiş gibi göstermeye kalkarsak, bu tutum «devrimciliğimizin» de, «dürüstlüğümüzün» de adı geçen çukurda harcanması sonucunu verir.

İşin mügalataya gelir yanı kalmamıştır. Bir yandan Commer'e karşı, 6. Filoya karşı gençliğin ulusal şahlanışını ve tüm anti - emperyalist ve demokratik eylemin sindirilmesi sözkonusu iken, öte yandan da anti - emperyalist eylem iğdiş edilmek istenmektedir.

«Anarşist», «terörist», «sol sapma» eğilimlerinin tasfiyesi kampanyası ile itibarları kırılmak istenenler coplara göğüs geren, kurşunlara hedef olan ve habire tutuklanan, demir kapılar ardına kapatılanlar bu memleketin medarı iftiharı, gözbebeği proleter devrimcilerdir. **Devrimci dürüstlük** öncelikle bu yılmak bilmeyen, korku bilmeyen genç militanlarımıza arka çıkmayı, onlara tasfiye çukurları kazmak için kampanya açanları kınamayı gerektirir.

---

mustafa harman

devrimci sendikacılık ve DİSK'in bugünkü durumu

Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK), bu konfederasyona bağlı Basın - İş, gene bu konfederasyona bağlı, gerek işkolu, gerek üye sayısı ve gerekse son yıllarda verdiği mücadele bakımından önem kazanen Lâstik - İş, geride bıraktığımız ay içinde olağan büyük kongrelerini yaptılar.

Her üç kongrenin ortak özelliği, hazırlanan çalışma raporları ile olsun, yapılan konuşmalarla olsun, «devrimcilik» ya da «devrim stratejisi» gibi konulara değinilmesi, sendikal çalışmaların yanı sıra, DİSK çalışma raporundaki deyimle, «parçalanan, bölünen sol içinde» doğru görüşün aranması, tutarlı bir tavır takınılması için araştırmalar yapılması idi.

Ama ne yazık ki, kongrelerdeki strateji tartışmalarından hiçbir olumlu sonuca varılamadı. «Çoğu» gerçekten iyi niyetli olan, Türkiye'nin sorunlarına «çözüm» arayan sendikacılar, küçük burjuva ideolojisinden, sağ sapmalardan kendilerini kurtaramadılar.

Bunun yanı sıra - ve hiç şüphe yok ki, ideolojik - stratejik yanılgıların bir sonucu olarak - «devrimci» sendikaların da, üst örgütleri DİSK'in de, örgütlenme ve eğitim konularında da umulanı veremedikleri görüldü.

Antiemperyalist mücadelede işçi sınıfının yeri, görevi, önemi konularındaki görüşlerini defalarca açıklayan, işçilerle bağ kurmak için - tek araç olmadığını bilmelerine karşılık - sendikaların önemini gerektiğince değerlendiren proleter sosyalistler, başta en büyük örgüt DİSK olmak üzere, bu kongreleri, sunulan raporları, yapılan konuşmaları, alınan kararları ile eleştirmek, yanlışların nedenlerini bulmak, aynı yanlışlıkların sürüp gitmesini önlemek için - kendilerine düşen - görevleri yerine getirmek zorundadırlar. İşçi sınıfının devrimci ideoolojisi ile bağdaşmıyan gerici - tutucu düşünceleri yok etmenin, yanlış devrimci anlayışı silip atmanın, giderek DİSK'i işçi sınıfımızın etken - devrimci silâhı haline getirmenin belli başlı yollarından biri de bu olacaktır.

ÖRGÜTLENME YETERSİZLİĞİ

Eleştirdiğimiz örgütün, Türkiye çapındaki durumunu, üye sayısını, maddi olanaklarını bilmemizde yarar vardır. DİSK genel kuruluna sunulan çalışma ve hesap raporlarında ilk göze çarpan şey, Türkiye çapında bir konfederasyon olma iddiasındaki bu kuruluşun gerektiği gibi örgütlenemediği, çoğu iş kollarında hiçbir çalışma yapmadığı yahut yapamadığı idi. 100 bin kadar üyeye sahip olunduğu söylenmesine karşılık, sadece 38 - 40 bin işçiden ödenti alınabilmişti. Üye sendikaların çoğu, DİSK'e olan ödenti borçlarını ödememişlerdi. Eğitim fonu, grev fonu hiçbir sendika tarafından ödenmemiş, yönetici, personel maaşı ve kira olarak iki yılda 220 bin lira ödeme yapan konfederasyonun, iki yıl içinde eğitim giderleri sadece 800 liradan ibaret kalmıştı. Nitekim Hesap Tetkik Komisyonu, genel kurula sunulan raporunda bu durumdan «utanç verici» olarak söz etmişti.

Örgütlenme konusu da, gerçekten yürekler acısı idi. 274 sayılı Sendikalar Kanunu uyarınca Çalışma Bakanlığı tarafından yayınlanan bir «işkolları yönetmeliği» ile işçilerin üye olabilecekleri sendikalar belirlenir. Bu yönetmelikte Türkiye için 36 işkolu var sayılmış, bir işkolunda çalışan işçilerin, başka bir işkolunda kurulu sendikalara üye olması engellenmiştir. Bu yönetmelikte, işkolu sayısı - işçilerin aynı çatılar altında toplanıp güçlenmelerini engellemek dahil - çeşitli düşüncelerle fazlalaştırılmıştır. DİSK tüzüğünün 66. maddesi ise, iyi bir anlayışla işkolu sayısını Avrupa uygulamalarını esas alarak 16'ya indirmiştir. Çalışma Bakanlığı yeni bir işkolu yönetmeliği ile, işkolu sayısını değiştirmedikçe, bu anlayış pratik bir fayda sağlamasa bile, örgütlenme açısından, sendika sayısını azaltma çabaları açısından, yararlı ve yerindedir. DİSK tüzüğüne göre Genel Yönetim Kurulu, bu 16 işkolunu temsil eden sendikaların gösterecekleri adaylar arasından seçilecek, Genel Yönetim Kurulu'nda her işkolundan bir kişinin görev yapması mümkün olacaktır.

Geliniz, görünüz ki bu dar işkolu anlayışı içinde bile DİSK, örgütlenmeyi gerçekleştiremediği için, Genel Yönetim Kurulu'na 16 değil, sadece 8 üye seçilebilmiştir. Çünkü geri kalan 8 işkolunda DİSK'e üye herhangi bir sendika mevcut değildir.

Durumun açıkça anlaşılması için, şu işkollarında DİSK'in hiçbir örgütlenmeye gitmediğini, üye sendikalara sahip olmadığını açıklamak gereklidir :

1 — Tarım, ormancılık, hayvancılık, avcılık, deniz ürünleri çıkarılması...
2 — Kömür ve metal cevherleri madenciliği...
3 — Şeker sanayii...
4 — Kundura ve deri sanayii...

5 — Ağaç, mantar, mobilya sanayii, kereste işçiliği...
6 — Yapıcılık (bina, köprü, baraj v.b. tüm yapıcılıkla ilgili işler, karayolu hizmetleri dahil)...
7 — Kâğıt, sellüloz sanayii...
8 — Gemi yapım ve onarımı...
9 — Enerji sanayii...
10 — Genel hizmetler...
11 — Sağlık hizmetleri...
12 — Kara, deniz ve hava taşımacılığı (demiryolları dahil)...
13 — Millî savunma ile ilgili tüm askerî hizmetler...

(Bu değerlendirmede, DİSK'in örgütlenme durumunun açık seçik ortaya çıkması için halen yürürlükte olan işkolları yönetmeliği esas alınmıştır.)

Görülüyor ki, DİSK belli başlı 8 işkolunda ya örgütlenmiş ya örgütlenmeye başlamış, buna karşılık önemli 13 işkolunda üye bir sendikaya dahi sahip olamamıştır. Örgütlenemiyen işkolları arasında kömür ve yeraltı madenciliğinin de bulunması, herşey bir tarafa DİSK'in Zonguldak'lı kömür işçilerini örgütlemeyi amaçlıyan bir kuruluşa bile sahip olmayışı, konfederasyonun tüzüğünde yer alan ve tüm devrimcilerin var saydığı amaçlarından ne kadar uzak kaldığını açıkça ortaya koymaktadır.

Kendilerini, çok yanlış bir değerlendirme ile «işçi sınıfının en bilinçli unsurları» (*) olarak tanıtan, işçi sınıfının bilinçlenmesi ve örgütlenmesi konusunda iyimser görüşler savunan DİSK yöneticileri, gözler önüne serilen bu durum karşısında, en azından herhalde bu tür iddiaları ve iyimser görüşlerini bir kez daha eleştirmek zorundadırlar.

Yukarda da belirttiğimiz gibi, DİSK genel kuruluna sunulan hesap raporu olsun, hesap tetkik komisyonu raporu olsun, tahminî bütçe olsun, konfederasyonun en fazla 40 bin işçiden ödenti alabildiğini ortaya koymaktadır. DİSK Genel Başkanı Kemal Türkler, tahminî bütçeyi savunurken, «DİSK'in yüzbin kadar üyeye sahip olduğunu, ancak en kötümser bir düşünce ile grevler ve örgütlenme çabaları yüzünden, 40 bin işçiden ödenti alınabileceğinin hesaplandığını» söylemiştir.

100 bin rakamının gerçeklik derecesi su götürebilir. Ancak, DİSK'in üye sayısının 40 binden çok fazla olduğunu düşünsek bile, Konfederasyona ödenti vermiyen üyeleri o örgütü değerlendirirken, dikkate almamak doğru bir davranış olur. DİSK, 40 bin işçiden ödenti alabilen bir Konfederasyondur. Sosyal Sigortalar Kurumu'na kayıtlı, 1 milyon 200 bin işçinin çalıştığı Türkiye'de 13 işkolunda hiçbir örgütlenmeye gidemiyen, sadece 40 bin üyeden ödenti alabilen, iki yılda 800 lira eğitim harcaması yapan, Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu yöneticileri «Türkiye'yi biz kurtaracağız.», «Sosyalist Türkiye'yi tek başımıza kuracağız.» gibi aşırı iddiaları nasıl ileri sürebildiklerini düşünmek zorundadırlar.

ÖRGÜTLENEMEYİŞ NEDENLERİ

Adı ve iddiası büyük olan DİSK, henüz örgütlenmenin başında olan, Türk işçi sınıfının çok büyük bir çoğunluğuna kendini kabul ettirememiş bir kuru-

(*) DİSK Çalışma raporu, Sayfa 97

luş durumundadır. Üstelik üye sendikaların bütün güçleri de İstanbul'da, kısmen Kocaeli ve Sakarya'da yoğunlaşmış, Zonguldak, Kırıkkale, Adana gibi işçilerin yoğun olduğu illere DİSK ya hiç girememiş (Zonguldak ve Kırıkkale) ya tabelâ asmaktan öteye gidememiştir. (Adana gibi).

DİSK örgütlenme yetersizliğini değerlendirirken, bir takım engelleri dikkatten uzak tutmamak gerekir. Kamu sektöründe, - yüksek ücret politikası yüzünden direnme gücü zayıf - işçilere devrimci sendikaların girmemeleri için yapılan ağır baskılar, gücünü AID milyonlarından alan Türk - İş'in varlığı, devrimci ideolojinin farkında bile olmıyan işçilerin çoğunluğu, DİSK'in maddî olanaksızlıkları bu engellerin başta gelenleridir. Ama Türkiye gibi bir ülkede devrimcilik iddiasında olan bir Konfederasyonun örgütlenmesi elbette kolay olmıyacaktır. DİSK yöneticileri, bu engelleri aşma çabalarına girişmeli, başarılar kazanmalı, elle tutulur, gözle görülür bir eylemin sahipleri olmalı idiler. Oysa genel kurulda eleştiriler yapan delegeler, bu konuda DİSK yöneticilerini suçlarlarken, «çeşitli kuşkularla örgütlenmekten kaçınmak» tan bile söz etmişlerdir.

Gerçek şudur ki, işçi sınıfının devrimci ideolojisini benimsiyen, işçilerle bağlar kurmak için can atan devrimci gençliğin potansiyelinden, bilincinden yararlanarak bu örgütlenme çabalarına hız vermek DİSK yöneticilerinin aklına bile gelmemiş, tam tersine, kendi söyleyişleri ile «gençlikle işçinin kaynaşmasını önlemek için» (*) tedbirler bile almışlardır.

Özetle, Aybar - Aren - Boran yönetici kliğinin TİP'e hakim kıldığı «içine kapanık - tecrid edilmiş» yönetim anlayışı, TİP'in de kurucuları olan, özellikle Mehmet Ali Aybar'ın «rahle-i tedrisi» nden yetişmiş sendikacılarca da benimsenmiştir. DİSK yöneticileri kendi sendikalarını örgütlemek, iyi bir biçimde - elbette bu «iyi bir biçim» anlayışı da tartışma konusudur. - yönetme çabalarını yeterli görmüşlerdir. DİSK raporunda, konfederasyon çalışmaları anlatılırken, yeni kurulan ve gelişen Serçip - İş dışında, sadece Maden - İş, Basın - İş, Lâstik - İş gibi DİSK kurucusu sendikaların gelişmesine yer verilmesi, bunun dışında örgütlenme çalışmalarından söz edilmeyişi, içine kapalı politikanın somut örneğidir.

BİLİNMEYEN DEVRİMCİ İDEOLOJİ

DİSK ve Maden - İş Başkanı Kemal Türkler, Lâstik - İş genel kurulunda şu konuşmayı yapabilmiştir :

«Öğretim üyeleri, bilimsel sosyalizmden söz ediyorlar. Bizim bildiğimiz kadarı ile, bilimsel sosyalizmin üç temel ilkesi vardır. Birincisi proleterya diktatörlüğüdür. Biz diktatörlüğe karşıyız. Çünkü sosyalizme açık, bize seçimle iktidara gelme olanağını veren bir anayasamız vardır, arkadaşlar. Ama şartlar değişse de, gene diktatörlüğe karşı olacağız. Mutlaka demokratik yollardan iktidara geleceğiz. İşçi sınıfa diktatörlüğüne, iktidara geldikten sonra da karşı olacağız. Bizim prensibimiz demokrasidir.»

Seçimle iktidara gelme olanakları kalksa bile, işçi sınıfı iktidarı adına

---

(*) Kemal Türkler, Lâstik - İş Genel Kurulunda aynen şunları söylemiştir : «Bazı demokratik devrimci gençler bana posta koydular. Biz seninle konuşuyoruz ama, asıl temasımız işçilerledir, dediler. Ben onun tedbirini iki senedir aldım. Daha geçende, Eğe Sanayii işyerinde sopayla kovalandılar.» (Böyle bir olay da yoktur. M.H.)

gene sözde demokrasiyi savunmak, hangi mantıkla mümkün olur, bu bilinmez. Ancak, DİSK ve Maden - İş Genel Başkanı bu konuşmayı yaparken, antidemokratik 141 ve 142. maddelerin gölgesine sığındığını, görüşlerini eleştirecek olanları, «en az 5 yıl hapis» tehdidine aldığını da farketmez görünmektedir. Kaldı ki, devrimci olduğunu söyliyen bir sendikacı, bu tutumu ile bugünkü gerici parlâmenterizmin açıkça savunuculuğunu yapabilmekte, uydurma gerekçelerle bilimsel sosyalizmi red edebilmekte, anti - komünizm silâhına sarılarak Türk - İş yöneticileri ile aynı çizgiye kolayca düşmektedir.

DİSK Genel Başkanlığına bu kez de seçilen Kemal Türkler'in, yukarda örneğini verdiğimiz ideolojik bilgisinin yanı sıra, dünya sorunlarına da vakıf (!) olduğu, DİSK genel kurulunu açış konuşmasında yer alan şu cümleden kolaylıkla anlaşılmaktadır :

«Ben sık sık dış ülkelere gider, bilgimi - görgümü arttırırım. Dış ülkelere gittiğim zaman, oraya gelen delegelerin aralarındaki konuşmalarından anladığıma göre, Çin - Rus anlaşmazlığı çözümlendiği zaman, Çin'in Japonya'ya hücûm edeceği ve Japonya'yı sosyalistleştireceği düşünülmektedir.»

Türkler, bu cümleyi herhangi bir sonuca, yoruma bağlamamış, bu olağanüstü görüşü DİSK genel kuruluna katılan 54 sendikacıya duyurmayı yeterli ve faydalı (!) bulmuştur.

Şu bir iki örnek ispatlamaktadır ki, DİSK yöneticileri bir yandan «işçi sınıfı iktidarı» ndan söz edebilmekte, «ekonomik mücadelenin yetersiz olduğunu, işçi sınıfına politik bilinç verme gerektiğini» savunabilmekte, ama bir yandan bilimsel sosyalizme karşı çıkmakta, «yabancı delegelerin aralarındaki konuşmalarından anladıkları» na dayanarak, işçi sınıfı yönetimi altındaki devletlerle, tekelci kapitalistlerin iktidarı altında olan devletler arasındaki çelişmeyle ilgili «yepyeni kehanetler» ileri sürebilmektedirler.

Yukarıdan beri sıraladıklarımızı özetlersek, DİSK'in gerektiği gibi örgütlenememiş, kısır görünüşlü bir konfederasyon olduğunu, bilimsel sosyalizmden habersiz, dünya sorunlarında gayri ciddî görüşlere sahip sendikaçılar tarafından yönetildiğini söylememiz gerekir.

DİSK'İ TÜRK - İŞ'TEN AYIRAN ÖZELLİKLER

Türkiye'nin en büyük işçi kuruluşu, Türk - İş'tir. Bu Konfederasyonun kendi iddiasına göre 800 bin, genel kurullarına sunulan hesap raporlarından anlaşıldığına göre ödenti veren 371 bin kadar üyesi vardır. Türk - İş genel kurullarında «partilerüstü sendikacılık» yapılması kararı alınmıştır. Gerçekten bu konfederasyon Amerika'nın kesin denetimi altında, iktidara gelen partilerin dümen suyunda gitmeyi, politika olarak benimsemiştir.

1 Ocak 1964 ile, 31 Aralık 1965 arasındaki, tam iki yıllık dönemde Türk - İş, üye sendikalarından 1 milyon 948 bin 29 lira, 80 kuruş ödenti alabilmiştir. Aynı dönem içinde, ünlü AID teşkilâtından 7 milyon 234 bin 753 lira 91 kuruş «yardım ve bağış» sağlamıştır. Türk - İş genel merkezi 65 memur çalıştırmakta, bunlardan 33'ünün maaşını doğrudan doğruya AID karşılamaktadır. Geçen dönemde, yukardaki rakamlardan ayrı olarak, «eğitim seminerleri» için AID, Türk - İş'e 2 milyon 369 bin 294 lira vermiştir.

Türk - İş'in düzenlediği seminerlerde, «Vietnam'da komünizm mezalimi» isimli filmler gösterilmekte, «İşçiler ayrı bir sınıf değillerdir. Sanayi bir vü-

cuttur. İşveren beyin, işçiler ise gövdedir.» gibisinden parlak dersler verilmektedir.

Bu tür «eğitim seminerleri» ve bu gibi yardımların dışında, Türk - İş'e bağlı sendikacılara AID'nin sağladığı «Amerika inceleme gezileri» gerçekten sonuç vermektedir. Türk - İş'e bağlı profesyonel ve «Amerika'ya gitmemiş» sendikacılar arasında yapılan bir anket, bu sendikacılardan % 55'inin işçi sınıfı için ekonomik mücadeleyi yeterli gördüğünü, % 45'inin ise «politik mücadele de gereklidir.» tezini savunduklarını ortaya çıkarmıştır. Aynı sorular, **«Amerika görmüş»** sendikacılara da sorulmuş, bu kez % 92,5 oranında, «ekonomik mücadele yeterlidir.» cevabı alınmıştır.

Türk - İş, Amerikan emperyalizminin Türk işçi sınıfı içine sızmış bir uzantısı olarak tüm gücü ile savaşmakta, Türk işçi sınıfını afyonlamakta, tam bir ihanet çizgisini izlemektedir.

Bunun en belirgin örneklerinden biri, Türk - İş'in AID işyerlerinde çalışan Türk işçilerine karşı takındığı tavırdır. AID işyerlerinde, Türk yasalarının uygulanmıyacağı konusunda Türkiye ile AID arasında bir ikili anlaşma imzalandığı söylenmektedir. Bu ikili anlaşmaya göre, AID işyerlerinde çalışan Türk işçileri sendikalar kanunu kapsamına alınmamakta, toplu iş sözleşmesi ,grev ve lokavt yasası da uygulanmamaktadır. Bundan haberi olmıyan, ya da şartları zorlamak istiyen bağımsız bir küçük sendika, AID ile toplu sözleşme yapmak isteyince, tüm işçiler AID tarafından sokağa atılmış, kendilerine tazminat dahi verilmemek istenmiştir. Sendika bu durumu protesto etmek amacı ile bir yürüyüş düzenlemeye kalkınca, karşısına Türk - İş çıkmış, sendikayı «aşırı maksatlara hizmet» etmekle suçlamıştır.

Paşabahçe Cam Fabrikası işçilerinin, Bozkurt Mensucat Fabrikası işçilerinin, Petrol Boru Hattı Yapı işçilerinin, Mannesmann Metal işçilerinin grevlerini Türk - İş kırmıştır. 60 kuruşluk zam için Zonguldak'ta olaylar çıkıp, bir işçi kurşunlanıp öldürülünce, Türk - İş Genel Başkanı Seyfi Demirsoy bir demeç vermiş ve «Bu olaylarda komünist parmağı vardır.» demiştir.

Emperyalizme bağımlı, işçileri ekonomik mücadelelerinde bile satan Türk - İş isimli Konfederasyona karşılık, elbette DİSK en iyi niyetlerle kurulmuştur. Devrimci olma çabasındadır. Derby, Kavel, Singer, Horoz Çivi, Eğe Sanayii, Türk Demir Döküm, Rabak v.b. fabrikalarda işgâl olayları hep DİSK'e bağlı işçiler tarafından gerçekleştirilmiştir. İşçi şehidimiz Şerif Aygül, bir DİSK üyesi idi.

Nihayet DİSK'in ekonomik haklar için devrimci mücadelede kararlı olduğunu, Lâstik - İş Genel Başkanı ve TİP İstanbul Milletvekili Rıza Kuas, DİSK 3. Genel Kurulu'nda yaptığı ve delegelerin coşkun alkışları ile karşılanan şu konuşması ortaya koyuyordu :

«Emperyalizm ve işbirlikçileri, devrimci sendikaları kapatmak, işçi sınıfının uyanışını önlemek için baskılarını arttıracaklardır. Daha çok Şerif Aygül'leri şehid vereceğiz. Bu şehidlerimizin ailelerini aç bırakmamak, bir işçi şehidliği kurmak için sendikalar DİSK'e ödentileri dışında ödeme yapmalıdırlar.»

DİSK genel kurulundan bir gün önce sonuçlanan Lâstik - İş genel kuru-

lunda «İşçi şehidler için» 12 bin lâstik işçisinin birer yevmiyelerini bağışlaması kararı da, ayakta alkışlar arasında alınıyordu.

Bu ayrıntılara değindikten sonra, Türkiye'de bugün gerçek sendikacılık yapılmadığı, ancak gerçek sendikacılığı kurmak için bir mücadele verildiğini hatırlatmak, DİSK'i de gerçek sendikacılığın kurulması yönünde bir aşama olarak değerlendirdiğimizi belirtmek zorundayız. Türkiye işçi sınıfı, emperyalizmin CIA ajanı olduğu belgelerle ispatlanmış Brown gibi, Troçkistlikten başlayıp Amerikan Çalışma Bakanlığı'nın memurluğunda karar kılan Lovestone gibi ajanları ile empoze ettiği **«uydu sendikacılık»** anlayışını silip atmadan, elbette gerçek sendikacılıktan söz edilemez. Türkiye işçisine hiç değilse, meslekî anlamda namuslu sendikacılığı öğretmek ,tek tük ortaya çıkan namuslu sendikalara (DİSK üyesi çeşitli sendikalar gibi) destek olmak, bizi bekliyen devrimci bir görev, bunu gerçekleştirmek varılması gereken bir aşamadır.

Özellikle DİSK'e bağlı işçilerin gerçekleştirdikleri direnmeler, proleteryamızın sarı sendikalarla mücadele, namuslu sendikaları yaratma, namuslu sendikalar çatısı altında bir araya gelme yoluyla hızla bilinç kazandıklarını göstermektedir.

İşe Anayasaya sahip çıkmakla başlıyan DİSK, tüzüğünün 3. maddesinde doğru ve ileri bir takım görüşleri «ilke» olarak benimsemiştir. Bu maddenin giriş paragrafında şöyle denilmektedir :

«Madde 3 — DİSK, işçi sınıfının ekonomik, sosyal ve kültürel bakımdan kalkınması ve yücelmesi için, öncelikle, Türkiye'nin her bakımdan bağımsız olmasını ve hızlı bir kalkınma yoluna girmesini zorunlu görür. Bundan ötürü de, Türk işçi hareketlerinin, Anayasada öngörülen köklü dönüşümlerin gerçekleşmesini sağlıyacak bir devrimci öze kavuşturulmasını şart sayar.»

Gene aynı maddenin «ç» ve «e» fıkralarını göz atmakta yarar vardır :

«ç) İşçi sınıfının devrimci bir niteliğe erişmesi ve bilinçlenmesi ancak yurt ve dünya olaylarının emekçiler açısından ve bilimsel yoldan değerlendirilmesine bağlıdır. Bilim, işçi sınıfının en önemli mücadele aracıdır.

e) Emekçilerin, tüm haklarını alabilmesi yalnız meslekî mücadele ile mümkün değildir. Bunun yanı sıra, Anayasadaki demokratik haklarını kullanarak, siyasî mücadele yapmaları da gereklidir. Bu mücadele, işçi sınıfı varlığının tam bilincine kavuşturarak, insanın insanı sömürmesi esasına karşıt bir amaç güder.»

Bütün bu örnekler, Türk - İş ile DİSK'in «aynı kaba» konamıyacaklarını, birisinin tam bir ihanet çizgisi izlerken, birisinin stratejiyi doğru saptıyamamak, bilinç eksikliği, Aybar - Aren - Boran kliğinin yönetim anlayışına şartlanmış olmak gibi nedenlerle «hatalar içinde» bulunduğunu ortaya koymaktadır.

YANLIŞ STRATEJİK GÖRÜŞLER :

DİSK yöneticileri, proleter sosyalistlerle «uzlaşmazlık» nedenlerini ortaya koyarken, özetle şunları söylemektedirler :

«Öte tarafta, Amerika'nın beslediği, işçiyi satan, işçi sınıfına politik

bilinç vermeyi engelliyen bir kuruluş var. Yöneticilerinin suistimalleri yeri - göğü tuttu.

Biz sosyalistiz. İçimizde hırsızlar yok. İşçiye politik bilinç vermeye çabalıyoruz. Genç devrimci üniversiteliler ise, Türk - İş'le mücadele edeceklerine, bizimle uğraşıyorlar. Elbette biz de onlara karşı çıkıyoruz.»

Yukarda, Türk - İş'le DİSK'in aynı kaba konamıyacağını söylemiştik. Ancak, bir gerçeği daha hemen dile getirmekte yarar vardır. Emperyalizmle işbirliği yapan, onlardan doğrudan doğruya yardım alan, işçi sınıfını bugünkü düzene şartlamaya çalışan tüm kuruluşlar, devrimcilerin boy hedefidir. Devrimci olma iddiasını taşıyan kuruluşlardaki sapmalara daha fazla önem verilmesi de, devrimcilik anlayışımızın bir gereğidir. Çünkü devrimci görülen kuruluşların içindeki sapmalar, bizi giderek, devrimci silâhlardan yoksun bırakır, bilinçlenmeye yüz tutan, uyanmaya başlıyan işçileri bir örgütten kurtarırken, «iyi niyet» taşısa bile, hatalar - sapmalar yüzünden emperyalizmle savaş veremiyecek bir çizgiye düşen bir başka örgüte kazandırmak, bize çok zaman kaybettirir.

Görevimiz, sendikal alanda gerçekten ileri bir atılım olan DİSK'e, gerçek devrimci ideolojiyi hakim kılmaktır. Bunun için önce, DİSK yöneticilerinin içine düştükleri hataları saptamak ve doğruları göstermek zorundayız.

Proleter sosyalistler, Türk - İş'in ve bu üst kuruluşa bağlı sendikaların hemen hepsinin ihanet çizgisi içinde olduğunu bilmektedirler. DİSK'e yönelttikleri eleştiriler ise, bir «uyarı» niteliğindedir. Proleter sosyalistler, «devrimci» deyimini tabelâlarına yazarak işe başlıyan ve Türk - İş'in sendikacılık anlayışına duyulan tepkinin bir sonucu olarak ortaya çıkan DİSK'i gerçekten doğru «devrimci» çizgi içinde görmek istemektedirler. DİSK yöneticileri bu eleştirileri iyi niyetlerle ele almalı, bizim ortaya koyduğumuz bilimsel eleştirilerin ışığı altında, tutumlarını yeniden gözden geçirmelidirler. «Biz işçiyiz. İşçinin içinden geldik. İşçi sınıfının ideolojisini, onlar mı iyi bilir, biz mi?» gibisinden doğmatik düşünceler, sendikacı dostları yanılgıların en büyüğüne sürükliyebilir. Biz, DİSK'e doğru çizgiyi önerirken, o doğru çizgide işçi - gençlik - aydın ittifakını da kurmak, DİSK'in gelişmesine elimizden geldiği kadar yardımcı olma isteğini de taşıyoruz. Ama, DİSK hatalı bir yol izler, bu hatanın sonucu - parlak nutuklara karşılık - son tahlilde emperyalizmle uzlaşmaya düşerse, elbette tavrımız bu olmıyacaktır.

Nedir DİSK yöneticilerinin içine düştükleri ideolojik yanılgılar ? Önce DİSK yöneticileri, işçi sınıfına dışardan bilinç verilmiyeceğini söylemektedirler. DİSK ve Maden - İş Genel Başkanı Kemal Türkler, Lâstik - İş genel kurulunda şunları söylemiştir :

«İşçi sınıfına bilinç dışardan verilirmiş. İşçi sınıfına bilinç dışardan verilmez, dışardan kendi kendine gelir. Türk Demir Döküm Fabrikası işçilerine fabrikayı işgâl etmelerini bu aydınlar mı öğretti ?»

Bu konu, sosyalizmin ustaları tarafından yıllar önce, deneyler ve gözlemler sonucu bilimsel biçimde saptanmıştır. Şöyle ki, sosyalizmin en büyük ustalarından biri şöyle diyor :

«Bu bilinç, onlara (işçi sınıfına), dışardan ulaştırılmalıydı. Bütün ülkele-

rin tarihi gösterir ki, işçi sınıfı, sadece kendi çabalarıyla, ancak sendikacılık bilincini geliştirebilir, yani sendikalar içinde birleşmenin, işverenlere karşı mücadele etmenin ve hükümeti gerekli işçi kanunlarını kabul etmeye zorlamanın v.s. gerekli olduğu bilincini geliştirebilir.» (*)

Acaba bu görüş doğru mudur ? Yoksa sosyalizmin bu en büyük ustalarından biri olan kişi, yanılmış mıdır ? Bizim kafamızda olmıyan, ama Kemal Türkler ve onun gibi düşünen «devrimci»! sendikacıların sorabilecekleri bu soruyu, derhal somut olarak cevaplandıralım :

Son yılların en büyük işçi direnmelerinden biri (Kemal Türkler'in yukarıya aldığımız konuşmasında belirttiği gibi,) Türk Demir Döküm Fabrikası'nda olmuştur. Ekonomik hakları için mücadele eden, toplum polisine karşı koyan, sarı sendikayı yerle bir edip, Maden - İş'e katılan Türk Demir Döküm Fabrikası'nın 2230 işçisini işyerinde yöneten, sendika baştemsilcisi iki soruyu şöyle cevaplandırmıştır :

«**Soru :** Sendikaların politika ile uğraşmaması gerektiğini söyliyenler var. Bu görüşe katılıyor musunuz?

Cevap : Evet katılıyorum. Politik yönü hatadır. Sendikalar partiler üstünde ve sanayiin belkemiğidir. Her partiye memleket bünyesine uygun olarak baskı yapar.

Soru : Sosyalizm deyince, ne anlıyorsunuz?

Cevap : Sosyalizm Türkçe değildir, birşey anlamıyorum. Bugünkü şeyimizle bir ilgisi yok. Herkesin bir sanatı vardır, herkes onunla uğraşsın.» (**)

İşçi sınıfına dışardan bilinç verilmiyeceğini savunan, buna örnek olarak Türk Demir Döküm Fabrikası direnmesini gösteren, önümüzdeki devrimci aşamanın «sosyalist devrim» olduğunu söyliyen Kemal Türkler, «bu kendiliğinden edinilmiş bilinci» taşıyan ve Türk Demir Döküm Fabrikası'nda Maden - İş'i temsil eden baştemsilcisi ve benzeri kişiler ile mi, Sosyalist Türkiye'yi kuracaktır? Ya da «bu kendiliğinden edinilmiş bilinci» acaba yeterli mi görmektedir?

İŞÇİ SINIFININ DEĞERLENDİRİLİŞİ

DİSK yöneticilerine hakim olan bir görüş de, işçi sınıfı dışındaki güçlere hiç önem verilmeyişidir. DİSK genel kurulunda, «Nedir şekir küçük burjuvazisi? Manavıdır çürükçü... Kasabıdır kazıkçı... Köy burjuvazisi kimdir? Kapitalist metodları uygulayan, sömürme hevesi içindeki köylüler...» gibi konuşmalar yapılmıştır.

Lassalle'in «İşçi sınıfının dışındaki bütün sınıflar gerici bir kitle teşkil eder.» şeklinde ifade ettiği, bütün devrimci güçbirliğini red eden görüşün DİSK'e hakim olma tehlikesi vardır.

Bu tehlike, bazı DİSK yöneticilerinde «devrimde hegemonyayı kaybetme» ya da sonunda «emperyalizmin geri dönmesi» biçiminde özetliyebileceğimiz bilimsel olmıyan korkularından doğmaktadır.

(*) V. İ. Lenin : Ne Yapmalı?, Sayfa 39 - 40
(**) Türk Solu Dergisi, Sayı 117, Sayfa 9

Nitekim, DİSK çalışma raporunun 98. sayfasında şöyle denilmektedir :

«... toprak ağalarına karşı, yerli sermayedarlara karşı, yabancılara aracılık eden ithalâtçılara karşı, emperyalizmi yurdumuza sokan bürokratlara karşı yürütülecek mücadele, yani millî bağımsızlık için yapılan mücadele, aynı zamanda emperyalizme karşı verilmiş bir mücadele de olacaktır. Yalnız emperyalizme karşı verilecek bir mücadele başarıya ulaşamaz. Çünkü emperyalizmle çıkar ortaklıkları olanlar, yine bir punduna getirerek, dışarıya atılan emperyalizmi yine buyur ederler.»

Önce şunu belirtmek gerekir ki, Birinci Kurtuluş Savaşı sonunda «emperyalizmin gene buyur edilmesi» önceden bilinmiyen, beklenmiyen bir durum değil, o zamanki objektif şartların doğal sonucudur. Daha 1 Ocak 1924 yılında çağımızın en büyük devrimcilerinden Ho Şi Minh şunları yazıyordu :

«Türk halkı, hayranlık verici bir cesaret ve fedakârlık ruhuyla meşum Sêvres anlaşmasını yırttı ve bağımsızlığını geri aldı. Emperyalizmin düzenlerini yendi ve Sultanların tahtını devirdi. Bitkin, parçalanmış ve çiğnenmiş bir ulusu, birleşmiş ve güçlü bir Cumhuriyet haline getirdi. Devrimini yaptı. Fakat, bütün burjuva devrimleri gibi, Türk devrimi de tek bir sınıfın yararınadır: Paralı sınıfın...» (*)

Birinci Kurtuluş Savaşı'nın özelliklerinin sonucu olan, «emperyalizmin yine buyur edilmesi», millî demokratik devrimin gerçekleşmesinden sonra da tekrarlanacak mıdır?

Proleter Sosyalistler, «içinde bulunduğumuz devrim aşamasında, küçük burjuvazinin ve onun bir kolu olan asker - sivil aydın zümresinin bir devrimci potansiyel taşıdığına» işaret etmişler, bunun «proleter devrimci hareketin tecrid olmaması için gerekli olduğunu» belirtmişler, ancak «işçi sınıfının öncülüğü» konusuna mutlak bir önem vermişlerdir.

DİSK genel kurulunda söz alan tek proleter sosyalist sendikacı Bekir Çiftçi, «işçi sınıfının öncülüğü» konusunda, bütün arkadaşlarını uyarmak için, şu noktayı da işte bunun için belirtmiştir :

«Burjuva kuyrukçuluğu iddiaları da, burjuva kuyrukçusu olmak korkuları da yersizdir. Millî demokratik devrim aşamasında öncülük bir pazarlık konusu değil, güçler dengesinin bir sonucudur. Bir işçi örgütü olarak stratejimizi doğru tayin edersek, proleteryayı örgütleme, bilinçlendirme işine önem verirsek, öncülük elbette bizim sınıfımızda kalacaktır.»

Bu sendikacının tek başına savunduğu fikirlerden sonra, DİSK genel kurulunda «işçi sınıfının eyleme nasıl sokulacağını saptamak için» kurulan bir komisyona kendi isteği ile aday olup - seçimi kaybetmesine karşılık - 54 delegeden 23'ünün oyunu alması, doğruların söylenmesinin DİSK genel kurulunda da yankı yarattığına bir delildir.

Bu durum bizi, millî demokratik devrim stratejisini, sendikacılara en ince ayrıntılara kadar anlatmaya, onlarla diyaloglar kurmaya, içlerindeki «burjuva kuyrukçuluğu» kuşkularını silmek için çaba göstermeye itmektedir. Sendikacılar, - DİSK raporunda da ileri sürüldüğü üzere - millî demokratik devrim stratejisini savunanları, «hergün fikir değiştirmekle» suçlamaktadırlar. Bir strateji, bir ülkenin koşulları içinde değerlendirilirken elbette tartışmalar olacaktır, strateji, o ülkenin objektif şartları saptandıkça, bilimsel çerçeve içinde geliştirilecektir.

(*) Ho Şi Minh'ten çeviri (Bak Aydınlık Dergisi, Sayı I, Sayfa 75)

Ancak, proleter sosyalistlerin «işin başından beri» ne dediklerini, sendikacı dostlara hatırlatmakta fayda vardır. Aydınlık Dergisi'nin Kasım 1968 ayında çıkan ilk sayısında «Dünya, Türkiye ve Devrimci Mücadele» isimli önyazıda, önce şu gerçek saptanmıştı :

«Bugün dünyamızdaki bütün mücadeleler, son tahlilde, sosyalizmin güçleriyle, kapitalizmin güçleri arasındadır.»

Sendikacıların «sosyalizm» sözcüğünü kullanmamakla, «işçi sınıfı öncülüğü» ne inanmamakla suçladıkları proleter sosyalistler, öncülük işçi sınıfında olmazsa, millî demokratik devrim aşamasının sosyalist devrim aşaması ile sonuçlanmıyacağını, proleteryasından güç almıyan rejimlerin emperyalizm karşısında güçsüz kalacağını gene aynı yazıda belirtmişlerdir. Bu yazıda, karşı devrimlere sahne olan Endonezya ve Gana örnekleri hatırlatılarak şöyle deniyordu :

«Bu örnekler, millî demokratik devrimde, devrimin ta başından beri proletaryanın öncülüğünün zorunluluğunu ortaya koymaktadır.»

Görülüyor ki, sendikacıları korkutan «burjuva kuyrukçuluğu», «ta başından beri» proleter sosyalistlerin red ettikleri bir görüştür.

Üzerinde durulan şey, sosyalist devrim aşamasına geçmek için, önce zorunlu olan millî demokratik devrim aşamasını, gerçekleştirmek işidir. Bu «bir takım delikanlıların önerdikleri yeni bir görüş» değil, günümüzde kurtuluş savaşına girişen bütün geri bırakılmış ülkelerde deneylerle saptanmış, bilimsel bir yoldur. «Anti emperyalist mücadele» yi gerekli gören sendikacılar, bunu - henüz 30'da 1'ini örgütledikleri - sadece işçi sınıfının gücü ile yapamıyacaklarını bilmelidirler.

Antiemperyalist mücadele, bütün millî sınıfların ittifakı ile yürütülür. Millî cepheler kurulur ve millî demokratik devrim stratejisi uygulanır. Bu, emperyalizme karşı savaşan dünya halklarının kanları, canları pahasına ortaya koydukları, deneysel - bilimsel bir gerçektir.

Antiemperyalist mücadeleyi kabul etmek, ama «millî cephe» fikrine karşı çıkmak, aklın alacağı bir davranış değildir. Bu olsa olsa, proleter sosyalistlerin belki sert ve fazla köşeli biçimde yaptıkları uyarmaların, sendikacılarda yarattıkları bir allerjinin sonucu olabilir. Duygusaldır.

Nitekim, «çıkarı sosyalizmin kurulmasında olan başka sınıf bulunmadığından, millî cephenin kiminle kurulacağını» sorarlarken, DİSK ve Maden - İş Genel Başkanı Kemal Türkler, öğretmenlerle, aydınlarla, köylülerle, gençlikle «müttehid cephe» kurmaktan söz etmiştir. Bu, yanlışlıklarının kendilerince de anlaşılmaya başlandığının bir belirtisidir. «Müttehid Cephe» gibi kaçamak deyimler kullanılsa bile, «millî cephe» gereğinin duyulduğunu gösteren bir umud ışığıdır.

Nihaî tahlilde, proleter sosyalistlerle «iyi niyetli» DİSK yöneticileri arasında - kaçamak deyimler yerine, bilimsel isimleri kullanmak hariç - bu konuda bir anlaşmazlık kalmaması gerekir.

Korkulan burjuva kuyrukçusu ise, ta başından beri proleter sosyalistler, işçi sınıfı öncülüğünü savunmuşlardır.

Üstelik - sendikacıların israrla demokratik devrimci dedikleri - proleter sosyalistlerin de, «burjuva kuyrukçusu» oldukları gibi, yanlış bir değerlendirmenin de sonucudur.

Korkulan «emperyalizme yine buyur denilmesi» ise, işçi sınıfının ve işçi sınıfının öz örgütünün öncülüğünde kazanılacak bir antiemperyalist mücadele sonunda, millî cephenin en ileri, en güçlü, en örgütlü sınıfı olan proletaryanın buna izin vermiyeceği açık bir gerçektir.

Korkulan millî demokratik devrim aşamasından sonra, sosyalist devrim aşamasının gerçekleşmiyeceği ise, bu da bir seçim meselesi değil, kurulacak «Tam Bağımsız ve Gerçekten Demokratik Türkiye» de, proleteryanın vereceği karar ve eylemle ilişkin bir gelişme olacaktır. Bağımlı, emperyalizmin ve işbirlikçilerinin at oynattığı bir ülkede, işçi sınıfı - DİSK yöneticilerinin söylediği gibi, sosyalizmi kurma amacında ise - emperyalizmin defolup gittiği, işbirlikçilerinin dayanıksız kaldığı böyle bir ülkede, - ve üstelik mücadele içinde bilinç ve güç kazanmış - aynı işçi sınıfının sosyalizmi kurmasını kim engelleyebilir?

Sendikacı dostlar çok iyi bilmelidirler ki, millî demokratik devrim, taşlı, ayrık otlarının sardığı bir toprağa, sosyalizmin tohumlarını atabilmek için, o taşları, ayrık otlarını temizlemek, o toprağı sürmek işlemidir.

Burada bir noktaya daha değinelim. DİSK yöneticileri millî güçlerle ittifak konusunda da bir hataya daha düşer görünmektedirler. İttifak, Türkiye İşçi Partisi'nin dışında yapılacaktır. İşçi sınıfının öz örgütü ise, - DİSK raporunda da yerinde bir görüşle üzerinde durulduğu gibi - küçük burjuva unsurlarından, küçük burjuva ideolojisinden mutlaka temizlenecektir. Siyasal örgüt, hem işçi sınıfı ideolojisi ile, yani bilimsel sosyalizme teçhiz edilecek, hem de yönetime işçi sınıfı mücadelesi içinden yetişmiş yönetici kadrolar - proletaryanın öncü müfrezeleri - hakim olacaktır. Özetle TİP, işçi sınıfının ve yoksul köylünün öz örgütü olacak, her türlü sapmalardan arınacak, ittifak, siyasal örgütün dışında, antiemperyalist eylem beraberliği ile kurulacaktır.

POLİTİKA YAPACAĞIZ DEMEK YETERLİ MİDİR?

Emperyalizmin denetimindeki sarı sendikacılığa bir tepki olarak ortaya çıkan ve hiç kuşku yok ki, sendikal anlamda ileri bir atılım olan DİSK'in yöneticileri, raporlarında devrimciliklerine örnek olarak, son seçimlerden önce yayınladıkları «TİP'i Destekleme» bildirisini de örnek olarak göstermektedirler.

«İşçi kardeş, partine sahip ol.», «Burjuva partilerini bırak, kendi öz partine gel.» gibi sözlerin, hiçbir etkenlik taşımadığı açıktır. TİP'in aldığı işçi oylarını bir yana bırakın, Kemal Türkler «Biz bu kongreyi üyelerimizin izlemesine fırsat verseydik, ertesi gün çözülmeler, istifalar başlardı.» diyerek, DİSK'in tabanına bilinç veremediğini ortaya koymuştur.

Kaldı ki, Lenin tutucu sendikaların da zaman zaman politika ile uğraştıklarını şu sözleri ile belirtmiştir :

«Trade-unionculuk (burada tutucu sendikacılık diye anlıyabiliriz. M.H.) politikayı tamamen red etmez. Trade-unioncular bir miktar siyasî propaganda yapmışlar, siyasî nitelikte mücadele sürdürmüşlerdir, ama sosyalist mücadeleye yanaşmadan.» (*)

İşçiye politik iktidar yolunda öncülük etme iddiasındaki, ama bir yandan

(*) Lenin, Ne Yapmalı? Sayfa 41

bilimsel sosyalizmi red eden, işçiye dışardan bilinç verilmiyeceğini söyliyen DİSK yöneticileri, bilerek ya da bilmiyerek, bu tür bir trade-unionculuk politikasının içine düşmüşlerdir.

Ama bu durumu, bir genelleme içine sokarsak haksızlık etmiş oluruz. Çünkü, Basın - İş ve Lâstik - İş genel kurullarında - genel görüşmelerde ileri sürülen yanlış fikirlere karşılık - okunan çalışma raporlarında doğru çizgi bulunmuş, millî demokratik devrim stratejisi - bir iki küçük hata ile - önerilmiş, işçi sınıfının politik mücadelesinin doğru tanımları yapılmıştır.

Üye sendikalarda başlıyan bu uyanmanın DİSK'i de ergeç etkiliyeceği muhakkaktır.

NE YAPMALI?

«İleri bir atılım» olarak nitelendirdiğimiz DİSK'in örgütlenmede yetersiz, ideoloji ve stratejide hem «yetersiz» hem «hatalı» olduğunu ortaya koymuş bulunuyoruz. Ancak bu gözlemlerimiz bizi, «DİSK'le Türk - İş'i aynı kaba koyma», «DİSK'e de cephe alma» gibi yanılgılara götürmemelidir.

Devrim stratejisi, bize en gerici, sağcı sendikalarda bile çalışmayı, işçi sınıfı ile organik bağlar kurmayı öneriyor. «Devrimciliğini doğru raya oturtamamış olan DİSK'te» çalışmak ya da DİSK için çalışmak, bu arada gerek sendikacılara, gerekse DİSK tabanındaki uyanmaya, bilinçlenmeye açık işçilere doğruları bıkıp usanmadan anlatmak, başlıyan eylemlere yön vermek kadar, yeni yeni eylemler yaratarak bilinçlendirme olanaklarını bulmak, başlıca devrimci görevimizdir.

Bu arada, işçilerin «burjuva yasalarını zorlıyan» eylemlerini, sosyalist mücadele sanan, işçi sınıfına dışardan bilinç götürüleceği gerçeğini red ettikleri için; işçilerin yiğitçe eylemlerini «ekonomik mücadele» ile sınırlıyan DİSK yöneticilerine, provokasyondan başka hiçbir anlam, hiçbir değer taşımıyan «oportünist sendika ağaları» gibisinden saldırılarda bulunmak yerine, şu gerçeği anlatmakla yükümlüyüz :

«İşçilerin ücret zammı almak, çalışma ve hayat şartlarını daha iyiye yöneltmek için tek tek işbirlikçi patrona karşı verdikleri mücadele (çok yiğitçe de olsa, burjuva yasalarını da zorlasa... M.H.) politik mücadele değildir. Bu ekonomik mücadeledir. İşçilerin mücadelesi ancak bütün ülkenin işçi sınıfının başta gelen temsilcilerinin tek bir sınıf olarak kendilerinin bilincine vardıkları ve tek tek patronlara karşı değil de tümüyle kapitalist sınıfa ve o sınıfı destekliyen hükümete karşı yönelmiş bir mücadeleye giriştikleri zaman, sınıf mücadelesi haline gelir.» (*)

Bütün bunların ışığında ve sonuç olarak - içlerinde bilimsel sosyalizmi red edenler olsa bile - «çoğu» «iyi niyetli» olan DİSK yöneticilerini «oportünist sendika ağaları» gibi suçlamalarla - edinebileceğimiz müttefiklerken - karşımıza almak, devrimci bir tavır değildir. Yöneticilerinin tutumu yüzünden, DİSK'i Türk - İş ile aynı kaba koymak akılcı bir davranış değildir.

Ve nihayet, DİSK'i gerçek devrimci kimliğe büründürmek, bunun bütün yollarını arayıp bulmak, sınıf bilincini örgütlü bir çaba ile proletaryaya götürmekle yükümlü proleter sosyalistler için görevdir.

(*) Lenin, Günümüzdeki Görev, Türk Solu Dergisi, Sayı 113

hikmet kıvılcımlı

dinin türk toplumuna etkileri

KONUNUN METODOLOJİK BELİRLENMESİ

İlk belirlendirilmesi gereken konu «TÜRK TOPLUMU» ile «DİN» denilen olayların kendi anlamlarıdır. «**Türk toplumu nedir?**» gibi genel bir soru açılırken, ister istemez başka sorular ortaya çıkarılmış bulunur. Araştırılacak olan hangi Türk toplumudur? Hangi dindir? Herşey gibi, Türk toplumunun da, Dinin de birer **Tarihleri** vardır. Yâni, **zaman** içinde geçirdikleri değişiklikieri vardır. Sonra, her Toplum ve her Din yeryüzünde olup bittiğine göre, Türk toplumunun da, onu belirliyen Din'in de birer, - söz yerinde ise, - **Coğrafyaları** vardır. Yâni, **mekân** içinde geçirdikleri değişiklikleri vardır.

Yeryüzünün hangi coğrafya bölgesinde, ne zamanki tarihe düşen Türk toplumu, neredeki ve ne zamana rastgelen hangi Din'in etkisi altında kalmıştır? Buna kesin ve belirli bir sınır çizmedikçe, öne sürülecek düşünceler, ne Türk toplumunu ve ne de onu etkileyen Din'i bize iyice aydınlatmış olmaktan uzak kalacaktır. Türk toplumu ve onu etkileyen Din diye, Tarih içinde bir yol belirdikten sonra, artık bir daha nerede bulunursa bulunsun, ne zaman olursa olsun, hiçbir değişikliğe uğramaksızın ve yerinden oynamaksızın, ebedî ve ezelî mutlak bir varlık olarak sürüp gelmiş birer gerçeklik yoktur.

İlk Türk toplumu Ortaasya'da belirmiştir. Türkiyemiz, Küçük Asya denilen Anadolu ile Avrupa'ya giren Rumeli ülkelerinde gelişmiştir. Bugüne dek

değişegelmiş bulunan Türk toplumunu, Ortaasya'da etkileyen dinlerle, Anadolu ve Rumeli'de etkileyen dinler de zaman zaman başka olmuşlardır.

İSA'DAN 300 YIL ÖNCEKİ VE SONRAKİ KIYAMETLER

İlk bilimcil anıt-yazı olan Herodot Tarihi, bize İsa Doğumu'ndan beş altı yüzyıl önceleri, bütün Ortaasya toplumları içinde «**Türk**» adıyla anılan bir topluluktan konu açmıyor. Yalnız, Ortaasyalı görünen ve Türk-Moğol atalarına çalan iki insan kümeleşmesi anıyor :

1 — MESAJETLER : Bugünkü Türkistan ötelerinde yaşarlar. Başları Tomris adlı kahraman Ana-handır. Persleri Tariha sokan Baba-han sirüs (Cyrus; Osmanlıcası: Kiyumres) adlı kahramanı yakalatıp, kan dolu küpün içinde boğan yiğit hâtun Tomris'tir. Tomris'in Mesajetleri, Tarihöncesindeki KADIN egemenliğini yaşıyan ve henüz **Çömlekçilik** düzeyinde kalan bir **Aşağı** Barbarlık konağı içindedirler. ANAHANLIK Çağındadırlar.

2 — İSKİTLER : Tuna, Dinyeper'den Volga, Seyhun, Ceyhun ırmaklarına ve Alplerden Altay dağlarına, Çin, Hind sınırlarına dek uzanan alanların insanlarıdırlar. Henüz **Çobanlık** üretimine geldiklerine göre, **Orta** Barbarlık konağını yaşarlar. Herodot, İskit savaşçıları içinde kadın kılıklı ve görünüşlü askerler de anlatır. Bu bakımdan, İskitler'de henüz kadın hukuku silinmemişe benzer. Ama, egemen İskit toplum tipi BABAHAN'dır. İskitler bir ulus olmaktan çok, bir dünya olduğuna göre, onları, Anahanlık'tan Babahanlık'a doğru yelpaze gibi açılmış bir sıra basamaklı Toplumlar saymak en doğrusudur.

Biz bugün, Mesajetler toplumunu da, İskitler toplumunu da Tarihten çok, Tarihöncesi efsâneler alaca-karanlığında tanıyoruz. Onları ancak, Coğrafya **yerlerine** ve insan **tiplerine** bakarak, kıyaslama yoluyla, «**Türk-Moğol**» toplumları ile ilgili sayabiliriz.

Başlıca kaynak olan Herodot, belirli yıl sayısı vermiyor. Anlatışından, Sarı Irmak Çin'ine değin uzanan Ortaasya ülkelerinde savaşçıl insanlar kaynaşırlar. Çin henüz bilinmez .Ortadoğu Medeniyetleri'ne (Irak - Mısır'a) doğru, arka arkaya, dalga dalga med ve cezirler halinde saldırıp dönen insanlar farkedilir. Bunlar başlıca üç adla Tarih sayfalarına girerler : 1) MEDLER toplumunu çıkan Cimmerler, 2) CİMMERLER toplumunu önlerine katarak Medler üzerine süren Skitler, 3) SKİTLER'i önlerine katmışça Cimmerler üzerine, daha doğrusu Irak ve Mısır medeniyetleri üzerine iter görünen Mesajetler.

Bu insanlara ne oluyordu böyle? «ULUSLARIN GÖÇÜ» denilen şeyi yapıyorlardı. Yazılı Tarihin açıkça konu ettiği ve İsa'nın doğumundan birkaç yüzyıl önce ile birkaç yüzyıl sonra görülen: bir değil, iki **Ulusların Göçü** vardır : 1) İsa Doğumu'ndan önce, Uzakdoğu (Çin) Medeniyeti ile Yakındoğu (Irak - Mısır) Medeniyetleri arasında Herodot'un anlattığı Barbar ulus akınları; 2) İsa Doğumu'ndan sonra, gene Uzağ-doğu (Çin - Hind) Medeniyetleriyle, Akdeniz (Yunan - Roma) Medeniyetleri arasında klâsik Tarihin anlattığı, ve sanki ilk defa görülüyormuş gibi, özel «**Ulusların Göçü**» adıyla andığı Barbar ulus akınları...

Heredot'un anlattığı Barbar akınlarıyle, klâsik Tarihin anlattıkları arasında kıyaslamaya elverişli benzerlikler göze batıcıdır : 1) Volga'yı aşarak Batı'ya

saldıran Atilâ adına bağlı **Hünler**, tıpkı Tomris'in **Mesajetleri** gibi, en geride iten ilk vurucu güç oldular: Hünler önünde Slavlar ve Ostrogotlar ezilince, ürküp: Trakya, Makedonya, Yunanistan ,İtalya, İspanya, Afrika'ya dek uzanan **Vizigotlar**, bir çeşit **İskitler** durumunda idiler; 3) Bu akınlar önünde çökmüş Roma toprakları üzerine yerleşen **Cermenler**, İskitler önünde başlarının çaresine bakan **Cimmerler** ulusuna benziyorlardı.

SOSYAL KIYAMETLER ORTASINDA TÜRKLER - MOĞOLLAR

Bütün bu İsa'dan üç beş yüzyıl önce ve sonra görülmüş altüstlükler sırasında, **«Türk toplumu»** adını almış insan kümeleri var mı? Tarih belirli bir kayıt düşürmemiş. Yalnız Herodot, Ceyhun ötesindeki **«Asya'ya sahip»** İskitleri sayarken, belki Altay dağlarının ötesinde, berisinde: **«Çenesi uzun, özel dili olan»** altıncı tip İskitleri **«yassı burunlu»** diye tanımlar. (Herodot, 4/12, 3/105, 1965). Sonraki tarihler de Hünleri: **«Yayvan ve geniş burunlu»** olarak anlatıyorlar. (V. Duruy: **Histoire Générale**, s. 216, Paris 1891). Yakın-doğu kaynaklarında daha açık bir benzeyiş belgesi yok.

Uzakdoğu (Çin) kaynakları ise, büsbütün efsâne karanlığındadırlar. **«Bir Çinli ırk yoktur... Çinliler, 'Sarı ırk'a ve Moğol ırkına bağlanıyorsa da, Ehalinin Ortaasya'dan gelmiş bir istilâ sonucu olduğu düşüncesi, sadece bir hipotezdir.» (Hist. Génér. des Peuples, C. I, s. 32). «Anarşik Çin efsâneleri, hemen bütün kahramanlarını Sarı Irmağın orta akımı üzerine yerleştirdi. ... Neolitik Çin'de oturanların Moğol tipi oldukları hükmünü verdirtti... Çin Konfederasyonu'nun ötesinde 'Dört Deniz' in Barbarları yaşıyordu.» (Keza, C. I, s. 373).**

TÜRK SÖZCÜĞÜ NEREDEN GELİR?

Tarihin o kargaşalı kıyametleri ortasında «Türk» sözcüğü ne zaman, nasıl doğdu? Ve o sözcüğün anlamı nedir?

Türklüğü ideal edişinden kimsenin kuşkulanamıyacağı Ziya Gökalp'e göre: «Türk» sözcüğü «Töre» sözcüğünden gelir. Thomsen (**«L'Inscription de l'Orkhon»**, s. 98) Orkhon Kitabelerinde yazılı «Töre» sözcüğünü: **«Kanun»**, **«Kurum»** (Müessese: Institution) anlamında tercüme eder. Kitabede: **«Törükbudun ilinin, törönün kim aktardı»** (Sizin devletinizi ve müesseselerinizi kim yıkardı) cümlesinde yazılı hem **«Törük»**, hem **«Törün»** sözcükleri **«Töreli»** anlamına gelir. **Divan'ı Lûgaat'ı Türk** (C. III, s. 167), Doğu Türkçesinde **«Töre»** ye **«Törü»** denildiğini belirtir. ve **«Töre»** nin: **«Resm-Kaaide»** (Tören-Kural) demek olduğunu açıklar. **«İl bırakılır, törün bırakılmaz»** (ülke bırakılır, töre bırakılmaz.)

Ziya Gökalp, o anlama dayanarak şöyle der :

«Türk töresi, eski Türklere atalarından kalan bütün kuralların topu birden, demektir. Töre kelimesinin Türk kelimesiyle bir özden olması da hatıra gelebilir. Başka yerlerde yazdığım gibi, Sagadak sözcüğü nasıl Sagalı anlamına geliyorsa, Türk kelimesi de Töreli anlamına gelebilir. (K) harfi, nispet ve karakteristik ekidir. Bu ipoteze göre, Türk sözcüğü Töre sözcüğünden çıkmıştır. Bu ipotez henüz Türkiyatçılarca kabul edilmediği için, şahsi bir fikirden ibarettir.» (Z. Gökalp: **Türk Töresi**, s. 4. İstanbul 1339)

Gökalp ipotezine göre: Ortaasya'da Türkçe konuşan uluslardan bir bölüğü, bir tarihte **«Töre»** lenmiş; **«Töreli»** anlamına **«Türk»** diye adlanmış. Türk-

ler, kendi törelerinden olmayan uluslara «TAT» derler. Arapların, kendilerinden olmayanlara «ACEM» dedikleri gibi, Türkler de töresizlere: Uygurlara, Acemlere (Perslere) «**Tat**» adını verirler. Türklere Uygurlar kadar yakın olan Moğollara da «TAT - ER» (Tatar) deyişleri bundandır.

Neşrî, «Türkmen» adı için başka bir söz oyunu öne sürer. Şaman inancı taşıyan Türkler, ilk Müslüman oldukları zaman: «**İslâme gelüp mü'min ve müttakıy oldular. Ondan ötürü buna Terk-iman denildi. Lâfızda hafifletilip Türkman dediler. Türkman'ın adı ol vakitten beru konuldu.**» (**Neşrî Tarihi**, s. 14, TTK yayını). «Terk'i imân» dan (inanç bırakmaktan) Türkman gelir mi, gelmez mi?.. Önemi olan gerçek şudur: Bütün araştırmalara ve tahminlere göre, TÜRK adı, Ortaasya'daki insanlardan bir bölüğüne sonradan verilmiştir. Bu «**sonra**»: Türklerin Tarihe girişleri zamanıdır.

TÜRKLER HANGİ YILLARDA TARİHE GİRDİLER

Uygur ve Tatar gibi en yakın akraba uluslar arasında Türkler ne zaman ve nasıl Tarihe girmişlerdir?

Bir ulusun Tarihe girmesi, yazılı Tarihte anılmasıdır. Bu da, SINIFSIZ bir toplumun, Tarihöncesinden, sosyal sınıflı Medeniyete değmesiyle başlar. İlkel toplum, o zaman, YAZI'nın bilindiği Medeniyette, yazarların kaleminden sayfalara geçer. Türklerin, Yakındoğu ve Uzakdoğu medeniyetleriyle ilişkiler kurması, Tarihte Türk adının işitilmesine yol açmıştır.

Türklerin ilk Medeniyetle ilişkisi Çin'de olmuş görünüyor. Türkler Çin'i «TAVGAÇ» yâni: Ulu, Kadîm, Tekniğe-Fenne sahip sayarlar. «**Türklerin Çinlilerle münasebeti, Milâttan 200 yıl önce egemen olan «Hyong-nu», yâni Hün adındaki Türk devleti zamanında vardı. Milâttan 174 yıl önce, Çin'den Türk Hanına bir prenses getirmek üzere Türk sarayına giden Cung-Hang-yue adındaki Çinli elçi, Türklerin Çin medeniyetine karşı gösterdikleri taklit eğilimini Türk hayatı için zararlı gördü. Bu zât, Türkleri sevdiği için Türk sarayında kaldı. Bir daha Çin'e dönmedi.**» (Z. Gökalp: **Türk Töresi**, s. 7). **İslâmlıktan önce Türkler, Çinlileri biricik ayık ve bilgili olarak tanıyorlardı. Orkhon Kitabesi, Çinlilerin Türklere kendi Ayık ve Bilik'lerini verdiğini söylüyor. Thomsen, Ayık sözcüğünü «Medeniyet» olarak, Bilik sözcüğünü «Bilgi» olarak tercüme etmiştir.» (Orkhon Kitabeleri**, s. 4) (Z. Gökalp: **Keza**, s. 6)

«**Kitab'ül İlm'ün Nâfi**» bu yanı daha açık koyuyor:

«**Uygarların eski edebiyatından pek az şey kalmıştır. Avrupa bilginlerince bilinen Uygur lehçesinde yazılmış bu az sayıdaki elyazılarının hepsi, İslâmlığın kabulünden sonra yazılmıştır. Ve elimizde bulunan en eski elyazısı, I. ci Milâdi yüzyıla dek çıkabilir.» (Keza)**

Türkiye'nin Türkleri içinde en büyük Türkiyatçı olan Ziya Gökalp'e göre, Türk'ün Tarihöncesinden Medeniyete el uzatışı, İsa Doğumu'ndan 2 yüzyıl önceleri olmuştur. Türklerce, Medeniyetin en göze çarpan aygıdı ve belgesi olan Yazı'nın kullanılışı ise, ondan ancak 700 yıl sonraları görülür.

«TÜRK TOPLUMU» ve DİN

Batı'da Akdeniz medeniyetinden ROMA İmparatorluğu çökerken,ona «coup de grâce» (son kurşun) u indiren Barbarlar akınının koçbaşı Hünler idi. Uzak-

doğu'da Roma'nın karşılığı demek olan Çin medeniyetinden TANGLAR sülâlesi çökerken, ona son kurşunu vuran Barbar akınının koçbaşı, İslâm kültüründe **«Kıyâmet alâmeti»** sayılan Tibetli **TUFAN** ulusları oldu. (H. Kıvılcımlı : **Tarih - Devrim - Sosyalizm**, s. 260).

Yakındoğu'da Antika medeniyetler zincirinin son halkası olan İSLÂM medeniyeti çökerken, ona son kurşunu vuran Barbar akınının koçbaşı, bir çeşit Tufan sayılan, Hün torunlarından Cengiz Moğolları, Timur Tatarları oldular. Roma medeniyetinin rönesansı olan BİZANS medeniyeti, Batı'dan gelme Hristiyan Barbarlarla yalnız aşı edildi; çökeceği sıra, Doğu'dan gelme son Müslüman kurşunu vuran koçbaşı artık, (Hün-Moğol-Tatar değil), doğrudan doğruya TÜRKLER (Selçuklu-Osmanlı) oldu.

Önce Din nedir? En geniş anlamıyla, herşeyden önce **Toplumcıl** bir olaydır. «Toplum mu Dine etki yapar, Din mi Topluma?» sorusu önümüze çıkmamazlık edemez. Toplum Dini yarattığına göre, yaratan mı yaratığı etkiler, yaratık mı yaratanı? Bu metafizik: «Yumurta mı tavuktan çıkar ,tavuk mu yumurtadan?» sofizmidir. Gerçekte, hem tavuk yumurtadan, hem yumurta tavuktan çıkar. Dolayısıyle : Toplum Dine etki yaptığı gibi, Din de Topluma etki yapar. Mesele, hangi elle tutulur, somut şartlar içinde, Toplumun Dine ve Dinin Topluma neden ve nasıl etki yaptığını araştırmak ve bulmaktır.

Özel anlamıyla Din Nedir? Toplumda, insan kişilerin düşünce ve davranışlarına, kişiler üstü güçlerin etkilerini yorumlayarak uygulayan, teorik bir dünya görüşü ve pratik bir evren düzenidir. İsa'nın doğumu sıralarında doğduğu anlaşılan **«Türk toplumu»** na hangi kişiler üstü etkiler, ne gibi yorumlamalara ve uygulamalara yol açan dünya görüşleri getirmiştir?

«TÜRK DİNİ»

Ziya Gökalp bir «Türk dini» nden bahsederken, o dinin Türk sosyal yapısının bir ürünü olduğunu şöyle açıklar :

«Türk dininin genel izahı bize gösterecektir ki, eski Türklerde tanrılar, sosyal zümrelerin sembolleri gibidir. Her tanrı mutlaka bir zümrenin vicdanını temsil eder : Aşiretin timsali Ogan, Batınların timsali Yersu'lardır. Batınların aşiretten doğdukları gibi, Yersular da Ogan'ın oğullarıdır. Buguhan, cemaatini 4 orduya ayırmış, herbirini bir cihetin bekçisi tanımıştı. Bu sosyal örgütün lâhuta in'ikâsından (gökyüzü aynasına çarpmasından): Gök, Kızıl, Ak, Kara Han'lar diye 4 ikinci derece Tanrı vücuda geldi. Bunlar Ogan'ın oğulları sayıldı. Sonraları, sosyal zümreler bölündükçe, Tanrıların sayısı da o bölümlenişe paralel olarak arttı. Bu tanrılara Yersu adı verilmesi, Türklerin toplantıları vâhalara ve büyük ırmaklara tâbi olmasındandır.» (Z. Gökalp : **Türk Töresi**, s. 29)

Görüyoruz. Burada Dinin Türk toplumuna etkisinden çok, Türk toplumunun Din üzerine kesin etkisi vardır. Gerçi bir yol doğmuş bulunan Din'in, ondan sonra karşılıklı olarak Türk toplumuna yapmadığı etki kalmıyacaktır. Örneğin :

«Türklerin ülkelere bağlı Yersuları olduğu gibi, doğrudan doğruya her Boy'un koruyucusu olmak üzere, özel bir Tanrısı vardı. Mahmud'u Kâşgârî bunlara Cığı=Cıvı adını veriyor. İki Boy savaşacakları zaman, savaş günün-

den önceki gece sırasında, o kabilelerin Cıvı'ları savaşırlarmış. Bunlardan hangisi üstün gelirse, sabahleyin onun Boy'u üstün çıkarmış. Böylece, kan davâlarının, gazvelerin, kabile savaşmalarının başlıca sebepleri Cıvı'lar olduğu anlaşılıyor. Bir kabileden bir tek kişiye saldırmak, onun taptığına saldırmaktı. O hâlde, tek kişinin öcünü almak, taptığın öcünü almak demek olurdu. Bu suretle, kadın dininin bir asabiyet dini olduğu ortaya çıkıyor. Aile dayanışmasını var eden ve boyuna kuvvetlendiren Cıvı'larla, Yersu'lardır. Oguş ile Boy ilk ailelerdir. Bunların dayanışması, aile asabiyetidir.» (Z. Gökalp : **Keza,** s. 30)

Bu sözlere bakılırsa : **«Savaşanların başlıca sebebi Cıvı'lar»** sanılır. Ama, daha önce Z. Gökalp'in kendisi, **Cıvı**'ların da **Yersu**'lar ve **Ogan**'lar gibi, «Gök aynasında görünen sosyal örgüt sembolü» olduklarını açıkladıydı. Demek **Cıvı**'lar savaşın sebebi değil; Kabile, Boy, Aile savaşlarının sadece bayraklarıdırlar. Yakındoğu'nun İslâmlığından ve Uzakdoğu'nun Budistliğinden önceki Türk toplumu, kendi NORMAL Tarihöncesi çağını yaşarken, yaptığı bütün kişiüstü etki yorumlarında, yâni Din kavramlarında, kendi öz yapısının gerekleriyle sıkı sıkıya bağlı kalmıştır. Dinin Türk toplumu üzerine etki yapmasından çok, Türk toplumunun Din üzerine yaptığı etki göze çarpmış; idealistler dâhi bu yanı saklıyamamışlardır. Türk toplumuna Din dışarıdan gelmemiş, kendi içinden doğmuştur. Dinin etkisi, Toplumun etkisi ile kaynaşık bulunmuştur.

NUH - TUFAN - TÜRKLER

Türk toplumuna dışarıdan geldiği için **«etki yapmış»** sayılabilecek iki Din vardır : 1 — Uzakdoğu'da **Budizm,** 2 — Yakındoğu'da **İslâmlık..** Bugünkü Türkiye'de yapılan bir anket: **«Türk toplumuna Dinin etkileri»** ni araştırınca, ne Tarihöncesindeki, ne Uzakdoğu'daki Türk toplumları müradedilmemiş sayılabilir. O zaman konuyu şöyle belirlendirmeliyiz: **«Yeryüzünün Türkiye denilen toprak bölümündeki Türk toplumuna İslâm dininin etkileri nelerdir?»**

Türklerin İslâm dininden etkilenmeleri, Cermenlerin Hristiyan diniyle etkilenmelerini andırır. Semit geleneği, ilk insanı Âdem ile Havvâ'ya bağladı. Bunun anlamı ayrı bir konudur. İlk Sümer medeniyetini, İslâmlığın Tufan adını verdiği biçimde, suların basması gibi basan Semit Barbarları akını üzerine insanlık Nuh oğullarına bağlandı. Tarihte ve Mitolojilerde anılan Nuh oğullarının adlarına bağlı uluslar göz önüne getirilirlerse, şaşılacak bir gerçekle karşılaşıyoruz: Bütün adı geçen uluslar, Tufan olayı sırasında, Yakındoğu medeniyeti ile uzaktan yakından ilişki kurmuş Tarihöncesi toplumlarıdır. Başka deyimle, **«Nuh Oğulları»** denilen insanlar, Tarihe **değmiş** Barbar yığınlarıdırlar: Frijyalılar, Cimmerler, Skitler, Medler, İonyalılar, İberyalılar, Togormanlar **JAFET**'in oğulları; Elamlar, Asurlar, Ermeniler, Aramlılar v.s. HAM'ın oğulları; Keldanlılar, Araplar, Mısırlılar, Libyalılar, Faslılar, Nümidler, Ken'anlılar SAM'ın oğulları sayıldılar.

Tûfan'dan sonra Tarihe (ama, Yakındoğu medeniyetlerinin Tarihine) giren bütün o adı geçen uluslar, Tûfan sırasında MENEDİYET siciline geçirilmiş bulunan Semit jenealojisine bağlanmak zorunda kaldılar. Yakındoğu medeniyetleri çevresinde Tarihe giren Türkler de, bu kuralın dışında kalmadılar. Türkler, Nuh oğlu Yâfes dölünden sayıldılar. Müslüman Pers tarihçileri o kadarla da yetinmediler. Türkleri Muhammed peygambere yaklaştırmak için,

Arapların bağlandıkları SAM adından çıkartmaya çalıştılar. Bu kadarına karşı artık Türk Müslüman yazarlar bile karşı çıktılar :

«Oğuz Khan, İbrahim Aleyhisselâm oğlu, İshak oğlu, Iys'in oğludur dediler. Yanlış yaptılar. Çünkü, Iys Küçük - Rum atasıdır ki, İkinci - Rum'dur. Sam oğlu Erfahşad dölündendir. Oğuz ile Türk ve Moğol, Birinci - Rum gibi Yâfes çocuklarındandır. Selçuklular dahi İbrahim'e ulaşır demek, kimi Pers tarihlerinde anılır, ama bu Perslerin şeni taassuplarındandır.» (Neşrî Tarihi, C. I, s. 56)

TÜRKLER DİNSİZ, ya da TABİATA TAPICIYDI

İslâm dini ile karşılaştıkları sırada Türkler bir tek sistem değillerdi :

«Birçok sınıflardan kimileri Müdun (Kentler) ve Hüsun (Hisarlar) sahibidirler. Ve kimileri Berr'dirler, yâni, derim; evleriyle dağ tepelerinde ve ovalarda otururlar. Bunlar dahi kimi güneşe ve kimi puta ve kimi sığıra ve kimi ağaca, kimi taşa taparlar. Ve kimileri dahi vardır, hiç DİN BİLMEZLER. Ve kimileri Yahud'e taklit ederler, krallarına Khan derler : İpekler giyip, alyaldızlı tac ururlar. Bu taife pek behadır olurlar. Ve bunların topu Nuh oğlu Yâfes oğlu Bulcas Khan çocuklarındandır.» (Neşrî Tarihi, C. I. s. 8)

Dinsizden Yahudi taklidi Khan'lısına dek çeşitleri vardı. Kent ve Hisarda oturanlar, besbelli Yakın ve Uzak Doğu medeniyetleriyle temasa geçen azınlıktı. Asıl Türk uluslarının büyük çoğunluğu **«GÖÇER EVLİ»** (Göçebe çadırlı) idiler.

«Menzilleri Ceyhun'la Çin arasındaki Türkistan ülkeleridir. Körtak ve Ortak dağlarının üzerinde kara evlerle yaylayup (yazı geçirip) **ve kışın Bursun, Kakyay, Karakurum, Kari ve Sayran adlı yerlerde kışlarlardı. Kralları Khakan'ın taht yeri, Talas adlı şehirdi.»** (Neşri, **Keza**)

İslâm tarihleri, çoğu, Mitolojilere karışık ve karanlıktırlar. Ravzat'üs Safâ'ya göre Yâfes Pers kahramanı Cyrus (Kiyumres) gibi, İsa'dan 600 yıl önceleri yaşamıştır. Yâfes 240 yaşındayken Dib Bakuy sahneye çıkar. Cyrus'ten 170 yıl sonra Oğuz görünür. Hangi rakam doğru ?

Neşri, tarih kargaşalığına bir düzen vermek için, Nuh oğlu Yâfes'e bağladığı Bulcas'la Türk Tarihini başlatıyor. Önce, **«Bulcas'ın iki oğlu vardı : biri Türk, biri Moğol»** diyor. Bu oğulların kum gibi, ağaç yaprağı kadar kalabalık dölleri bulunduğunu anlatıyor. Daha bu sözü bitirmeden, Bulcas'ın iki oğlunu unutuyor. **«Bulcas ölünce, büyük oğlu Zib Bakuy yerine geçti»** diyor. **«Bunun atasından mülkü ve saltanatı ve şevketi ve mehabeti ve askeri çok»** bildirisi ile, Ziz Bakuy'un şu dört oğlunu sayıyor : 1) Kara Han, 2) Or Han, 3) Güz Han, 4) Gür Han...

Karahan : **«Dinsiz, kâfir ve cebbardı. Türkistan'dan Doğu ve Kuzey ülkelerini ele geçirdi»** (Neşrî, I/10). Kara Han'ın kendisi **«dinsiz»** iken, bir de bakıyoruz, anasından doğar doğmaz **Müslüman** olan bir hârika çocuğu dünyaya geliyor : **«Oğuz adında bir oğlu oldu. Hak teâlâ anı Tevhid'e (Tanrının birliğine) irşad etti. Bu, halkı hakka dâvet edince, atasıyla yaman savaş (vahşet'i azim) oldu. Oğuz'la atası arasında 75 yıl öldürüşme (kıtâl) yapıldı... En sonra Kara Han öldürüldü. Oğuz Doğudan Batı'ya varınca yeryüzünü ele geçirdi.»** (Neşrî, I/10)

TARİH ÖNCESİNDE OĞUZ MİTOLOJİSİ

Oğuz kimdir? Bütün Türk ve Moğol geleneklerinin en büyük Mitoloji kahramanıdır. Herşey, hattâ Türklük onunla başlamışa benzer. O ne zaman yaşadı?

Neşrî'ye bakılırsa, Kara Han ile Oğuz arasındaki savaş: **«Bu kaziyye, İbrahim Aleyhisselâm zamanında idi. Oğuz ana iman getirmişti.»** (Neşrî, I/12) **«Türkler şöyle zuum ederlerdi ki, Hakkın Kelâm'ı Kadîm'inde andığı İskender Zülkarneyn meğer bu ola derlerdi.» (Keza)**

İbrahim: Sümmer Kenti Ur'dan Mısır'a göçmüş Semit'tir. Arap ve İsrail uluslarının başlıca atalarıdır. **Cyrus:** Med'leri yenerek Pers'leri Medeniyete geçirmiş başlıca atalarıdır. **İskender:** Grekleri ve Persleri yenip Makedonya'lıları Medeniyete ulaştırmış atalarıdır... **İbrahim:** İsa'dan binlerce yıl önce; **Cyrus:** 560-523 yıl önce; **İskender:** 356-323 yıl önce yaşamışlardır. Oğuz, bunların her üçü ile de bir zamanda yaşamış olamaz. Oğuz'la bu üç Tarihcil Devrim kahramanı arasında eşitlik, olsa olsa, Oğuz'un da İbrahim-Cyrus-İskender ile rol benzerliği olabilir.

Akkad medeniyeti sonunda İbrahim, **Med** medeniyeti sonunda Cyrus, **Pers** medeniyeti sonunda İskender: Ortaasya insanlarının besbelli, sosyal yapılarında değilse bile, düşüncelerinde büyük yankılar uyandırmıştır. Bu kutsal yankılar ,Türk ve Moğol geleneklerinde, Oğuz Han tipinde bir mitolojik kahraman biçimini yaratmıştır. Bu kahramanı İslâmlar kendi Arap-İsrail geleneklerine uyarak İbrahim'e; Acemler kendi Pers geleneklerine uyarak Cyrus'e karıştırmış oluyorlar. Yalnız, **«Türkler şöyle zuum ederler»** denildiğine göre, Türklerin kendileri için Oğuz: **«İskenderun tâ kendisidir.** Hakikate en yakın olanı da, Türklerin, İsa Doğumu'ndan önceki 4. cü yüzyıllarda Pencap'a dek giden İskender'le ilişkili olmalarıdır. Netekim Grek tarihçisi Plütark, İskender'in Persleri devirdikten sonra Amazonlarla karşılaştığını masal gibi anlatır. Ortaasya'nın **«Amazonlar»** ı, Tomris'in Mesajetler'inden başka kim olabilir?

Oğuz Han, yalnız İbrahim, Cyrus ve İskender gibi Yakındoğu kahramanlarını değil, Uzakdoğu'nun Çin ve Hint kahramanları gibi, Batı Roma medeniyetine son kurşunu vuran Atlı Han (Atilâ) yı da kendi kişiliği içinde toplar:

«Müverrih ider: Vaktâ ki Oğuz: Çin, Hıtay, Gûr, Gazne, Hind, Sind, Türkistan, Deylem, Bâbil, Rûm, Efrenç, Rus, Şâm, Hicaz, Habeş, Yemen, Berber.. çün, bu denli illeri ele geçirdi, yine asıl vatanına, Ortak ve Kürtak'a dönüp, çocukları Gün, Ay, Yıldız Hanları sağyanına (Meymeneye), Gök, Tak, Dingiz Hanları sol yanına (Meysereye) yerleştirdi.» (Neşrî, I/14)

TÜRK: KAN - HAN ÖRGÜTLENİŞİ

Tarihte **Atilâ:** Çin'den Fransa'ya dek, **Cengiz:** Uzakdoğu'dan Yakındoğu'ya dek büyük ülkeleri ancak Roma ve İslâm medeniyetlerinden sonra kaplamışlardır. Ama Asya'yı, Afrika'yı, Avrupa'yı baştan başa fethetmiş hiçbir kahraman yok. Bu bakımdan Oğuz Han, TARİH için olduğu denli, COĞRAFYA için de gerçek kişi olamaz. Belki İskender, belki Atilâ, belki Muhammed gelenekleri hep birden Türk toplumları içine OĞUZ biçiminde kişileşmiş olarak girebilir. Başka deyimle, Oğuz, bütün başından geçenlerden de açıkça an-

laşılacağı gibi, Tarih ve Coğrafya ile hiç ilişiği bulunmayan, sadece bir efsâne yiğitidir. Türklerin «**Türk**» adını aldıkları, yâni «**Töreli**» oldukları çağda, Tabiata ve Atalara tapan Toplum, kendi töreleniş yapısını KUTSAL anlamda OĞUZ bir ATA kılığına sokmuştur.

Oğuz Han'ın, Homer ve Hezyod'daki Zeus Tanrı gibi bir mitoloji yaratığı olduğu, ondan sonraki gelişimle de açıklanır. Oğul diye adları konulan «HAN»-lar da gerçek Tarihcil kişiler değildirler: bütün ilkel Toplumlarda görülen **Kan** (Gens) teşkilâtının sembolleridirler. Gens ile Kan ve Han (Khan) sözcüklerinin bir tek insancıl kökten çıktıkları ortadadır. Sosyal akrabalık ilişkilerini sınırlandırma örgütü olan Gens-Kan bölümleri, nasıl tek Aile kökünden 2'ye, 4'e ve ilh. ayrılarak bölünme ile gelişirse, ilkel Türk toplumunda Tarihe geçmiş HAN sayıları ve bölünümleri de, tıpkı öyle gelişmiştir.

Bulcas'ın Türk-Moğol diye yalnız 2 oğlu vardır. Ama, Bulcas ölünce, yerine ne Türk, ne Moğol adlı oğlu geçmez: Zib Bakuy geçer. Çünkü Türk ile Moğol, gerçek kişi değil, bir Toplum örgütüdürler. O örgüt içinde, anlaşılan ilk Babahan tipi Bulcas'tır. O kişi ölünce yerine Zib Bakuy geçmiştir. Ravzatüs Safâ'ya göre: «DİB» sözcüğü «TAHT» demektir, «BAKUY» sözcüğü «ULU» demektir. Bu bakımdan Zib Bakuy'un kendisi bile, bir gerçek kişi olmaktan çok, ilk **Babahanlık** denemesine verilmiş, «ULU TAHT» anlamına gelen bir mitolojik addır.

Zib Bakuy'un 4 oğlu olur. Zamanla Toplum büyümüş, ilk 2 Kan, yeniden ikişer bölünerek 4 olmuştur. Her Han (bütün Gens=Kan örgütlenmelerinde olduğu gibi) bir Totem'le belirtilir. Totemler, Türklerin tabiat inançlarına uyarak: Yön (cihet), Mevsim, Dağ adlarını alırlar. Zib Bakuy'un dört oğlundan: **Kara**, Türklerde **Kuzey** yönü demektir; **Güz**, bildiğimiz sonbahardır; **Or Han** ile **Gür Han**, Oğuz'un, efsânece dünyayı fethettikten sonra «**vatan'ı aslisi**» olarak çekildiği Ortak (Or Dağ) ile Kurtak (Gür Dağ), yâni iki kutsal Dağ'dan (Tak'tan) başka ne olabilir?

Oğuz Han'ın babası diye gösterilen **Kara** Han, «Kuzey» insanı olarak, Batı-Güney'e düşen Türkistan Türkleri kadar Medeniyete değmemiş olduğundan, «DİNSİZ» kalmış Toplum sembolüdür. Mekân içindeki ayrılık, zaman içinde de farklılaşmalarla devam etmiştir. Bulcas çağında Türk toplumu 2 Kan (Khan) lı (Türk-Moğol) iken, Zib Bakuy çağında 4 Kan (Han) lıdır. Oğuz çağında Kan (Khan) örgütü birden ikiye ayrılmıştır; **Sağcıl:** Gün-Ay-Yıldız Totemli Kan'lar, yeryüzünden erişilemiyecek denli yüksek, neredeyse Tabulaşmış olurlar; **Solcul:** Gök-Tak (Dağ) - Dingiz (Deniz) Totemli Kan'lar, daha elle tutulur dünyamızın parçaları olurlar.

Türk toplumu, inanç bakımından henüz yarı yerde, yarı göktedir. Uzak Umman ve Çöl-Kervan yolculuklarının beşiği olan Irak medeniyetinde inançların nasıl yerden göğe çıktığı, gökte Ay-Gün-Yıldız sembollerine Toplumdaki Kan bölümlenişlerini (7'li Kan ve Hafta gibi) aksettirdiği göz önüne getirilsin. Yakındoğu medeniyetiyle ilişkilerin bırakacağı etkiler sezilebilir. Oğuz Han, Kara Han'la Zib Bakuy Han'ın Kan bölümlenişini çok daha geniş ölçülerde geliştirmiştir. Oğuz Töresi budur. Oğuz'la birlikte Türklerin Türk (Töreli) oluşları ondandır.

Oğuz dünyasının 6 aşiretinden her biri, ayrı ayrı hep 4'erli **Kan** (Khan) lara bölündüler. Oğuz **Kan**'ı, önce Bulcas Kan'ı gibi 2 bölüğe (Meymene: Sağ-

cıl ve Meysere: Solcıl) ayrılmış en büyük **Konfederasyon**'dur. Oğuz Konfederasyonu'nun her biri 3'erli **Kan** topluluklarını içine almış 2 büyük **Federasyon**'u kaplar. Her Federasyonun 3'erli **ana-Kan**'ları, yeniden Zib Bakuy **Kan**'ı gibi, 4'erli Kan'lara ayrılır :

Böylece, Oğuz Yürüm'ü (Menkıbesi) ile anlatılan şey, bütün bu 24 **Kan**'ı içine almış en büyük **Kandaşlar Konfederasyonu**'dur. Yalnız bugünkü Türkiye haritası içinde, o 24 **Kan**'dan çoğunun adları, birçok yerlerin adları olarak yaşamaktadır: Yazır, Dudurgu, Avşar, Karkın, Bayındır, Anamur, Alayund, Yüregir, İğdir, Burdur, Kınık gibi... Anlaşılıyor: İslâm medeniyetinin çöküş aşamalarında hemen bütünüyle Oğuz oymakları (ve Kan'ları) Ortaasya'dan kalkıp, Totemleri, Tabuları ile bugün yaşadıkları Küçükasya'ya akın etmişlerdir. İslâm Tarihi bu olayı pekiştirir :

«**Bütün bu Türkler (müvahhid)** (Tanrı birliğine inanmış) **dırlar ki, Türkistan'da ve Mâverâünnehir'de, Horasan'da, Fars'da, Irak'ta, Azerbaycan'da, Diyarbakır, Ermeniyye, Rum, Şam, Mısır ve Mağrip'te oturanlar... Ve Oğuz'un bu 24 çocuğunun züriyetindendir ve dahi Oğuz ile Türkistan ülkelerine kaçan ebnâ'i a'mâm'ının neslindendir.**» (Neşri, I/12)

ALLAH SAYISI - KAN SAYISI

İlkel toplumlardan Medeniyete dek aktarılmış kutsal rakamlar, hep Toplum örgütüne giren **Kan**'ların sayısına uygundur. Türklerde **Boy** adını da alan **Khan** sayısına uygun rakamlar kutsallaşmıştır. Belli bir Türk toplumunun sosyal gelişim konaklarına göre **Boy**'ların normal sayıları: 2 - 4 - 8 - 24 olarak çoğalır. Kimi savaşlarda bir **Boy** tüm yokedilebilir. O zaman Toplum ikiye bölünmeden doğmuş çift rakamlar yerine; bir eksiği ile: 7 - 9 - 17 gibi tek rakamlı olur. Onun için, kaç türlü Türk toplumu varsa, o kadar çeşitli rakam, sayı gösteren **Kan** kümeleşmeleri, Tanrı sayıları bulunur.

«**TSİN dininde Doğu'nun 4 Yersu'su vardır ki, 4 Batn'a (Kan**'a denilmek istenir) **karşılık düşüyordu. OĞUZ'larda: iki Tsin'in birleşmesile** (ayrılmasıyle demeli) **4 Tanrı, 4 Yersu olmak üzere 8 allahın ortaya çıktığını görmüştük. YAKUT dininde: 8 sayısı da sol Kol olmak üzere yeni bir sınıflama çıktı. ALTAY Türklerinde: bu iki sayının birleşmesinden 17 sayısı çıktığını görüyoruz. Ama, Kol'lara ait allahların sayısı ne olursa olsun, daima allahların 2 kola ayrılmış bulunması ve bu allahların Batn'lara karşılık düşmesi, İl dininde genel kuraldır.**» (Z. Gökalp: **Türk Töresi**, s. 44)

İslâm Tarihine dördüzlü Oğuz Kan teşkilâtı ve kabile Konfederasyonu dışında giren iki tip Toplum daha vardır :

1 — Oğuzların düşmanı olmakla birlikte, onlar arasında yaşamaya katlanan 7'li Kan teşkilâtına «Kabile» adı veriliyor :

«**Ve dahi Oğuz'la düşman olup Türkistan'a geldiler; 7 Kabiledir: Uygur-Kayıkle-Kıpçak-Karluk-Kalaç-Agaceri-Ayferi**» (Neşri, I/12)

Bunlar, Oğuz töresine katıldıkları için olacak, **Türk** (Töreli) sayılıyorlar.

2 — Oğuzlarla bağdaşamıyan Moğollar :

«**Ve şol taife ki Oğuz'a boyun eğmediler. Onlar, Kuzey ve Doğu bölgelerine kaçıp, başka beldelerin 7 nci iklimine varıp yerleştiler. Şimdiki halde, ol yerlere Moğolistan derler.**» (**Keza**)

Böyle Etnoğrafik bölümleme yerine Sosyolojik bölümlemeye başvurursak, Ortaasya Türk toplumu içinde genellikle ulaşılmış sosyal gelişim basamaklarına göre, «DİNSİZLİK» bir yana bırakılırsa, üç tip Din belirdi : 1 — ŞAMANLIK; 2 — İL dini; 3 — İLHANLIK dini..

En orijinal, Türk toplumu yapısından kaynak alan din **Şamanlık**'tır. Sosyoloji bakımından Şamanlık, Morgan'ın sınıflamasına göre: **Aşağı Barbarlık Konağı**'ndaki ANAHANLIK düzenine giren inançlar sistemidir. **İl** dini ile **İlhanlık** dini, Türk toplumunun Uzakdoğu'da az çok medenîleşmiş Çin toplumu ile olan ilişkilerinden kaynak almışa benzer. Daha doğrusu, çevre etkileri altında Şamanlığın geçirdiği değişikliklerle olmuşlardır. Sosyoloji bakımından İL dini de, İLHANLIK dini de **Orta Barbarlık Konağı**'na girerler. Ama bunlar, iki ayrı aşamadırlar.

İL dini: Şamanlığın temeli olan Anahanlık (Ana hukuklu **Kan** örgütü) ile, onu erkek yararına değiştirmeye çalışan Babahanlık (Baba hukuklu **Kan** sistemi) arasında kurulmuş, eşit haklı bir uzlaşma dinidir. Onun için Ziya Gökalp, haklı olarak şu gerçeği belirtir :

«**Oğuzların teşkilâtı incelenince görülür ki, BOZOK ve ÜÇOK adlarındaki iki aşiretin birbirinin eşit ve tamamlayıcısı olmak üzere birleşmesinden, Oğuz İli var olmuştur. İL sözcüğü Divân'ı Lûgat'a göre BARIŞ anlamınadır: Filân bey, falan beyle İL oldu = BARIŞ yaptı demektir. İLCİ deyimi ile BARIŞÇI anlamınadır.**» (Z. Gökalp: **Keza**, s. 36)

İLHANLIK dininde: artık Anahanlık yenilmiştir. Yenilgin olarak kötülenmiş ve Babahanlığın zıt kutbu durumuna sokulmuştur: «**Mükâfat ve Ceza verme allahlarının iki tabakaya ayrılmasından, İlhanlık dini vücuda gelir.**» (**Keza**, s. 53)

ŞAMANLIK: ANAHAN DİNİ

İlk cinsel yasakları ile KAN kutsallığının sembolü olan **Totemler** dinidir:

«**Tsinler, daha aşiret hayatı yaşarken, aşiret 4 Batından derleşikti. Her Batın** (karın), **ordugâhın bir cihetini kendisine tahsis ettiği için, cihetler, Batınların sembolü renklerle boyalıdır. Her Batın'ın bir Totemi vardır ki, bir hayvan adıdır. Her Batın kendisine bir mevsimi kutsal zaman saydığından,**

kendi Totemini özel mâbuduna (tapacağına) ve gene kendine has olan mevsimde kurban eder. Elemanlardan her biri, Batın'lardan birinin sembolüdür. Tüm aşiretin Totemi ise Öküz'dür. Bundan dolayı, yıl ortasında 4 tapacağın babasına öküz kurban edilir.» (Z. Gökalp: Keza, s. 16)

«4 elemanın temsil ettiği tapacaklara, Orkhon Kitabesi'nde YERSU'lar adı verilir. Yersu'lar ilkin 4 iken, sonra 3'e, daha sonra 8'e ve en sonra da 17'ye çıktılar.» (Keza, s. 34). «Renk deyimleri, vaktiyle birer ayrı kutsallığın sembolleriydiler. İlk zamanlar, aşiret 4 Batın'a ayrılmıştı. Her Batın'ın ayrı ortak vicdanı, ayrı dayanışması, ayrı ülküsü vardı. Bu ayrılıkları cihetlerden, mevsimlerden, elemanlardan, hayvanlardan, renklerden edinilmiş 4 çeşit sembollerde görüyoruz. Bu 4 Batın'dan her birinin ayrı bir kutsallığı vardı. Kutsallığın 4 çeşidi, bu 4 çeşit sembollerden tecelli eder... Batın, ailenin en eski ve en büyük dairesidir.» (Keza, s. 20)

Burada Arapça BATIN denilen aile, Morgan'ın Gens dediği KAN (KHAN) dan başka birşey değildi. Toplum Kan örgütlü, Din o örgütçe Yersu'lu ve Totem'lidir :

«Tsinlerin dini, özellikle aile dayanışmasını var eden ve güçlendiren bir dindir. Her Yersu kendi Batın'ının özel koruyucusudur, has tanrısıdır. Bu din bir yandan aileye ve Totemizme bağlı olduğu halde, öte yandan ANACIL NESEB'e dayanır. Buna, kadın elemanına bağışladığı imtiyazlardan ötürü, KADIN DİNİ de denilebilir. Avrupa'lıların ŞAMANİZM dedikleri din, Türklerin yalnız bu Kadın Dini sisteminden, yâni 4'lü sınıflamaya dayanmış TSİN dininden ibarettir.» (Keza, s. 20-21)

«Bu dinin ruhânileri: KAM'lar, yahut KAMAN'lardır. Şaman sözcüğü bundan çıkmıştır. Şaman'a Yakut'larda OYON adı verilir ki, Oğuz'lardaki OZAN sözcüğü ile aynı asıldandır. Böylece, OZAN'ın kadim zamanda ŞAMAN olduğu anlaşılıyor. Yakut'larda kadın Şaman'a ODAKAN derler... Erkek Şamanlar da, yaptıkları dinî yahut sihircil törenlerde başarı kazanmak için, kadın gibi saçlarını uzatırlar, kadın elbisesi giyerler, ince sesle konuşurlar, hattâ kendilerinin gebe kaldıklarına, birtakım balık, karga, ve ilh. gibi şeyler doğurduklarına inanırlar... Şaman, kadına ne denli benzerse, mânevi değeri o denli çok olur. Bu kadınlaşma din mecburluğu, Şamanları ters cinsiyete dek götürdüğü söyleniyor.» (Keza, s. 21-22)

Babahanlık'ta nasıl Baba hukuku egemense, Anahanlık dini olan Şamanlık'ta da Ana hukuku egemen olmuştur.

«Yakut'larda her Şaman'ın AYEKİLÂ adlı bir totemi vardır. AYE: ana demektir. KİLÂ: hayvan demektir. AYEKİLÂ: ana-hayvan anlamınadır ki, anacıl Totem demektir. Bundan başka, her Şaman'ın AMAGAT adlı bir müz'ü vardır. Orkhon Kitabesi'nde bu maddeden kök almış bir de OMAY sözcüğü vardır ki, Thomsen'ce TANRIKIZ diye tercüme edilmiştir.

«Dişi koruyucular, Şaman'lara mahsus değildir. Yakut'larda lâiklerin de birer AYEHEZİT'i vardır. AYE: ana demektir. HEZİT: (ci) edatıdır. AYEHEZİT: anacı demektir. Bu da dişi bir ruhtur ki, lâik olan kişinin koruyucusudur. Görülüyor ki, Şamanizm teşkilâtındaki gerek Totemler, gerek Koruyucu ruhlar hep dişidir, bu dinin Kadın dini olduğu bununla da sabittir.» (Keza, s. 22)

İlk Türk dini ,ilk Türk toplumu gibi, eşitliğin, kardeşliğin ve mutluluğun dinidir. Çünkü içine: sınıf ve imtiyaz kurdu girmemiştir. Zıtlıkların işlediği Çin toplumu ile Türk toplumu arasındaki başlıca fark budur.

«Çin'lilerde YANG ile YEN değerce birbirine eşit değildir. Bu sebeple, YANG olan şeyler (Uğurlu, Yüce), YEN olan şeyler (Uğursuz, Alçak) sayılır... Örneğin, erkek ile sağ YANG oldukları için Yüce, kadın ile sol YEN oldukları için Alçaktırlar. Kadının Çin'de hakları erkekten aşağı olması ve sol yanın uğursuz tanınması bu sınıflamayla ilgilidir.

«Türk'lerde iki sınıfın değeri birbirinden başka olmakla beraber, kemmiyetçe (neçelikçe) birbirine denktirler.» (Keza, s. 35). **«Türk'e göre hiç bir şey lâkutsi (kutsal değil) olamaz. Bundan dolayıdır ki, Türkçe lâkutsi sözcüğünün karşılığı yoktur.»** (Keza, s. 49)

Yüce ve alçak bulunmayan Toplumun dininde, ne gökler ötesi, ne yerin dibinde ayrı evren de yoktu. Bir tek, herkesin gördüğü, bildiği şu dünya vardı. Türkler herşeyini eşit, canlı ve kutsal bildikleri varlığa, olduğu gibi: **«ORTA DÜNYA»** diyorlardı: **«İlkin budun çağında yalnız orta dünya vardır. Yer'sular yeryüzünde idiler.»** (Keza, s. 79). **«Orta dünyaya mensup ruhlar, ilkin 4 sınıflamadaki kutsal çeşitlere ayrılmıştır. Orta dünyanın eski Türkçesi JÖN, ACUN'dur. Şamanizm devrinde 4 mevsime mahsus kurban törenlerile, senenin ortasındaki büyük kurban töreni vardı.»** (Keza, s. 79-80)

İL DİNİ: ANAHAN + BABAHAN DİNİ

Oğuz adına olan Toplum düzeni, Toplum içine bir ikilik soktu. Bu ikilik BARIŞ anlamına gelen İL içinde, eski Anahanlıkla yeni Babahanlığı uzlaştırmak, barışçıl yoldan bağdaştırmak sayıldı. Topluma ikilik girmişti, ama henüz biri ötekine baskı yapıp üstünlük gösteremiyordu. Belki 4 mevsim dışında aşiretin ortak yıl ortası töreni ÖKÜZ tanrı, OĞUZ töresinin kökü oldu. Kadın egemenliği ile Erkek egemenliği Çin'deki gibi zıtlık içinde sayılmadı.

«Çin sınıflamasında (Ak ve Kara) adlarıyla iki eşit olmayan tabakaya ayrılıyordu. İkinci (İl) sınıflamasında ise, zümreler ve fertler, SAĞ ve SOL adları ile, birbirine değerce eşit ve birbirinin tamamlayıcısıdır. Bundan başka, kadın ve erkek cinsleri Ak ve Kara sınıflamasına değil de, SAĞ ve SOL sınıflamasına sokuldukları için, iki cins birbirinin eşiti ve tamamlayıcısıdırlar.» (Keza, s. 35)

İl toplumu, Türk toplumunun **Anahancı** eğilimine karşı henüz açıkça çıkmak cesaretini bulamaz. Ancak, erkeğin dıştan, zorba egemenlik eğilimini, Oğuz kutsallığının perdesi ardında kadına karşı yerleştirmekten de geri kalmaz.

«Oğuz birleşiminde BOZOKLAR Sağ kolu, ÜÇOKLAR Sol kolu teşkil ettiler. İki yoldan böylece birleşerek İL'i var ederlerken, bunların tapacakları da birleşerek 7 HODAY'ı vücuda getirdiler. Bu birleşim şöyle oluyor: Sol kolu teşkil eden aşiret, eski din teşkilâtını muhafaza ederek İL'e sol kol oluyor. Biliyoruz ki, eski BUDUN'ın 4 Yersu'su vardı. Bunlardan yalnız DEMİRHAN ile SUHAN kalıyor. Ama bunlar da, Oğuz'larda adlarını değiştirerek, DAĞHAN ve DENİZHAN oluyorlar.

«Yersu'lar, Orta dünya gökyüzünün, yâni hava küresinin oğullarıdır. Yer-

su'ların babasına Altay Türkleri OGAN derler. Oğuzlar ise buna GÖKHAN adını veriyorlar. İşte bu suretle, Sol kolun allahlarını (Gökhan, Dağhan, Denizhan) adındaki 3 Yersu'dan ibaret görüyoruz.

«Sağ kol ise, eski Yersu'larını atarak, bunların yerine gökcül tanrılar kabul etmiştir. Bunlar da: Gökhan, Ayhan, Yıldızhan'dır. Demek asıl biçim değişimi Sağ kolu teşkil eden bu 4'te olmuştur. Sol kol, kadın dinî sistemini muhafaza ettiği halde, Sağ kol bir erkek dinî sistemini ibdâ etmiş, ve bu iki sistemin çiftleşmesinden Oğuz dini doğmuştur.» (Keza. s. 36-37)

«Kadın dini, sonradan erkek dini sistemiyle birleşerek, İl dinini vücuda getirmiştir.» (Keza, s. 21). Böylece İL dini: Anahanlık'la Babahanlığın melezidir. «Oğuz'larda din başkanları siyaset başkanlarından ayrı değildi. 24 Boy beyi hem siyasî, hem dinî başkandılar. Bunlar Şölen'de toplanarak ellerini birlikte göğe kaldırdıkları zaman, altışları altış ve kartışları kartıştı, yâni duâları duâ, bedduâları bedduâ idi. Oğuz'ların bu 24 beyden başka, Ozan adıyla hem kâhin, hem şâir, hem sihirbaz olmak üzere rûhanileri de vardı. Bunlar Şölen'de Oğuznâme'yi okuyarak kobuz çalarlardı.» (Keza, s. 42)

İL dini de, gene Gökalp'in «BATIN» dediği, Gens=Kan teşkilâtının ürünü oldu. Yalnız, Kan içine yarı kadın, yarı erkek hukuku girmişti :

«ONGUN sözcüğü, Câmiüt Tevârih'e göre OYTUN sözcüğünden kök alır. OYTUN, mübarektir... Bir hayvan, bir zümrenin Ongun'u olunca, o zümrenin kişileri o hayvanı öldüremezler, etini yiyemezler ve ona hiçbir yolda taarruz etmeyip tefe'ülen mübarek tanırlarmış.» (Keza, s. 39). «Oğuz'larda Şölen adlı millî bir ziyafet vardır ki, bunda 24 Oğuz beyi hazır bulunurlar. Ama kesilen kurbanın etlerini gelişigüzel yemek olmaz. 6 Oktan herbirine mensup olan beylerin ayrı Söğük (yâni, yiyebileceği et kısmı) vardır.» «OK'ların, ONGUN'ların SÖĞÜK'leri olduğu gibi, BOY'ların da Tamgaları vardır. Câmiüt Tevârih, her BOY'un kendi hayvanlarını ve hazinesini kendine mahsus Tamga ile işaretlediğini bildiriyor.» (Keza, s. 40-41). «Yakut Türklerinde İL dini iki koldan derleşiktir. Sağ kol: DOKUZ AĞA UZA, Sol kol: SEKİZ AĞA UZA adını alır. AĞA UZA: Yakutça'da BABA SOYU anlamınadır. AYE UZA da: ANA SOYU'dur. Yeryüzündeki BATIN'lar sağda 9 ve solda 8 Batın'a ayrıldığı gibi, gökteki allahlar da, tüm buna paralel olmak üzere, gökyüzünün 9 tabakasını, yeryüzünün 8 bölgesini tutmuşlardır. Gökyüzü Sağ Kola, Yer Sol Kola karşılık gelir. Gökteki allahlara Yakutlar TANGER, yâni Tanrı derler. Yerdeki allahların ise bildiğimiz YERSU'lar olduğu bellidir.» (Keza, s. 43)

Görüyoruz, Şamanlık'ta allahlıkla hiç ilgisi bulunmayan erkek cins, Toplumda sürünün kendisine getirdiği güç arttıkça, önce kadını taklit ederek, bir hayli erkekliğini inkâr ederek, kendisini Allahlar sırasına sinsice çıkartmayı becermiştir. Bu sinsi egemenliğini dokunulmaz kılmak için de, yerden göğe çıkartmış, yükseltmiştir. Kadın kâhin, erkek ruhanî başkan yapılmıştır: «Eski Türkler, İL dinine KOM adını verirlerdi. İL dininin din kitabına da NOM derlerdi. İL dininin ruhanî reislerine KOYUN, kâhinlerine KAM adını verirler.» (Keza, s. 80)

Kan örgütünün bir özelliği de kapalı dünya oluşudur: «İl dinindeki ONGUN'lar da ayrı mukaddes nev'ileri gösterir. Bu nev'ilerden her biri, ayrı bir âlem olduğu için, diğerleri için kapalı gibi idi. Binaenaleyh, her biri kendini İÇ sayarak, öteki nev'ie DIŞ adını verir. Meselâ, şimdiki tarikatler gibi.»

«Lâ-kutsi mefhumu olmamakla beraber, DIŞ İL, bir nev'i kutsiliğe nazaran lâ-kutsidir.» (Keza, s. 79)

İl dini'nin ANAHANLIK toplumundan BABAHANLIK toplumuna geçit basamağı olduğunu gösteren gelişimler saymakla bitmez. Örneğin, İl dini'ndeki Gök, dünya ötesindeki erişilmez gökyüzü değil, içinde yaşanılan atmosferdi: **«Yersuların babası olan Ogan, arzın göbeğinde otururdu. Bunun Oğuz'larda müradifi olan Gökhan'dan mürad Kürre'i havâiyye idi, asıl semâ değildi.»** (Keza, s. 79). **«Yukarı semâ'yı İl dini ilkin 3 kat saydı. Oğuz'un sağ Kolu 3 Oktan derleşik olduğu için, yukarıki semâ'nın da 3 kat olması tabiî idi.» «Orta dünya'nın bölgeleri önce 4 iken, sonra 8, daha sonra 17 oldu.» «Bilâhare bunlar da AK ve KARA cinsleriyle ayrıldılar. O zaman AK olanlar YUKARI-YÜKSEK, ve KARA olanlar AŞAĞKİ GÖK'ün hükmüne uydular.»** (Keza, s. 80)

Erkek, Toplumda egemen olmaya başlayınca, Tanrılar arasına da erkekler katılmıştır. Bu katılışı Z. Gökalp şöyle açıklıyor : **«Böyle bir zamanda (Batınların hususi vicdanları ikinci dereceye düşmüş), halkın arasından bir evliya zuhur ederek, mensup olduğu halkın kollektif vicdanını şiddetle duymaya başladı. Bu kollektif vicdan, daha yüce bir allah sembolü altında tecelli etti. Daha yüce semâ'dan başka ne olabilir? O halde, bu yeni allah, TANRI yâni GÖK adını aldı. Eski allahlar, adlarının da delâlet ettiği gibi, HÂKİ** (yercil) **idiler... Şimdi, Batın ülküsünden daha yüksek bir ülkü, Barış ülküsü** (bir halkın aşiretleri ve batınları arasında kan dökülmemesi ülküsü) **doğuyordu. Bu ülkü doğunca, İl dini de kendi kendine biçimlendi. Bu ülküyü ilk duyana TANRI KUTU ünvanı verildi. Bu zat, Barış dinini kurmaya ve bunu gerektiren Devlet teşkilâtını vücuda getirmeye kendini memur ve mepus biliyordu... Hükümdarlara TANRI KUTU KİN YÜZ denildiğini Deginyi yazıyor. TANRI KUTU: Allahın gölgesi, Allahın ruhu anlamlarınadır. KİN YÜZ ise: Geniş yüzlü demektir. Cengiz sözcüğünün, Moğollarca bu deyimden değişik olması muhtemeldir.» (Keza,** s. 46-47)

«TANRI: bir dünyaların allahı değildi. Belki bir Türk Uruğunun kavm'ı ilâhı (tanrıcıl) idi. Hâkan'ın da Tanrı tarafından gönderildiği Orkhon Kitabesinden anlaşılıyor: «Fakat, yukarıda Türk Tanrısı ve mübarek Türk Yersuları şöyle yaptılar: Türk Budunu yok olmasın diye, yeniden bir Budun olsun diye, babam İl besleyici Hâkan ile anam İl bilici hâtunu yükselttiler, göğün tepesinde tutup yukarı çıkarttılar.» (Orhon Kitabesi, s. 100-101; Z. Gökalp: **Türk Töresi:** s. 47)

Erkek: sürü sahibi olarak «İL BESLEYİCİ», ama **kadın** da: geleneksel Anahan olarak «İL-BİLİCİ» durumundadır. Kadın-Erkek dengesi: İL=BARIŞ ve birlik getirmiştir. Oğuz onun sembolüdür: Kişi veya Allah olmaktan ziyade: **«Bir Türk Uruğunun»** sembolüdür. Osmanlı Padişahlarının hem siyaset, hem din başkanı (Halife) oluşları üzerine, **«Zıllül lahü fil erz»** (Tanrının yeryüzündeki gölgesi) oluşları da, böylece, Türklerde (Töreli insanlarda) İL= Sosyal Barış dininden kalma bir deyimdir.

Tekrar edelim: İl toplumu gibi, İl dininde de: henüz Babanın **diktatörlüğü** yoktur. Anahanla **eşitlik** vardır. Aile ARDIÇ ağacı ile, Kadın ÇAM (FUSUK) ağacı ile, Erkek HOŞ ağacı ile sembollüdür. Tören: Hoş ormanında yapılır, ve Çam yerin göbeğinde bulunur. Ama, yücelikte birdirler:

«Tarih'i Cihanküşa, Uygur evlerinde dıvara çizilmiş bir 'Mel'un ağaç' bulunduğunu anar. Altay Türkleri, erkek dinine mahsus erkekcil törenleri yalnız Hoş ağacının ormanlarında yaparlar. Yine Altay Türkleri için, arzın merkezinde Yersuların başkanı olan Ogan'ın mâkamında 16'ncı göke kadar yükselmiş bir Çam ağacı vardır. Bu ağacın yüksekliği, Oğan'ın 16. ncı gökte yerleşik bulunan BAYÜLKEN'e eşitliğini gösterir... Hoş ağacının (eski Türklerde adı: Sumu) erkek, Çam ağacının (eski Türklerde: Fusuk) dişi olduğu sanılır. Mahmud'u Kâşgari'ye göre Fusuk kadın adlarındandır.» (Z. Gökalp: Türk Töresi, s. 24-25)

İLHANLIK DİNİ: BABAHAN DİNİ

Şamanlıkta ve İl dininde bulunmayan iki zıt kutup, birdenbire İlhanlık dininde görülür. Daha doğrusu, İlhanlık dini, o zamana dek Toplum ve Tabiatte hep eşit sayılan şeylerin birbirlerine zıtlaşması ile, bu zıtlığın gökyüzüne aksetmesi yüzünden doğdu. Toplum içinde zıtlık belirince: onu yatıştıracak AHLÂK kuralları gerekti. İnsanlar artık, sağından-solundan özel bekçilerle kollandı. O zamana dek, her yer bu dünya cenneti iken, bundan böyle: **Mükâfat-Ceza** bu dünyada nasıl icat edildiyse, öbür dünyada da: **Cennet-Cehennem** icat edildi:

«Mükâfat ve mücazat allahlarının iki tabakaya ayrılmasından, İlhanlık dini vücuda gelir. İl dinine SİYASAL SİSTEM denilebileceği gibi, İlhanlık dinine de AHLÂK SİSTEMİ adı verilebilir. Çünkü, Ahlâk görevlerinin müeyyidesi bu allahların faaliyetleridir... Altay Türklerine göre, bir çocuk dünyaya geleceği zaman, Bayülken oğlu Yayık'ı bu işe memur eder. Memur, süt gölünden bir damla alarak, bununla çocuğun ruhunu yaratır. Yedeğindeki meleklerden bir Yayucu'yu, sevaplarını yazmak üzere bu çocuğa tahsis eder. Bir çocuğun dünyaya geldiğini haber alınca, derhal Erlik Han da bir Körmöz gönderir. Birincisi çocuğun sağında, ikincisi solunda durur. Birincisi sevaplarını, ikincisi günahlarını yazar. Bu iki melek, o adamı ölünceye tek tâkip ederler. Ölünce, Körmöz derhal bu adamın ruhunu kaparak yeraltına götürür. Erlik Han, yeraltındaki Semâda siyah bir taht üzerine oturmuştur. Onun daha altındaki katta Kazırgan adlı Cehennem vardır. Burada bir kazanın içinde erimiş katran kaynamaktadır. Körmöz, ruhun günahkâr olduğunu ispatlarsa, onun emrile bu ruhu kazana atar. Ancak, Yayucu da ruhu yalnız bırakmamış, beraber gelmiştir. Erlik Han'ın mahkemesinde, ölenin sevaplarını sayarak hukukunu savunur. Eğer, sevabı günahından daha çoksa, kazana atılmasına engel olur.

«Kazan adâletli olduğu için, ruh onun içinde ancak günahı derecesinde yanar... Günahı azca ise, gözleri, yüzü dışarıda kalır. Çokça ise, yalnız tepesi dışarıda kalır. Kimisi büsbütün batar. Fakat, günahı kadar yandıktan sonra, yine yukarıya doğru çıkmaya başlar.

«Üçüncü gökte, Cennette yaşıyan Aktu'lar arasında bunların dedeleri ve nineleri vardır. Bunlar, kendi döllerinin ıztırap çekmesine ilgisiz kalamazlar. Mensup oldukları Oğuş'un koruyucusu olan Allaha başvururlar. Ölen ruhlar, Cennette de ,dünyadaki Boy'lar, Oğuş'lar, Kol'lar, ve İl'lerden derleşik sosyal teşkilât halinde yaşarlar. Bunlar, yerdeki dölleriyle, koruyucuları olan Allahlar arasında şefaatçilik yaparlar. Allahlar, Yayık aracılığı ile Yayucu'yu sıkıştırırlar. Yayucu, bu adamın günahı kadar yanmasını beklemiye mecbur-

dur. Çünkü, cezasını tüm çekmedikçe başı katrandan dışarıya çıkmaz. Baş meydana çıkınca, Yayucu, tepesindeki saçtan tutarak ruhu dışarıya çıkarır. (Eski Türklerin tepelerindeki bir tutam saç bırakmaları bunun içindir.)

«Eski Toplumların hemen hepsinde Ruh vücudun biçiminde tasavvur edilirdi. Dolayısıyle, Ruh'un da sahibi gibi saçlı olmasına şaşmamalıdır. Yayucu, ruhu ele geçirince, uçarak 3'üncü kat gökteki Cennete, yâni, AK'a getirir. Oradaki Aktu'lardan akrabaları çevresine toplanırlar. Kendisine ziyafet çekerler. Cennetin yanında Sütgölü adındaki bir göl vardır. Suyu Kevser kadar tatlıdır. Yine o civarda Sürve dağı vardır. Gölde altın sandallarla seyahat ederler.»

«Orhon Kitabesi'nde, Mükâfat allahına UZAGÖK Tanrı, (yâni yukarıdaki Gök Tanrı), Mücazat allahına ASRA YAĞIZ Tanrı (yâni aşağıdaki Kara Tanrı) adları veriliyor. Yâkut mükâfat tanrıları arasında bir Dişi tanrı vardır ki, adı Ayzıt'tır. Ayzıt, Keldan'lıların Istarta'sı ve Yunanlıların Afrodit=Venüs'ü gibi doğruculuk ve güzellik tanrıçası olduğu halde, onlar gibi ismetin düşmanı değildir.» «Türklerde törenler ak ve kara çeşitlidir. Ak'lara yaz töreni, Kara'lara kış töreni denir. Hattâ yaz törenini yürüten Ak Şaman'a Yakutça'da: Sayınki, yâni Yazınki adı verilir.» (Keza, s. 53-55)

Böylece, zorbalaşan Babahan, Toplumdaki egemenliğini tesadüfe bırakmaz. Anahana açıkça saldırmazsa bile, her insanı doğduğu günden, öldükten sonraya dek, sağlı sollu nöbetçiler altında omuzlarından yakalayıp güder. İlhanlık dini sırasında, Türk toplumunun, Yakındoğu medeniyetiyle, masal biçiminde de olsa teması kurulmuştur. Irak inançlarının Müslümanlığa yankılanan **«Münkir-Nekir»** i: **Yayucu-Körmöz** adıyla, **«Cennet-Cehennem»** i: **Ak-Kara** adıyla Türk toplumuna işlemiştir. Türk illerinde bulunmayan **Katran** kazanları (**Kazırganlar**) dan Istarte-Ayzıt'a dek bütün Medeniyet sembolleri Türk toplumu içine sürülmüştür. Bu bakımdan İlhanlık dini, Türk toplumunun kendi iç gelişimini çabuklaştırıp paraleline alan dış etkilerle çok ilgilidir.

ÇOBANLIKTA DEMİR ÇAĞI

Irak'ta yahut Çin'de toplum Tarım ekonomisine girmiştir; Türk ili henüz Çobanlık ekonomisini aşamamıştır. Tanrılar da, onun için, Grek dünyasındakiler gibi Çoban kılıklarını saklarlar: **«Ayzıt'ın hâlini ilâhiler şu suretle tasvir ederler: «Başında kürkten bir kalpak. Çıplak omuzlarında beyaz kürkten bir pösteki. Ayaklarında, baldırlarına kadar siyah çizmeler. Bu hâl ile bir kayaya yaslanarak uyuduğunu, yahut ormanda dolaştığını görenin nasıl aklı başından gitmez?»** (Keza, s. 56). Akdeniz'in Afrodit'i ile Ortaasya'nın Ayzıt'ı arasında, iklim değişikliklerine uygun bu kadarcık farklar olur.

Bütün o dış etkilere rağmen, Türk toplumu içine dış Medeniyetlerin çökertici ve aşağılatıcı sınıf zıtlıkları sokulamaz: **«Çinliler çiftçi bir millet oldukları halde, Türkler çoban bir ulus idiler. Çinlilerde cinsel bir işbölümü olduğu halde, Türklerde, tersine her iş ancak erkekle kadının ortaklığı ile tamam olabilirdi. Türklerde kadın Tabu değildi. İçeriden evlenme bunun belgesidir.»** (Keza, s. 57). Ayrıca, Yukarı Barbarlığın bile yalnız **Demir** gibi teknik elemanı Türk toplumuna girdi. Böyle demirden bir tekniğin erkek eline geçişi Babahanlığı müthiş güçlendirdi. Oğuz töresince kurulmuş az çok barışçıl ilkel sosyalizm düzenini büsbütün savaşçıl kıldı. O zaman sosyal yapı

ile, üst kat ilişkilerinde, demire paralel Yukarı Barbarlık değilse bile, İlhanlık dünya ve din düzeni doğdu.

İLHANLIK POLİTİKASI : Açıkça İL'lerin birbirlerini boyunduruklaması idi. **«İlhanlık dini, bir İl'in öteki İl'leri ve Budunları cebren kendisine tâbi etmesiyle başlar. Çünkü bu siyasî değişiklikten, Toplumlar içinde: hâkim ve mahkûm, hür ve esir olmak üzere iki eleman ürer. Hâkim olan İL Ak'tır. Kişileri de Ak Kemikliler zümresini teşkil eder. Mahkûm olan Budunlar Kara'dır. Bunlara Kara Ulus, Gün, Oymak ta denilir: «İl'in Ulusunu aldı gitti, İl'e Gün' e karşı, İl Oymak» gibi.**

«Bir İl'in başka İl'lere kâkimiyeti İlhanlıktır. İlhanlıkta yalnız hâkim olan İL'in kişileri SU'dur. Vatandaş haklarına sahiptir. İşte AK ve KARA kavramları bu teşkilâttan sonradır ki, Türk teşkilâtında uygulama yeri bulabildi.» (Keza, s. 59 - 60)

İLHANLIK DİNİ : Yukarıdaki siyasi zorbalık ve hâkimlik - mahkûmluk fiilî bir durumda olunca, neden ona uygun bir DİN gerekti ? O durumu muhafaza etmek için. Bütün Sosyologlar gibi, onları az çok aktarmaya çalışan Ziya Gökalp'te, Toplumun gelişim basamaklarını göz önünde tutmadığı için, her olayı tersine yorumlar. Örneğin : **Çinliler kadına gayet az hukuk verdikleri halde, eski Türkler kadına tamamiyle erkeğe eşit haklar kabul etmişlerdir. Eski Türk feminizminin esası bu noktada aranmalıdır.»** (Keza, s. 53) der. Sanki Türkler oturmuşlar, **«feminist»** bir ince eğilimle, ve sonradan, kadına hak vermişler. Oysa Türkler, belki Türk olmadan önce, **ANAHANLIK hukukunu** yaşıyan İlkel Sosyalizmin Aşağı Barbarlık konağındaki «ALTIN ÇAĞ» larını yaşamışlardı. «Feminizm» Türklere sonradan gelmedi, «anadan doğma» bir düzendi.

DEVLET VAR MI?

Bunun gibi, İlkel Sosyalizmde uzaktan yakından DEVLET adı verilebilecek bir teşkilât yokken, gene Avrupalı üstadlarının ateşine yanan Z. Gökalp'-imiz, daha İL teşkilâtı sırasında, işaret ettiğimiz gibi : **«Barış· dinini kurmaya ve bunu gerektiren devlet teşkilâtını vücuda getirmeye mepus»** (Keza, s. 47) TANRI KUTU adlı, Arapların «Peygamber», Greko - Romenlerin «Yarımtanrı» Kahraman saydıkları kişilerden konu açar. Oysa, nerede Devlet varsa, orada **İÇ ZOR**, DEHŞET, **SİVİL SAVAŞ** vardır. İL sözcüğünün BARIŞ anlamına geldiğini belirten kimse, yarı Anahan, yarı Babahan uzlaşması olan İL KANKARDEŞLİĞİ teşkilâtının doğduğunu bilmeli ve KAN ÖRGÜTÜ'nün Devlet örgütü ile taban tabana zıt bulunduğunu anlamalıdır. Devlet ancak KAN teşkilâtının yok olduğu yerde sahneye çıkar.

Gerek İL dininin, gerekse İLHANLIK dininin ortaya çıkış nedenlerini ararken bu sosyal gerçek unutulamaz. Türk toplumunun ne İL teşkilâtı, ne İLHANLIK teşkilâtı **DEVLET** değildir. Bütün insanların eşitçe silâhlı bulundukları ve katıldıkları KAN teşkilâtıdır. Türk toplumunda **Devlet** bulunmadığı için ,henüz kimse, kimsenin üzerinde zorla egemen olamaz. Yenilen İL, ya bire dek yok edilir, yahut yenen İL içine katılır. Katıldığı zaman da, silâhından tecrit edilmesi akla gelmez. Yalnız, Türk toplumunun her KAN'ı (Batın'ı), yenilince, bunu insanüstü bir alınyazısı sayardı. Yenen de, yenilen de daha önce allahlar: YERSULAR değil miydi? Tanrılar arasında geçmiş bir hesaplaşmadan, ne yenilen, ne yenen, ne kendisini, ne başkasını sorumlu saymazdı:

«Her Batn'ın kendi Yersu'su, aşiretin Ogan'ında daha çok nüfuzlu idi. Bundan dolayıdır ki, Batın'lar arasında Kan dâvâsı ve Gazve gibi bâdireler eksik olmazdı. Hattâ, Batın'ları, özel allahları olan YERSU'lar gazveye, akına, muharebeye iterdi. Ogan, aşiretin sembolü olmakla beraber, bir Barış Allahı değildi. Ondan ötürü kavgalara engel olmak onun rolü değildi. Buna karşılık, her YERSU, yalnız kendi Batn'ının özel dayanışmasına değer verdiği için, onun üstün gelmesine çalışırdı.» (Keza, s. 46)

Hani burada DEVLET? İlhanlık çağındaki Türk toplumu için de Devlet yoktur. Devlet olmayınca, Toplum insanlarının **çoğunluğunu silâhsızlandırıp**, bir avuç azınlığı silâhlandırmak ve karşı geleni sindirecek **Hapishaneler** bulundurmak, o zamanki Türk toplumunun bilmediği şeydi. Allahı ile birlikte yenilip, yenen Kan'ın içine katılmış Kan, onunla bir Federasyon kurardı. Anahanlık çağında, baskı ve zor Toplum içine sığmadığı için, yenen BOY «Sağ» Kol, yenilen BOY «Sol» Kol sayılmakla yetiniliyordu. İlhanlık çağında, **Demir**'i de ele geçiren Babahan, İL çağındaki yumuşak, kadın-erkek melez güdümünden çok daha baskı ve zor kullanma fırsatını bulmuştu. Ama, SOY egemenliğini sürdürecek hiçbir siyasî teşkilâtı yoktu. Devleti yoktu. Kan teşkilâtı vardı. Kan kardeşleri arasında üstlük, astlık silâh gücü ve hapishane zoru ile sağlanmazdı.

Tek yol kalıyordu: TANRICILIK, DİN... İnsanları Toplum kurallarıyla SİLÂHSIZLANDIRMA imkânsız olunca, **«Kafadan gayrımüsellâh»** yapmak halk deyimi ile: RUH ve DÜŞÜNCE, Mantık ve Ahlâk bakımından altlık-üstlük düzenine alıştırmak gerekiyordu. Din: **mânevi Devlet**'ti. Türk toplumunda Sosyal Sınıf olsa, hemen o açıdan Kanunlar çıkarılır, Yunan kentlerindeki Tiran oyunlarıyla, bir avuç silâhlı adam, nüfus çoğunluğunu Köle durumuna getirir ve idare ederdi. Türk toplumunda ne Köle, ne Efendi yaşıyamazdı. Geriye, yenenlerin bir YERSU veya SOY üstünlüğünü tanımak ve sürdürmek kalıyordu. Üstün geliş, Tanrıcıl bir olay değil miydi? Toplumda bir SOY'un üst sayılışı da, Allahın çizdiği alınyazısı olabilirdi. Herkesin Kankardeşi sayıldığı bir Toplum düzeninde: üstlük, astlık kimseyi sömürme aracı olmadığı, tersine, her an kopabilen savaşlarda bir disiplin ve teşkilât hiyerarşisi sağladığı için, SOY üstünlüğü, yenilmiş alt insanlarca bile, tabiî ve yararlı bir kutsallık sayılabilirdi. Yersu'ları, Ongun'ları ile varlığın natürel ve sosyal dört bucağını canlar, allahlarla doldurmuş bulunan ilkel Türk toplumu kadar bu yönde gelişmeye elverişli toplum bulunamazdı.

Onun için İL dini gibi, İlhanlık dini de, neredeyse kimsecikleri tedirgin etmeden, yenilenlerle yeninleri birbirlerine kınamaksızın kaynaştıran yaşama yasası oldu. Konu bu açıdan ele alınınca, olağanüstü açık bir gelişim gösterir.

«İlhanlıkta, bir İL AK-KEMİK tanılıyor. Ötekileri KARA-KEMİK sayılarak, bu İl'in uyduluğu altına giriyorlar... Hâkim olan İl, velâyet'i âmmeyi haiz olmak üzere, kutsal olmak gerekir. Kutsal olmak için de, bir Totemin veya bir Allahın sülâlesinden gelmesi şarttır. Allah, kadınlara ya bir nur sütunu yahut bir hayvan ve kimi de bir insan biçiminde tecelli eder. Kadın, Allah-çocukları doğurur. Bunlardan türeyen bir İL, hâkimiyeti velâyet'i âmmeyi hâiz sayılır.» (Keza, s. 75)

YERİN GÖĞE ÇIKIŞI

Toplumdaki yeni düzen çarçabuk, Homer'in, Heziod'un Yunan Tarihönce-

sinde yaptıklarını tekrarlar. **Ozan'**lar, **Kam'**lar, **Koyun'**lar, **Ongun** (Totem)ler, **Alp** (Kahraman)'lar, **Yersu'**lar, **Çığı'**lar, **Çar** (yabancı ruh)'lar, **Süyek** (Kemik)' **Yatır** (Eşik)'ler, **Tin** (fizyolojik can)'lar, **Eş** (Tüm varlıktaki can)'lar, **Sör** (soluyan varlıktaki can)'lar, **Atasağun** (Beden hekimi: Otacı)'lar, **Çör** (sör: cin)' ler, **Mana (kutsallık)**'lar ne güne duruyor? Hepsi birbirine karışır. Tavuk At-Tavşan-Öküz-İt (pars)-Domuz (sıçan)-Maymun-Yılan-Sıçan-Pars-Koyun-Timsah gibi çoğu hayvan, Fusuk (çam)-Hoş-Ardıç- gibi ağaç Totem'lerin bin yıllardan beri işlediği cinsel yasaklardan doğma duygu yücelişleri: AŞK ve ÜLKÜ aşırılığı, çarçabuk yerden göğe yükselirken; yeryüzünden yerin dibine de alçaltmalar: KİN ve LÂNET'ler belirir.

Şamanlık'ta: her yer ACUN (Orta dünya) ve herşey MANA (Kutsal) iken, İL **Dini'**nde: ACUN'a AŞAĞI GÖK deyip, KARA kişiler oturtuldu; AK kişiler (Babahan hukuklu Kan'lar) için ayrı bir YUKARI GÖK icat edildi. Kutsallık bakımından yeryüzü ile gökyüzü arasında pek açık fark konulamıyordu. İLHANLIK **Dini'**nde: Babahanlık şartsız kayıtsız egemen olduğu için, alt ettiklerini püskürteceği, Medeniyetin «**Cehennem**» ini hazırlayan, bir **kapkara** AŞAĞI GÖK icat etti: «**Aşağı semâ, İlhanlık dini teşekkül ettikten sonra tasavvur edildi. Altay Türklerinde bunun katları 7, yahut 9'dur. Aşağıki Semâ'nın da kendine mahsus güneşi vardır. Fakat, bunun rengi kapkara olup, siyah nurlar saçar.**» (**Keza**, s. 80)

İlhanlık çağında Türk toplumu henüz Göçebelik düzeyinden Kent çağına girmek üzereyken, ilişkili bulunduğu Medeniyetlerce geliştirilen DEMİR'e kavuşmuştu. Babahanlık, bu sayılı egemenlik silâhını da kutsallaştırmakta ve törenlemekte gecikmedi. Şamanlıkta 4 mevsimde bir yıl ortası kurbanları için, İl dininde 24 Boy'a kendi ayrı **Sökün'**ünden yediren **Şölen** için törenler yapılırdı : «**İlhanlık devrinde demir âyini vardı. Bunlar büyük ibadetler olup, ayrıca da her allah için kurbanlar kesilirdi.**» (Keza)

TÜRKLERDE KENTLEŞME

Hz. Muhammed, İslâm dinini «**Müvahhid**» (tek tanrılı) saydığı İbrahim geleneğine bağladı. Kur'an'ın bu metodunu, İslâm tarihçileri, Müslüman olacak Türk toplumlarına uyguladılar. Türkler için Arapların İbrahim'ini andıran bir «Müvahhid» icat etmek zorunda kaldılar. Onu, atalara tapan Türk toplumu geleneğine uyarak, **Oğuz Han** diye kişileştirilen, OGUZ Kan'ında buldular. Öylesine ki, Oğuz Kan'ını İbrahim ile yaşıt yapmaya dek gittiler.

Oğuz adlı gerçek bir Kahramanın etiyle kemiğiyle yaşayıp yaşanmaması önemli değildir. Oğuz varlığı, Uzak - Yakın Doğu medeniyetleri arasındaki alış - veriş yolları üzerine, (tıpkı Irak - Mısır medeniyetleri arasındaki İbrahim adına bağlı Semit Orta Barbarları gibi), yığılmış Göçebe toplumların sembolü idi. Yazı binlerle yıl önce keşfedilmiş olabilir. Ortaasya toplumları o düzeye, yazıyı kullanmaya varabilmek için, önlerinde aşılacak bir Toplum basamağı ile karşılaştılar. O basamak, Akdeniz Greko - Romen toplumlarının Yukarı Barbarlık konağında içine girdikleri KENTLEŞME çağıdır.

Tarih öncesindeki Kutsal Toplum Ulularını, sınıflı Medeniyetlerin zorba kralları ile karıştıranlar, Türk toplumunu sosyal değişiklik sembollerini, kral sülâlelerinin değişmesi biçiminde gösterirler. «**Müslüman**» sayılan Oğuz Han zamanında«**Müvahhid**» liğe (tek tanrılığa) benziyen şey, 24 Kan'ın birleşmesiydi. Oğuzlar, Müslüman olmak şöyle dursun, henüz Kentleşmemiş Göçebe-

lerdi. Türk toplumu için Kentleşme, İslâm tarihçilerine de, Oğuz töresinden (Türklerin Türk adını alışlarından) çok sonra başlamıştır.

«Oğuz Han öldü. En büyük oğlu Gün Han, atası vasıyeti ile onun yerine geçti. Ve dahi atası itikadı üzere idi. Kuzey ve Doğu ülkelerini âdl ile imâret edip, onun zamanı, Türkistan'da ve başka yerlerde nice şehirler yapıldı, ve bu ol kraldır ki, Türkistan'da saltanat törenini ve hışi tertibini tâyin edip öteki kardeşlerinin orta yerinde Tamga koydu. Tâ ki, kiçbir işte buna muhalefet itmiyenler.» «Vakta ki Gün 70 yıl pâdişah oldu, ol dahi bekaa evine göçtü. Anın dahi en büyük oğlu Kay Han atası yerine geçti... Saltanat bunun elinde ve çocukları elinde karndan karna batndan batna kalup...» (Neşrî Tarihi, s. 14)

Oğuz adı gibi Gün adı da gerçek kişi değil, öteki **Kan**'ları İL ölçüsünde birleştirmiş, Anahanlığın eğemenliğine erkeğin Babahanlığını da katmış birer **Kan** teşkilâtına ve töresine semboldürler. Oğuz **Kan**'ından bir kuşak sonra, Türk toplumu **Kentleşmiye** başlar. Henüz ortada İslâmlık bile yoktur.

Ancak İsâ'nın doğumundan sonraki 7. ci yüzyıl başlarında, 622 yılı Hz. Muhammed'e Tanrı elçiliği (Resâlet : Peygamberlik) geldi. Bu elçilik : Yeryüzünün Yakındoğu ana medeniyetlerini boğan ve dünya ana ticaret yollarını leşleriyle tıkayan Fars ve Bizans imparatorluklarını temizlemek için verilmiş bir kutsal görevdi. Bizans, sık sık Barbar aşıları aldığı için, arasıra dirilişe uğratılıyordu. Fars, hem Yakındoğu medeniyetinin ticaret şahdamarı üzerine oturmuş, hem yüzyıllardan beri Barbar aşısı yemediği için kankıran olmuştu. Önce Tarih sahnesinden Fars kaldırılacaktı. Çünkü yeryüzünün en büyük iki kadîm medeniyet ocağı (Yakındoğu ve Uzakdoğu) arasındaki tıkanıklık açılmadıkça insanlık rahat nefes alamıyacaktı.

İşte o zaman, birbirlerinden hiç haberleri yokken, güneydoğuda Hicaz Araplığı ile, kuzeydoğuda Ortaasya Türklüğü arasında, konuşulmadık bir işbirliği baş gösterdi. Tıkanan en büyük **Orta Cihan Ticaret Yolu**'nu güneybatı ucundan Araplar, kuzeydoğu ucundan Türkler zorlamaya giriştiler. Araplar da, Türklerde ansızın Batı dünyasının Tarihine giriyorlardı. Sosyal düzey bakımından Araplar önde : Yukarı Barbarlık konağına erişmiş, Medeniyete atlamak üzere idiler. Türkler, onlardan bir basamak geride : Göçebe Çobanlık konağında, henüz Kentleşmeye geçmek üzere idiler. Bu sosyal ve tarihcil ve cağrafyacıl nedenlerle : Orijinal İslâm medeniyetini kurmak Araplara, bu kuruluşu bilmeden de olsa savunmak Türklere düşüyordu.

O zaman, Oğuz Han, Gün Han gibi efsane kişilikleri yerine, ilk **gerçek** Türk kişilerinin adları belirdi. Bunu İslâm tarihçileri yazdılar : **«Sonraki zamanlar Meysereden Oğuz oğlu Salur nesline (Saltanat ?) geçip, bunlarınla Fars krallarının Kisrâ'ları arasında Muhammed Peygamber günlerinde, cahiliyette çok savaşlar oldu.»** (Neşrî, Keza). İlk Tarihcil Türk toplumu - Arap toplumu buluşması böyle oldu.

En büyük Cihan Ticaret Kervanlarının güneybatıdaki UMMAN yolundan Araplar, kuzeydoğudaki İPEK yolundan Türkler davrandılar. Türkler, İbrahim zamanındaki Göçebe Semitlerin sosyal düzeyinde idiler. Araplar, kendilerinden önce Greklerin, Romalıların ulaştıkları bezirgân Kentlerdeki düzeyde idiler. Türkler, aşiret göçleriyle, Toplum olarak, İbrahim Sıptları gibi, iki Uzak - Yakın Doğu medeniyetleri arasında gelişigüzel trampa yapıcı idiler.

Araplar, Finikeliler, Grekler, Romalılar gibi, düzenli, sürekli ve bilinçli yarı korsan, yarı gazveci büyük ticaret alışverişi yapıyorlardı.

Irak ve Suriye sınırları üstünde, Gassan ve Hıyre adlı serhat Arap devletçikleri kurulmuştu. Bu Arap devletçikleri, Bizans - Fars büyük medeniyetleri arasındaki kısır savaşlarda paytak rolünü oynayıp, tabanı hazırlamışlardı. Yeryüzünde en işlek ticaret yollarının şahdamarı IRAK-SURİYE içinde atar. Bu iki gelenekcil dörtyol ağzı Arapların elindedir. İslâmlık, işlek ticaret antreposu ve kervansarayı olan Mekke-Medine gibi Hicaz kentlerinden kalkışıp yürüyünce, Suriye ile Irak yolları kendiliğindenmişçe önlerinde açılacaktır.

Özellikle Fars medeniyeti, İslâm yumruğu ile, bir vuruşta iskambil kâğıdından şatolar gibi yıkılıverdi. Bu yıkılış tesadüf değildir. «**Mucize**» iki yanlı vuruşla başarılmıştır. İslâm Araplığı, Yakındoğu medeniyetlerinin geliştirdiği evrencilik ülküsünü bayraklaştıran Yukarı Barbarlık savaşçıllığının yaman dinamizmi ile atılırken, Ortaasya'da Göçebelikten Kentleşmeye doğru gelişen taptâze Türk gücünü, kendiliğinden, pek düşünmeden, fakat sezerek kendisiyle ortak bulmuştur. Muhammed'in doğduğu gün İslâm efsânesinin saydığı olağanüstü olaylar (göllerin kuruması, ırmakların yatak değiştirmesi, ve ilh.), o sezginin zamane alâmetleriydi. Güneybatıdan **Arap-İslâm**, kuzey-doğudan **Türk-Şaman** akınlarıyla iki ateş arasına düşen Fars İmparatorluğu, yıldırım savaşları ortasında yıkılmayıp ta ne yapacaktı?

TÜRK - MÜSLÜMAN SİLÂH ARKADAŞLIĞI - DÜŞMANLIĞI

Arap-İslâmlığı ile Türk-Şamanlığı, savaş alanında, danışıklı imişçe ve andlaşmışça birbirlerine omuz verdiler. Peygamber Muhammed'in Türkler üzerine iyi şeyler söyliyen Hadis'leri anlamlıdır. Arada, sözleşilmemiş bir Arap-Türk ittifakı vardı. Ortak düşman Fars İmparatorluğu yıkılır yıkılmaz, Arap dini ile Türk dini birbirlerine dost ve müttefik ellerini uzatmış durumda idiler. İki taraf ta, insanlığın temiz, güçlü **İlkel Sosyalist** gelenek ve göreneklerini yaşıyorlardı. Çökmüş Medeniyet maddesini **çapul** etme pratiği, karşılıklı ülkücülüklerini kaynaştıracak mıydı?

İlk silâh arkadaşlığının balayı çabuk geçti. Araplarla Türkler arasında talan edilen Acem İmparatorluğu yıkılınca, işler değişti.

İslâmlığın ilk ülkücü çağı olan Hülefa'i Râşidin zamanı, Halife Osman kumandanı Said ibni-l'Âs'a para ile barış yaptırttı. Bu, Arap-Türk silâh arkadaşlığına karşı gösterilmiş son saygı oldu.

Bezirgân saltanatını bütün kalleşliği ve korkunçluğu ile hortlatan Emeviye hükümdarlığı ile birlikte işler tersine döndü. Arap İslâmlığı, Acem saltanatını Ortaasya'dan geçen İpek Yolu'nu açmak için yenmişti. Şimdi ise bu yolun üstünde Türkler duruyordu. Araplar, Türklere karşı hemen Acemlerle elele verdiler. Halife Yezid zamanı, Cürcan ülkesi savaş alanı oldu. Karşı taraf, üzerlerine gelmiş bulunan «**Yezid'in askerinden bulduklarını katlettiler.**» (Ravzat-ül Ahbar, s. 301). Buna karşılık, Yezid tarafı, kale kapıcılarını parayla satın almanın yolunu buldu. O sayede esirler, mallar, kumaşlar «**Acem başkanlarının ve Arap kumandanlarının ellerine geçti.**» «**Beş fersah mesafeye dek darağaçları diktiler... Esirleri bir değirmenin harkı kenarına götürüp, koyun gibi boğazladılar. Akan kanla değirmen döndü ve ol değirmenin unundan ekmek pişirip Yezid'e yedirdiler.**» (Keza, s. 303)

Yıl 680'den sonralarıydı. İslâmlığın kuruluşu üzerinden yüz yıl geçmemişti. İslâm Arap-Acemler kan cümbüşü ile Türk avına çıkmışlardı. Henüz Cengiz ve Timur'ların karşı taarruzlarından uzaktık. Fakat, İslâmlık saltanata düştükçe, kendi mezar-kazıcılarını Türkler arasından çağırmamazlık edemiyecekti.

Hişâm bin Abdül-Melik zamanında« **Cerrah ibni Abdullah, Hazer vilâyetine varıp, çok kimseleri katl ve gaaret ve esir idüp Azerbaycan'a giri döndükçe, Gor hükümdarı Hakan'a ve Türk sınıflarına haber gönderip... yardım istedi. Hakan ve öteki Türkler 100 binden ziyade toplandı... Hakan'ın oğlu bile (birlik) idi... Müslümanlar yenilgiye uğradılar. Türk askeri Azerbaycan'a geldiler.»** (Keza, s. 333)

Müslümanlıkla Türkler arasında o kanlı med ve cezirler Cengiz ve Timur çağına dek sürecektir. Ve Arapça tarihler Türkleri Cengiz çağında bile **«soysuz»** olmakla suçlayacak ve şöyle tasvir edeceklerdir: **«Türk adını alan Ye'cüc Mecüc'ün artıklarıdırlar. Yabanî hayvan gibi kolay yaşarlar. Topunun da ne hâkimleri, ne dinleri, ne itikatları vardır. Puta, güneşe, yıldızlara taparlar. Haram'ı, helâl'i bilmezler.»** (Ebi-l Abbâs Ahmed: **Ahbâr-üd Düvel ve Âsârüd Düvel fit Târih**», s. 284)

TÜRKLER NE ZAMAN, NASIL MÜSLÜMAN OLDULAR?

İslâm medeniyeti, Emevi yıkılışını geçirdikten sonra, Ebâ Müslim gibi yaman bir Türk ihtilâlcisinin kurduğu Abbasiler çağına girmişti. Ancak o zaman İslâmlık Türkler içine işleme yollarını buldu. Bu gerçeği, Türklere karşı hiç saygı beslemiyen İslâm tarihçileri açıklarlar:

«Ve fil-cümle zaman geçtikten sonra, Abbasiye devletinde Türk neslinden Salur bin Tak (Dağ oğlu Salur) **Hân'dan bir kişi kral oldu ki, ana Çanak Han derlerdi ve Kara Han lâkabı alır. Türk Hanlarından ilk İslâma gelen, mümin olan oldur. Ve Hicret'in 300'ünde** (Milâd: 9-10 uncu yüzyıl) **Türklerden 2000 kişi, hargâhı ile İslâma girüb mümin ve müttaki oldular. Ondan ötürü buna Terk-İman denildi. Lâfzında hafifletilip Türkman dediler. Türkmanın adı ol vakitten beru konuldu. Ve sonra, çünkü Çanak Han öldü, yerine Mûsâ Hân geçti... Etraftan işittiği ülemâyı ve fukarayı** (bilginleri ve dervişleri) **toplayıp, Mecid ve Medrese** (okul) **ve Zâviyeler** (tekkeler) **yapıp, en sonra ölünce, amcası Buğra Hân Hârun bin Süleyman yerine kral oldu. Kâşgar ve Balasağun'a, tâ Hıtay ve Çin sınırına varınca mâlik idi. Hicret 389 (999 Kasım 12 - Ekim 14) Sâmâniyan devleti çökünce, Buhârâ'yı ele geçirdi. Ol dahi ölünce, andan sonra Ahmed Hân bin Ebu Nasr bin Ali tahte geçti. Türklerin kâfir erine ulu savaşlar açardı. Ve bunun zamanında Türklerden çok taife imana geldi. Dindar ve fâzıl ve ilim ve din sever idi.» (Neşrî Tarihi,** C. I, s. 16)

Bu, Arap ve Acemlerin Türkleri değil, Türklerin Türkleri Müslüman etmesiydi. İnançta zor sökmemişti. Nasıl Avrupa'da Hristiyan Havârileri ve Ayos'ları Cermen ve ilh. barbarlarının önce elebaşlarını (din ve idare şeflerini) kazanıp, çökmüş Roma medeniyeti tertibinde birer **«Kral»** uydurmaya başladılarsa, tıpkı öyle, İslâm Aziz'leri, Derviş'leri, Bilgin'leri **«Kâfir»** Türklerin ulularından, Hân'larından işe başladılar. Avrupa tarihi ile Asya tarihi paraleldi. Cermenlerin Hristiyan oluşları ile Türklerin Müslüman oluşları aynı

determinizme uyuyordu. Aradaki tek fark, İslâmlığı Hristiyanlıktan 622 yıl sonra başlamasında toplanıyordu. Türkler, Cermenlerden 900 yıl sonra, **evrencil sistem** durumuna girmiş ve Tektanrılı dine giriyorlardı.

Bu farkın olumlu ve olumsuz sonuçlarını, modern Tarihte aramak ilginçtir.

TÜRK TOPLUMUNUN İSLÂM DİNİNE TEPKİ VE KATKILARI

Hicret'in 300'üncü, Milâd'ın 1000'inci yılları: İslâmlık, biri Emeviler, ötekisi Abbasiler olmak üzere, İki Saltanat batıp çıkmasını geçirmişti. Yâni, Müslüman Arap-Acem toplumu: Sınıf çekişmeli Antika Medeniyetin artık kördövüşü çağlarından birini yaşıyordu.

İlkel Sosyalist toplumun çocukları olan Türkler ve Moğollar, inandıklarından zorla dönecek insanlar değillerdi. Üstelik, karşılarındaki Medeniyeti yenmek üzereydiler. Ona esir düştükleri zaman bile, efendilerinin her emrine ve dinine hemen boyun eğecek, satınalınıverir, hatır için inanıverir köle olmadılar. Salur oğlu Mûsâ Hânın uzun propagandaları, Buğra Hânın Çin sınırından Buhara'ya dek fütuhatı bile Türk toplumunu eski inançlarından koparamadı. Ancak Salur'dan dört kuşak sonra, adını Arapça'ya çeviren Ahmet Han, kılıcını iknâ yoluyla atbaşı birlik yürütünce, **«Türklerin kâfirlerini»** çokça Müslüman etti. O da kendisi Türk olduğu için.

Türk toplumu, dışarıdan kendisine doğru sızdırılan tek yanlı din etkilerine pasifçe katlanmadı. Şamanizminden kalma yığınla gelenek ve göreneklerini İslâmlığa aktardı. Türklerin dinlerinde yüzde kaç Müslümanlığın, yüzde kaç Şamanizmin yaşadığı araştırılacak şeydir.

Türkler Atalara tapıyorlardı. Atalara tapıncın en büyük sembolü Oğuz Hân efsânesi oldu. İslâm düşünücüleri, hemen Oğuz Hân'ı daha anasından duğduğu gün konuşturup **«Müvahhid»** yaptılar: Tektanrılı dine inanmış gösterdiler. Türk'ü başka türlü Müslüman yapamıyacaklardı.

Daha Emevi yıkılışlarından beri, Horasan'dan Anadolu.ya dek sarsıntılı İslâm dünyası Tarikatlarla doldu. Ebâ Müslüm'den Hasan Sabbâh'a, Mansur'dan Şeyh Bedrettin'e dek, düşünce ve davranış kaynaşmaları, Türk toplumunun gelenek ve göreneklerinden kaynak aldı. Çürüdüğü zaman Selçuk saltanatını yıkan Bahai'ler, Anadolu'da berbat derebeği dağınıklığı herkesi kasıp kavururken «Birlik» ülküsünü çağıran Âşık Beşe'ler, Osmanlı İmparatorluğunu kuran Köy üretmenleri örgütü Bektaşiler, şehir üretmenlerinin örgütü Ahiler... Mevleviler, Rüfailer, Yunus Emreler, Süleyman Çelebi'ler... Hep, İslâm dininde Türk toplumunun inanç gücüyle rönesanslar yapmış davranışlar, düşüncelerdir.

Bugün, Anadolu halkımız içinde yaşıyan nice gelenekler ve göreneklerin asıllarını eski Türk-Moğol inançlarında buluyoruz. Cengiz zamanı (13'üncü yüzyıl sonları), Türklerin taşları can ve tanrı saydıkları günden kalma **«Yağmur taşı»** vardı. Onunla **«istenildiği zaman yağmur yağdırılırdı.» (İran Moğolları**, s. 191). Anadolu'da hâlâ insanlarımız, sembolik küçük taşlarla yağmur duâsına Müslüman olarak çıkarlar.

Cengiz Moğollarında: **«Güneş ve ay tutulunca trampet çalmak»** âdetti. (**İran Moğolları**, s. 193). Anadolumuzda tutulan ayı veya güneşi kurtarmak

için silâh patlatmak, Müslümanca işlerden sayılır... Romatizmayı tezekle iyileştirme, cin çarpmasına karşı çeşitli tedbirler, ölünün kırkını kutlama («**Boğtak ölünce karıları 4 hafta yas tuttu**») (Keza, s. 194), ve ilh., ve ilh. gibi bin bir «Müslüman» gelenek ve görenekleri, Türk-Moğolların önce İran'a oradan öteki Müslüman dünyasına taşıdıkları Tarihöncesi kalıntılarıdır. (Sümerlere bakıla.)

Türkçede en geniş din propaganda kitapları: **Ahmediye**'ler, **Muhammediye**'ler okunsun. Anlatılanlar İslâm dini üzerinedir: orada ruhların, allahın ve melâikelerinin ilişkileri, Şamanizm inanç ve tasvirleriyle dopdoludur.

Anadolu'yu kaplamış silindir üzerine konik oturtulmuş **künbetler**, Kırşehir'in, Sıvas'ın, Kayseri'nin Selçuk medrese, cami, yapıları göz önüne getirilsin. Hepsi İslâm dininin ilhamıyla yapılmışlardır. Hindistan'a dek uzanan o mimarlık anıtlarında ortak motif: **Türkmen çadırı**'nın, **Hân otağı**'nın renk renk taşlarla işlenmiş biçimleridir. Göçebenin çadırı Müslümanlıkta taş olmuş, ama kazıklarla gerilişi bile olduğu gibi kalmıştır.

DİNİN TÜRK TOPLUMUNA ETKİLERİ

Semitler, Yakındoğu'nun iki büyük IRAK-MISIR medeniyetleri arasında mekik dokurken etkilenmiş göçebeleri olarak, en saf TEKTANRILI din portörlüğü yaptılar. Semit gelenek ve göreneklerinin Yahudi Tevrat ve İncil'inden Arap Kur'an'ına dek gelişimi, o etkilenişin ölmez sembolleridir... Türk-Moğollar Din konusunda Semitlerin tıpkısı oldular. Birbirine Mısır'la Irak kadar yakın olmıyan iki büyük orijinal Medeniyet alanı var: Yakındoğu medeniyetleri ile Uzakdoğu medeniyetleri.. Türk-Moğol toplumları, bu iki Medeniyet harmanı arasında, **İpek Yolu** üzerinde mekik dokudular. O muazzam ilişki ve değiş-tokuş aracılığı, «**Çok uzun zamandan beri, Türk tefekkürünün kuvvetli tesiri altında kalmış olan Moğol dini**» (Keza, s. 187) biçiminde sonuçlar yarattı. Onun için, «**Moğollar, bir tek tanrıya inanırlardı.**» (Keza, s. 188). «**Yeryüzü hâkimiyetinin kendilerine tanrı tarafından bağışlanmış olduğu fikrinde idiler.**» (Keza, s. 187)

Rus yazarlarının aktardıkları eski bir Türk duâsı aynen şöyle der :
«**Sümer Ulan Taykam**
«**Süt kölüm Sümer Taykam**» (A.V. Anohin: «Material po vb.» den, ÜLKÜ, 8 Mart 1940)

Burada «**Süt Kölü**»: süt gölü, «**Tayka**»: buzul, cümudiye anlamını taşır. «**Sümer**» nedir? Irak'ta ilk Medeniyeti kuran Sümer'lerle ilgili midir? Bilinmiyor .Ancak, gene aynı araştırmanın, İlhanlık dini düzeyine uygun açıklamalarında bir olay daha göze çarpıyor. **Kara tös**'e karşı çıkan **Aruu tös**'ün adı **Ülgen**'dir. (Latin'lerin **Vülken**'ini andıran bir ad.) Ülgen, Akdeniz Greko-Romen medeniyetinin baba Zeüs tanrısı gibi, parlak ışıklı, yıldırımlı bir Babahandır.

Bütün bu ve benzeri elemanlar, Türklerin inançlar alanında, Uzakdoğu ve Yakındoğu ötesi Akdeniz medeniyetlerine dek toplumlarla ilgilenmiş bulunabildiğini hatırlatır. O geniş evrencil ilişkilerin Türklerle Moğolları tektanrılı din inançlarına doğru yaklaştırması yadırganamaz. Altay Türklerinde İslâmlıktan önceye ait olduğu anlatılışından belli olan bir **Tufan** efsânesi bile yaşıyor :

«Yayık (Tufan) olacağını ilkin **«Temrü müüstü kök teke»** (Demir boynuzlu gök teke) **bildi. 7 gün dünyayı dolaştı. Bağırdı. 7 gün deprem oldu. 7 gün dağlar ateş püskürdü. 7 gün yağmur yağdı. 7 gün fırtına oldu,** ve **dolu yağdı. 7 gün** kar **yağdı. 7 aziz kardeş (büyüğü Erlik, tanrıcıl, nomçe: kitap ehli Ülgen)** gemi **yaptılar. Her** cins **hayvandan birer çift aldılar. (Gemi Yal Möngkü adlı büyük dağda, yahut Kosagaç'a yakın Iyık dağında hâlâ durur!) Tufan** bitti. **Ülgen gemiden bir horoz saldı. O soğuktan öldü. Kaz saldı: o gelmedi. Kuskun** (karga) **salındı: leşe daldı. 7 kardeş gemiden çıktılar... Ülgen, Nom'dan aldığı güçle, insan yaratmıya girişti. Altın fincan içine kök çiçek koydu. Kardeşi Erlik, bu çiçeğin bir parçasını çalıp gene bir insan yarattı. Ve ilh.»** (A.V. Anohin, **Keza)**

Görüyoruz. Türk toplumu, sünger gibi herşeyi emicidir. Akdeniz ötesinden Altay dağlarına dek yayılmış Sümer medeniyetine özgü Tufan efsânesini, İslâmlıktan önce ,kendi çevresine göre benimsemiştir. İslâm medeniyeti ile karşılaşınca, ondan da etkilenmemezlik edemezdi.

«Cengiz Hân'ın 1289'da İslâmlığı kabulüne ve o zamana dek atalarının telâkkilerine bağlı kalmış olan son Moğolların da Şamanilikten yüz çevirdikleri an» (İran Moğolları, s. 187) olmuştur. O anda bile, Türk ve Moğollar, birbirleri ile «KANKARDEŞ» olmak için, birbirlerinin kanını törenle içerlerdi. **«Cengiz Hân zamanında bu âdet gittikçe kayıp olmakta idi.»** (Keza, s. 189). Türk ve Moğollar **«Sef mezarlarını gizli tutmaya çabalarlardı»** (Keza, s. 195) **«Müslümanlığı kabul ettikten sonra, Gazan, kendisine Tebriz'de muhteşem bir türbe yaptırmıştır. 1304 yılı buraya gömülmüştür.» «Gazan, Müslüman Kadıları Danişmend vs. yi vergiden muaf etti. Muzaffer olmak güç olmadı.»** (Keza, s. 264)

Moğollarda, bütün ilkel Toplumlarda olduğu gibi, ad Kan örgütünün sembolü olduğundan, **«Adlanmalara dinî bir mahiyet verilmekte idi.»** O kadar ki, **«Tanınmış kişi ölürse, onun adını taşıyanların adları değiştirilirdi.»** (Keza, s. 216). Öyle iken, Müslüman olur olmaz bundan caydılar: **«İslâmlık ise, bu dine girenlerin mutlaka bir İslâm adını takmasını istiyordu.»** (Keza, s. 218) Ve bu istek, en güçlü şeflere kabul ettirildi. Teküdar: Ahmet oldu, Olcaytü: Mehmed oldu, Gazan: Mahmud oldu, Arpa: Meozüddin oldu.

DIŞ DİN ETKİSİ: ÇEVRE MEDENİYET ETKİSİDİR

Batı'da yıkılmış Roma İmparatorluğu'nun «RUH'u HABİS» i gibi evrene yayılan HRİSTİYANLIK dini idi. Hristiyanlık Cermen Barbarları arasındaki ilişki ne idiyse, İslâm saltanatlarının aşındırıp çürütmiye uğraştığı İSLÂM dini ile Göçebe Türk toplumları arasındaki ilişki, hemen hemen o oldu. Bu ilişkiler ortamında, girişkenlik (teşebbüs), aksiyon, inisiyatif Türk toplumuna düştü. Hristiyanlığa doğru göçerken, bedeni çürüyüp, ruhu askıda kalan Roma medeniyeti gibi, Müslüman dini de, yaşlanmış, çökkün bir Ruh halinde kalmıştı. Çünkü Arap-Acem toplumları, kendi iç çekişmeleri yüzünden Tarihcil anlamıyla yıpranmışlardır.

Dalga dalga gelen genç akıncı Türk toplumu önünde, İslâm Arap ve Acemler yorgun, yılgın, yenilgindiler. Ancak, Tarım üretimi gibi, yüksek verimliliği kimse için bilinmez kalamıyan bir Medeniyet üstünlükleri vardı. O durumdan güç alarak, altta güreşen pehlivan oldular. Ayrıca, Tektanrılı din-

ler arasında, bir Toplum dinamizmine dayanan, en sade ve en yalın katlısı İslâmlıktı. İslâmlığın kendi akıncılık çağı: Hülefâ'i Râşidîn çağı vardı. Özellikle o çağdan kalma genel Müslümanlık prensipleri, Kent çağına yönelmiş Türk toplumunu etkiledi.

Daha doğrusu, bir dinin Türk toplumunu etkileyebilmesi için, Türk toplumunun karşısına çıkan dini yaratmış bulunan Topluma az çok benzemek üzere değişmesi gerekti. Bunu, Tsin dini ile Şamanizmin karşılıklı etki-tepkilerinde gördük. İslâmlıktan önce Türk toplumuna kesin etki yaptığı anlaşılan din, Çin toplumundaki Tsin dini oldu. Türk toplumu ile Çin toplumu karşılaşınca, bunlardan hangisi, ötekisine daha çok etki yaptı, kestirmek hayli güçtü.

İlk bilinen Türk dini Kadın hukukuna dayanıyordu. ANAHANLIK sistemini kutsallaştıran bu dine Şamanlık denildi. Oğuz Hân efsanesine bağlanan İL dini, Şamanizm biçimini kılıf gibi kullanarak, Anahanlıkla Babahanlığı uzlaştırdı. Ancak, İLHANLIK çağında Babahanlık iyice güçlenince, Çinlilerin TSİN dini, Türklerin eski kadıncıl Şamanizmini etkileyebildi. Şamanlıkla Tsin dini arasındaki fark, Türk toplumu Anahanlıktan Babahanlığa geçtiği ölçüde silinmeye başladı.

Toplum içindeki varlık ve güç farkları, insanlar arasında zıtlaşmalar ve sosyal kutuplaşmalar biçimini alınca, o duruma uygun olarak Tsin dini de inananları İYİ - KÖTÜ diye ikiye ayırdı. Türk toplumunda ilk Şamanizm çağının EŞİT kankardeşliği, ancak İlhanlık dini belirdiği sıralarda, sosyal zıtlıklara ve kutuplaşmalara doğru parçalandı. O parçalanıp bölünüşe tıpatıp uygun düşmek üzere, İlhanlık dininin inançları su yüzüne çıktı. AYDINLIK-YUKARI bilinen göke karşı ve zıt olan, güneşi bile kapkara bir renge boyayan bir AŞAĞI gök ortaya çıktı...

Tek sözle, Çin medeniyetinin Türk toplumuna doğru gelen etkileri, Türk toplumunun kendi yapısında, sosyal ilişkilerinde Anahanlık yerine, Babahanlık ilişkilerini (basit çömlekçilik ve çapa ile kadının işlediği gelgeç ekincilik ekonomisi yerine, Çobanlık ve sürü ekonomisini) kesinlikle geçirmedikçe, Tsin dininde görülen zıtlıklar, Türk dininde doğmadı.

Arap-İslâm toplumu ile Türk-Şaman toplumunun karşılaşması başka türlü olmadı. İslâmlık, Yukarı Barbarlık konağına erişmiş Arap kentlerindeki insanlığın Medeniyete geçiş akımı idi. Başka deyimle, İslâmlık, Arap toplumunu, birden bire gelişen (tarihcil kaçınılmazlıkla evren ticaretinin ansızın Hicaz'a yönelmesi üzerine gelişen) Ticaret mekanizmasına kapılarak, Yukarı Barbarlık konağından Sınıflı Toplum biçimine atlatmıştı.

Türk toplumu ise, tam İslâmlıkla karşılaştığı sıralar, henüz Çobanlık göçebeliğinden Tarım ekonomisine iyice geçememişti. İslâmlığın Türk toplumunu etkileyebilmesi için, Türk toplumunun, kendi: sınıfsız, sosyal sınıf adını almaya elverişli sınıf ayrılıkları bulunmayan Babahanlık düzeninden, sosyal sınıflı Medeniyet düzenine sıçraması gerekti. Türklerin Müslümanlaşmaları için, Müslüman toplum düzenine karşı bir alıcılık (radyo deyiminde: reseptivite) kazanması gerekti. Bu reseptivite, alganlık: Türk toplumunun, Göçebelik şöyle dursun, Kent çağından yukarıya doğru hızla yükselip sosyal sınıflı Medeniyet çağına girmesi demekti.

Demek, «**Türk toplumu üzerine Dinin etkisi**»: son duruşmada, Türk toplumuna çevre Medeniyetlerin yaptıkları etki ile ölçülebilir. Türk Şamanizmine

Tsin dininin etkisi, Uzakdoğu Medeniyetinin etkisi olmuştu. Türk toplumuna İslâm dininin etkisi, Yakındoğu Medeniyetleri basamağına erişkin Arap-Acem medeniyetlerinin etkisi olacaktı. Bu sonuncu etkiyi göze çarptırabilmek için, İslâm dini yolundan Türk toplumu üzerine yapılmış bir SOSYAL, bir de EKONOMİK alanda etki örneği vermek yeterli olabilir.

İSLÂMLIĞIN TÜRK TOPLUMUNDA KANBAĞLARINI ÇÖZÜŞÜ

İslâmlık, daha doğarken, Tarihöncesi Arap toplumunun Kan bağlarını temizledi. Hazret'i Muhammed'in Medine kentine göçmesi bu çığırı açtı. O zamana dek Arabistan'da, belki birkaç Yahudi dışında, herkes «Kankardeşi» idi. Yâni insanlar, kendi kabile ve Kan örgütlerinin içinde olanlarla kanı, canı pahasına kardeşti. Kendi Kan'ından olmayanı kardeş sayabilmek için, Türklerde görüldüğü gibi, birbirinin kanını törenle içmek gerekirdi.

Yesrep kentine (Medine'ye) göçülünce, iki tip Müslüman ortaya çıktı: «**Muhacirîn**» adlı Mekke kentinden göçmüş Müslümanlar, «**Ensâr**»: Muhacirlere yardım eden Yesrepliler. Bunlar ayrı ayrı Kentlerden, ayrı kabileden, ayrı Kan'dan gelme insanlar oldukları halde, aralarına kimi Habeş, Acem gibi tâ uzak ülkelerden gelmiş, Yahudi ve «Müşrik» gibi yabancı inançlardan yeni çıkmış kimseleri de alarak, hep birden «MÜSLÜMAN KARDEŞLİĞİ» kurdular. «İnnemel müslimune ihve» (Hiç kuşku götürmez ki Müslümanlar kardeştirler) diyorlardı.

O zaman insanlığı için bu anlayış ve davranış İhtilâllerin en korkuncu ve büyüğü idi. Nitekim, artık lâfın para etmediğini görüp, kılıçlı davranışa giren Müslümanlığın ilk büyüklüğü anlamında kalmış birkaç yüz kişilik Bedr gazvesi, Araplar için, o zamana dek görülmüş, işitilmiş olmayan bir sahne idi: Babalarda oğullar kılıç kılıca gelmişlerdi. Genç Müslümanlar, yaşlı atalarını dize getirmişlerdi.

Onun için, Lammens, haklı olarak şunu yazar: «**İhtimal ki vatandaşları arasında Muhammed ilkin Din kardeşliğini Kan bağlarından başka bağlar üzerine kurmak iddiasını gösterdi.**» (H. Massé, **L'Islam**'dan)... Burjuva «bilim iffeti» hep böyle kuşkulu konuşur. Ortada «ihtimal» veya «iddia» yok. Savaşçıl davranış ve kutsal düşünce açıklığı vardır. İslâmlık, Kan bağlarının kılıçla kesilip atılışıdır.

İslâm dininin Türk toplumuna etkisi daha başka türlü olmadı. Müslümanlık, Türk toplumunda o zamana dek yaşıyan sınıfsız toplum davranış ve düşüncelerini, sosyal sınıflı toplum davranış ve düşüncelerine doğru değiştirdi. İlkel Sosyalizm çağı olarak sosyal sınıfları bulunmayan Türk toplumunun yazılmamış kuralları: KANKARDEŞLİĞİ ANAYASASI idi. İslâmlıkla birlikte, o yazılmamış Türk Töresi'nin yerine, sosyal sınıf münasebetlerini haklı çıkarıp düzenliyen yazılı Doğma'lar, Nas'lar geçti. Arap toplumu için de İslâmlık: Arapların CAHİLİYET dedikleri yazısız Kankardeşliği düzenleri yerine, Bezirgân ilişkilerinin en temiz ve en yüceltimli ruhunu geçiren yazılı Kur'an hükümleri olduydu.

Bu olayı Tarihte gelişigüzel serpilmiş yığınla ilişkiler ispatlar. Örneğin Neşrî Tarihi'ne bakalım. İlk Müslüman Çanak Hân'dır. Onun oğlu sayılan Mûsâ Hân ölünce, iktidara oğlu değil, amcası sayılan Buğra Hân geçer. Buğra

Sâhiden Mûsâ'nın amcası ise, Çanak Hân'ın kardeşi olmalıdır. Oysa, Buğra Hân, «Hârun» adını alır (Müslüman olur) ve babası Süleyman (gene Müslüman) sayılır. Bu Süleyman, Çanak Hân'ın da babası olsa, ilk Müslüman o olmalıydı: Çanak Hân ilk Müslümandır...

Bu durum, açıkça gösteriyor ki, Müslüman olunduktan sonra bile, henüz babadan oğula miras kalan bir egemenlik kurulamamıştır. Nitekim, Buğra' dan sonra gelen Ahmed Hân da, Çanak Hân kadar sülâlesiz, zıpçıktıdır. Ahmed'in babası Ali oğlu Ebun-Nasr olarak anılır. Ahmed'le kendinden önceki şefler arasında irsi sülâle bağı yoktur. Belirli şartlar altında, Tarihöncesi «Askeri demokrasi» lerindeki usûllerle iktidara gelmiş kişiler vardır.

«Müvahhid» sayılan Oğuz'un çağına gidilince, Kan örgütünden başka hiç bir şeyle karşılanılmaz. Oğuz örgütü açıkça: 24 Kan (Hân) örgütünü içine almış, üçü **Sağcıl** (Meymene: Babahan), **üçü Solcıl** (Meysere: Anahan), ama hepsi eşit 6 kabilenin Konfederasyonudur. Oğuz'un gerçek oğlu imiş gibi gösterilen Gün Hân, 4 Kan'lı bir kabilenin sembolüdür. Kayı Hân: gene gerçek kişi olmaktan ziyade, Gün kabilesi içindeki 4 Kan'dan birincisinin sembolüdür.

Zamanla, Kayı Kan'ı ile birlikte Oğuz Konfederasyonunun Sağ Kolu (Meymene) iktidardan düşer. Sahneye, Oğuz Konfederasyonunun Sol kanadından (Meysere'den) Tak (Dağ) ortak sembollü kabilenin Salur Kan'ı çıkar. Böylece egemenlik, İslâm tarihçilerinin yakıştırma deyimlerine göre kişi Hân'ların değil, Kan olarak ayrı ayrı semboller taşıyan Toplum örgütlerinin elindedir. Onun için, Salur Kan'ından sonra: **«Bir kişi dahi kral oldu ki, ona Çanak Hân derler»** deniliyor. Bu Çanak Hân, ilk Müslüman olduğu halde, hâlâ Müslüman (Arapça) ad taşımaz, kendisine «Kara Hân» lâkabını yakıştırır.

Medeniyet tarihçisi için bu durum içinden çıkılmaz bir karışıklık sayılsa da, Tarihöncesi bilimi için realite şudur: Medeniyet krallarının mutlaklaşmış olan Şecere ve Hânedan imtiyazı, ilk Türklerde bulunmamaktadır; sonraki Medeniyet tarihçileri ise, anlaşılır olmak için, ilkel sosyalist şeflere birer Sülâle yakıştırmak zorunda kalmışlardır. Bu «karışıklık» (Hânedansızlık) Selçuklulara dek sürüp gider.

Selçukluların Tarih sahnesine çıkışları, ana çizileriyle, Avrupa'da Cermen «Kral»larının türeyişlerini andırır. Din adamlarının «Hidayet» e eriştirdiği savaşçı Barbar «Askeri Demokrasi» şefi, yavaş yavaş kutsal Kral, Sultan olur. Selçuk'un kökü: Oğuz Konfederasyonunun Sol kanadındaki 3'üncü Dingiz kabilesinin KINIK Kan'ına bağlıdır. Bu Kan:

«Yedinci iklimin kuzey kâfir Türklerinden imana gelüp, reey ve tedbir sahibi şecaatli ve dilîr olurlar. Ol tâifeden ilk imana gelen budur. Bunun zamanında Beygur, kâfir Türklere padişahtı.»

Bu padişah Dakak adında birini Türklere karşı savaştırıyordu. Dakak'ın Selçuk adlı oğlu vardı. Dakak ölürken: **«Asker işlerini ona (Selçuk'a) bıraktı. Türk kralı bunun çok halkından korkup öldürmiye kalktı. Bu haber aldı. Kaçtı.»** Ve Müslüman olunca: **«Kâfir Türklerin ülkelerine gazâ»** lar yaptı. Kâfir Türklerle dövüşürken, 107 yaşında öldü. Müslüman olduğu için, oğullarına Semit-Arap adlarını: Arslan, İsrail ve Mikâil diye koymuştu. Bunlar Hint Kralı Mahmut, sonra Mesut tarafından zaman zaman esir edildiler. Kurtuldular.

«**Mikâil ölünce 2 oğlu kaldı. Birisi Ebu Tâlip Mehmet Tuğrul Bey ve birisi Davud Câfer Bey. Türklerin Selçuk kuşağı (Al'i Selçukiyye) oğlu Ebu Talip Mehmet Tuğrul Bey'e ittibâ ettiler.» (Neşri Tarihi**, s. 24)

Bunca altüstlükler oldu. Dikkat edelim: Selçuk oğulları, hâlâ, Müslüman etkilerine rağmen, şeflerini «**ittibâ**» yoluyla iktidara getiriyorlar. Babadan oğula miras otomatikliği ile iktidar geçmiyor. Türk toplumu, tıpkı Ortaçağ'ın Cermen kabileleri gibi, Kan örgütlü bir «**Askeri Demokrasi**» durumunu yaşıyorlar. İçlerinden Savaş Kumandanı Bey olacak kişiyi, ilk Müslümanlığın «**Biyat**» dediği oy verme usûlüyle seçiyorlar. «**İttibâ ettiler**» in anlamı budur.

İslâmlık dini, bu askeri demokrasinin yerine, Kan teşkilâtlarını erite erite, irsi hükümdarlığı geçirdi. Selçuklular Saltanatı (Hicret: 477, Milâdi: 1085) yılından sonra, (tıpkı Papa'dan Takdis alan Cermen askeri şefleri gibi), Bağdat'taki İslâm medeniyetinin sembolü Halife'den MENŞUR alarak Sultan kesildiler. Dört yüz yıllık ömürleri bitince, yerlerine geçen, bu yol Gün kabilesinin Kayı Kan'ına bağlı gösterilen Osman oğulları, Hânlıklarını zamanla Sultan biçimine çevirerek, aynı İslâm (Medeniyet dini) metodlarıyla iktidarı tuttular. Önce BEY, sonra SULTAN, ve en sonunda HALİFE durumuna geldiler.

İSLÂMLIĞIN TÜRK TOPLUMUNA TOPRAK DÜZENİNİ VERİŞİ

İslâm dininin Türk toplumu üzerindeki etkisi, elle tutulurca bir madde özelliği olarak Toprak düzeni alanında görüldü. Osmanlı Türklerinin Anadolu'ya göçtükleri zaman basit bir «Askeri Demokrasi» toplum düzenini yaşadıkları, Naima Tarihi'nin anlattığı «Etvar» dan geçtikleri ortadadır. (Bakıla: Dr. H. Kıvılcımlı, **Tarih-Devrim-Sosyalizm**, s. 163-170, İstanbul 1965). İlk Osmanlı Türkleri, Göçebe oldukları için, sırf Din uğruna Fütuhat yapmak üzere ülkeler, yerler ele geçiriyorlardı. Topraklar ele geçince ne yapılacaktı?

Bunu, Türk toplumu olarak hemen hemen hiç bilmiyorlardı. Onlar için toprak bir otlaktı. Toprağın üzerine yerleşilip Tarım üretimi yapmak, apayrı bir iş ve düzendi. Onu kendileri değil, «İlmiye» adını alacak olan İslâm medeniyetinin yetiştirdiği din bilginleri bilebilirdi. Müslüman bilginler Şeriat (Anayasa) ve Fıkıh (Hukuk anlamı) kurallarıyla düzenliyeceklerdi.

Osmanlı Türklerine kalsa, tıpkı ilk Cermen Şövalyeleri gibi, bu Türk Alpleri de, fethettikleri yerleri, hemen silâh arkadaşları arasında paylaşıp geçiverirlerdi. Örneğin, «**Devletin temellerini kuran**» diye anılan Birinci Murat Gaazi, Çandarlı Gaazi Halil Hayrettin Paşaya bir kalemde: Bursa, Gölpazarı, Kocaeli, İznik, Görele, Bolu, Mudurnu, Gerede, Sultanönü, Eskişehir, Kütahya, Simav, Lâzkiye, Hamid, Durdur, Sığla, Malatya, Rumeli Vilâyeti, Hayrebolu, Paşa sancağı, Serez, Ustrova gibi Sancak ve Kazalarda bulunan 38 köyü birden, bütün «**Şer'i ürünleri ve tüm örfi gelirlerile, her bakımdan serbest olmak üzere temlik ve ihsan kılınıp.. isterse satup, dilerse bağışlayıp»** tasarruf etmesi için vermişti. «**Mülknâme'i Hümayûn**, Matbaai Ahmet Kâmil, 1331)

Cermen Barbarlarının içine eski Roma Hukukunu kutsal din kuralları biçiminde sokan, Hristiyan kilisesi olmuştu. Osmanlı Türkleri içine de, eski Müslüman Hukukunu sokanlar: «İlmiye sınıfı» denilen din bilginleri oldu. Tarihin bütünü içinde incelenince açık seçik görülür ki, hiçbir Medeniyet öte-

kisine yeni bir gelişim basamağı aktarmadan geçmemiştir. İslâm toprak hukuku, sistem olarak, kendisinden bir önceki halka olarak gelip geçmiş Roma toprak hukukunu az çok netleştirip geliştirmekle doğdu. Yalnız, Roma hukuk deyince, onu ilk gününden sonuna dek aynı kalmış mutlak bir formüller sistemi sanmamalı. Roma hukukunun son derleyicisi Bizans oldu. Bizans ise, elbet Batı Roma tecrübelerini, ikide bir uğradığı «Barbar aşıları» altında kalıplaştırdı.

Bu bakımdan Bizans hukuk kırkanbarı, sık sık Barbar eğilimlerinin inbiğinden geçti. İslâm toprak hukuku, doğrudan doğruya Bizans hukukundan ilham alırken, İslâmlığın içinden çıktığı Kent eğilimlerine göre ayarladı. Hicretin ikinci yüzyılı, İslâmlık, Roma hukukunu özel termlerine dek İslâm hukukuna aktardı. Ama bu aktarışta, Arap kentlerinin doktriner ruhu egemenliğini hiçbir zaman yitirmedi. Osmanlı Türkleri, toprak ekonomisi kurallarını, İslâm inbiğinden geçmiş olarak benimsediler.

İslâm hukuku başlıca 6 kaynak tanıdı: 1 — **Kur'an:** En başta ve en tartışmasız kesin kuraldı. 2 — **Sünnet:** Muhammed'in davranışı, işlemi, sözü, susuşu olarak, yüzde yüz Arap Kentinin ruhunu taşıyordu. 3 — Medine **gelenek-göreneği** (Coutume): kendiliğinden Arap Kentini kriteryum sayıyordu. 4 — **Hadis:** Muhammed'den rivayetlerdi. Fakat uydurmayı önlemek için, hemen arkasından: 5 — **Istılah'ı** getiriyordu. Hadis kamu yararına zıtsa, bu yoldan düzeltilebilirdi. 6 — **Icmâ:** Medine doktorlarının bir konuda oybirliği (consensuz doctorum écclesiae) dir.

Bu altı kat süzgeçten geçmiş dünyanın bütün kurallarında, artık ne Bizanslık, ne Romalık kalamazdı. Ancak hayatın canlılığı kendini dayatabilirdi. İslâm toplumunda Roma toplumunun benzeri ilişkiler varsa, onlar Arap Kentlerinin insan düşüncesinde işlenerek geliştirilirdi. Altı hukuk kaynağı dışında, sağ duyuya dayanan geniş RE'y, KIYAS (analoji) ve İSTİHSAN (düzeltme, iyileştirme, güzelleştirme) makanizması da işletiliyordu. İçtihad, ilk İslâmlıkta kapanmıyan bir kapıydı.

Yukarıki hukuk kaynakları, geniş İslâm toplumlarının eğilimlerine göre değerlendirildiler. Bu değerlendirmeler MEZHEP (tutulacak yol) denildi. Mezhep kurucularından **Mâlik:** Medine doktorlarının oybirliği dışında hüküm tanımıyordu. O çölden çıkamamıştı. **Hanbeli:** Mâlikiden de katı, dar kaldı. Hadisten aşağı hukuk kaynağı bilmedi. **Şafii:** İslâm doktorlarının her zaman İCMÂ yapabileceklerine inanıyordu. Ama Re'y, İstihsan ve İstislah kabul etmiyordu. Türk toplumu, Selçuklularla birlikte Hanefîliği tuttu. Kendisi Acem olan Ebu Hanife Türk'ün eğilimine uygun düştü. Ebu Hanife'ye göre: «**Metn malûm olduğundan, falan durumda kıyas, filân şeyi gösterir; ama ben çevre şartları dolayısile, feşmekân tarzda davranmayı öneririm (AHSEN: güzel sayarım)**» denebiliyordu. Medeniyete daha yeni giren canlı bir toplum için, bu daha kıvrak mezhep yatkın geldi. «Seçim» böyle oldu. Her ulus kendince bir Mezhep seçiyordu.

Osmanlılar, Selçuk üleması ile yola çıktılar. Bütün o zamana dek gelmiş geçmiş Medeniyet kurallarını, Bizans'ın çevre şartları ortasında işlediler. Toprak mülkiyetini henüz pek ciddiye almadıkları için, fethettikleri yerleri beğendikleri yoldaşlarına peşkeş çekiveren Türk Alplerini, İslâm bilginleri çekip çevirdiler. Ortaya, Osmanlı damgasını yemiş ezelî GANİMET ve TOPRAK kanunları çıktı.

Türk toplumunun SAVAŞ anlayışı, ilk Müslüman-Arap toplumunun CİHAD anlayışı gibi, «ASKERİ DEMOKRASİ» kurallarına uydu. CİHAD: dine dâvet edildikleri halde bunu reddetmiş bulunan KÂFİR'lere karşı açılan GAZÂ'dır. (V. R. Sevig). SAVAŞ (CİHAD): hür, sağlam ve hâli vakti yerinde olan her Müslüman için farzdır. Cihad'la elde edilen şeyler, Toprak olursa, yâ Fâtihler arasında paylaşılır: karşılığında yalnız Öşür alınır; yahut eski ahalisine bırakılır: onlardan toprak başına Haraç, kişi başına Cizye (baş vergisi) alınır. Birinci usûl ANVETEN (zorla) zaptedilmiş topraklar, ikincisi çok defa SULHEN (barışla ele geçirilmiş topraklara uygulanır. Toprakların MÜLKİYETİ: ilk Kent usûlünce Tanrı'nın olur, TASARRUF'u (kullanılıp yararlanılışı) üzerinde çalışanlara düşer.

Topraktan başka Cihad'la ele geçen mallar, ya FEY (Cizye, Haraç, mürted kişinin varı, mirasçısız ölen gayrımüslimin malı) olur, NEFİL (Ganimetler üleşilmeden önce kimi şartlarla savaşçıya bırakılmış nesneler), yahutta GANİMET olur. Ganimetin (ilk Müslümanlıkta hepsi), sonradan beşte biri «Müslümanların mal evi» ne ayrılır. Bu ayrılanlardan yararlananlar: Allah ve Peygamberden sonra, YETİM-ZÜĞÜRT-YOLCU insanlardır. Allah gökte, Peygamber ölmüş bulunduğu zaman, Ganimet ne olur? Mâlik: İmam'ın (Hükümdarın) emrine kayırır. Ebu Hanife, daha demokratça malı Yetim-Züğürt-Yolcu'lara düşürür. Ganimetin beşte dördü Gaazilere üleştirilir: Mâliki, Şafiî atlıya 3, yayana 1 pay verir. Hanefi, daha demokratça, atlıya 2, yayana 1 pay verir.

İşte Antika Medeniyetlerin üretim ve üleşim gibi bütün ekonomi temel ilişkilerini düzenliyen yukarıki kurallar, **«İslâm dininin Türk toplumuna etkisi»** biçiminde kutsallaşarak, hemen hemen oldukları gibi uygulanırlar.

---

ulusal devrimci kültür

«ANKARA BİRLİĞİ DERGİSİ» ni çıkaran sanatçı arkadaşlar benden kültür üzerine bir yazı istediler. *

Kültür konusunda yazı yazmak zor iş. Ama bu konu sadece sanatçıların, kültür emekçilerinin değil, hepimizin meselesi, tıpkı besin meselesinin sadece besin üretenlerin değil, bütün insanların meselesi olması gibi. Çok yönlü bir savaş verme durumunda olan devrimciler, meslekleri ne olursa olsun, kültür gibi hayatî bir konuya ilgisiz kalamazlar. Kültür, kültür işçisi olalım olmıyalım, hepimizin derin ilgi duyduğu bir konu, üzerinde kafa yormamız gereken bir konu. Bu düşünceyle sanatçı arkadaşların, kültür konusunda konuşmamı, uzman olmayan kimsenin kendi alanlarına tecavüzü saymayacaklarını umuyorum.

KÜLTÜR kavramı, çok geniş bir kavramdır. Bilimden dine kadar bütün kurumlar dahil, fikir ve sanat alanında yaratıcı eylem dahil, toplumun tüm manevî hayatını kapsayan bir kavram. Sosyal ve politik yaşantı ile birlikte tüm üst yapıyı kapsayan bir kavram.

Bir toplumun manevî hayatının, o toplumun maddî hayatının yansısı ol-

---

* MİHRİ BELLİ Arkadaşımızın bu yazısı «ANKARA BİRLİĞİ DERGİSİ» nin 1. Sayısında yayınlanmıştır. Dergimiz kültür ve san'at alanında proleter devrimci mücadelede kendine düşen görevi yerine getirmek amacıyla, sayfalarında bu mücadeleye katkı niteliğinde yazılara yer verecektir. Belli Arkadaşımızın bu yazısını da bu nitelikte gördüğümüz için yayınlıyoruz.

duğunu, toplumun belli bir aşamada ekonomik düzeni anlamında «alt yapının kendine uygun bir üst - yapı meydana getirdiğini» biliyoruz. Bir sınıf toplumunun kültüründen söz ettiğimizde, o toplumda tek bir kültür olduğunu değil, toplumdaki egemen sınıfın, toplumun tümüne kabul ettirdiği, egemen kıldığı, kendi sınıf kültürünü kasdetmekteyiz. Köleci toplumun kültürü, köleci kültürdür. Feodal toplum düzeninde kendi kültürü vardı; feodal kültür. Ve bugün son aşamasına vararak emperyalizme dönüşmüş olan kapitalizmin de kendi kültürü var; emperyalist kültür.

Nasıl ki sınıflı toplumda, toplumu olduğu gibi muhafaza etmekten yana statükocu güçlerle, toplumu devrimci sınıfların yararına olarak değiştirmeden yana devrimci güçler arasında mücadele kaçınılmaz bir şey ise (ki bu mücadele daha çok ekonominin yoğunlaşmış ifadesi olan politika alanında yer alır ve bu nedenle politikada eski düzenden yana olanların, yeni düzenden yana olanlarla çatışması kaçınılmaz bir şeydir) ayni biçimde eski tutucu kültürle yeni devrimci kültür arasındaki savaş da zorunlu bir savaştır.

Türkiye toplumunda bugün egemen kültür hangi kültürdür? Bu egemen kültürle çelişen kültür hangisidir?

Türkiye'de hangi ekonomi egemense, ekonomiye ve dolayısıyla politikaya hangi sınıf ve zümreler hükmediyorsa, onlar, kendi sınıf kültürlerini de egemen kılacaklardır ve kılmaktadırlar. Ve bu egemen kültürle çelişen kültür, ekonomide ve politikada egemen güçlerle çatışma halinde olan güçlerin kültürüdür. Türkiye bugün emperyalist dünya sistemi içinde feodal ilişkileri hâlâ barındıran, sömürülen, geri bir tarım ülkesidir. Böyle ülkelerde emperyalist sömürü ile feodal sömürü birlikte varlığını sürdürür. Emperyalizm, Türkiye'de, ekonominin kumanda mevkilerini ele geçirmiş durumdadır. Bu kilit noktalar emperyalizme doğrudan doğruya bağlı asalak bir sınıf olan işbirlikçi sermayenin eline teslim edilmiştir. Türkiye toplumunda, millî burjuvazi işbirlikçe sermayeden ayrı bir güç olarak, ama millî niteliğine rağmen, işbirlikçi sermayeye belli bir ölçüde bağımlı ve taşrada yarı - feodal sömürü ile de belli ölçüde ilişkisi olan bir sınıf olarak, elverişli bir devrimci ortam yaratıldığında, anti - emperyalist ve anti - feodal devrim safında, bir süre için de olsa, yer alması mümkün olan bir sınıftır. Ama zayıf ve duraksamalar gösteren ve bu bakımdan politikada olsun, kültürde olsun, bağımsız bir güç olarak uzun boylu ağırlığı olmayan bir güçtür. Öte yandan girdiği her yerde en geri toplum biçimine sahip çıkan emperyalizm, ülkenin taşrasında feodal düzen kalıntısı mütegallibe ile de ittifak kurmuştur.

Emperyalizm - işbirlikçi sermaye - feodal mütegallibe üçlü ittifakı sadece ülkemizin ekonomisini tahakkümü altına almakla kalmamıştır. Türkiye'nin politikasına da bir yabancı şirket temsilcisini Başbakanlığa getirebilecek ölçüde hükmeder duruma gelmiştir. Gerici ittifakın politikası, Filipin Demokrasicilik oyunu şartlarında emperyalist ve yarı - feodal sömürüyü sürdürme politikasıdır.

Ekonomide ve politikada emperyalizmin başında bulunduğu gerici üçlü ittifaka sonuna kadar karşı duracak devrimci potansiyele sahip sınıflar, Türkiye proletaryası ile şehir ve köy küçük - burjuvazisidir. Türkiye şehir ve köy proletaryasının toplumumuzun sonuna kadar devrimci sınıf sıfatı ile önüne dikilen anti - demokratik engelleri aşıp, bilinçli ve örgütlü güç olarak tarihî

gelişmemize ağırlığını koyması kaçınılmaz bir şeydir. Bu devrimci sınıf, tam bağımsız ve gerçekten demokratik bir Türkiye'den yanadır. Gerici güçlere karşı en tutarlı mücadeleyi bu sınıf verir. En devrimci sınıf olarak, proletarya, sosyalizmin bilimini eylem kılavuzu edinme durumundadır. Bu bakımdan da öteki devrimci sınıf ve zümrelere üstünlüğü vardır. Türkiye proletaryasının sözcüleri sosyalizmin bilimi ve Türkiye'nin gerçekleri ışığında, içinde yaşadığımız tarihî dönemde anti - emperyalist ve anti - feodal Millî Demokratik Devrim temel sloganını ileri sürmüşlerdir. Bu, içinde bulunduğumuz aşamada, başta yoksul köylüler en geniş emekçi kitlelerini çevresinde toplayacak olan tek doğru temel slogandır.

Proletarya ve yoksul köylülük, sınıf bilincine vardığı ölçüde tam bağımsızlığın ve gerçek demokrasinin en içten, en tutarlı savunucusu kesildiklerinden, bunlar toplumumuzun gerçek anlamı ile en millî ve en demokratik güçleridir de.

Türkiye'de küçük - burjuvazinin en ilerici ve aktif kesimi, bu sınıf içinde bir zümre sayılması gereken küçük - burjuva kökenli asker - sivil aydın zümredir. Yoksul köylü ve orta köylü yığınları küçük burjuvazi saflarında yer aldıklarından bu sınıf şu anda sayıca da pek büyük önem taşır. Türkiye'de, küçük - burjuvaziyi bir miktar toprağa ve üretim aracına sahip olduğu halde, gene de başkasını sömürerek değil, kendi emeği ile yaşayan ve ancak yoksul bir hayat sürdürebilen yığınlar teşkil eder. Batının sömüren ülkelerinin küçük - burjuvazisine kıyasla Türkiye gibi sömürülen ülkelerin küçük - burjuvazisi önemli bir devrimci potansiyel taşır.

Türkiye'de, küçük burjuva kökenli asker - sivil aydın zümrenin devrimci ideolojisi kemalizmdir. Kemalizm, genel çizgileri ile, tam bağımsız ve gerçekten demokratik Türkiye'nin gerçekleşmesini hedef tutan Millî Demokratik Devrim sloganı ile uyuşma durumunda anti - emperyalist ve anti - feodal bir ideolojidir.

Sosyalist devrim, yoksul köylünün tümü ve orta köylü ve şehir küçük - burjuvazisinin geniş çevrelerinin yararına bir düzen değişikliği getireceğinden bu güçleri, genellikle, sosyalist devrim aşamasında da devrimci bir güç saymak gerekir.

Bu durumda Türkiye'de iki cephe vardır. Ve gerçek bir demokratik özgürlük ortamının yaratılması uğruna mücadele başarıya ulaştığı ölçüde Türkiye proletaryası ve başta köylüler, küçük - burjuvazi kitleleri sömürücülerinin etkisinden kurtulacaklar, bilinçli ve örgütlü biçimde devrim saflarında yerlerini alacaklar, Türkiye'nin tarihî gelişmesine ağırlıklarını koyacaklardır.

Emperyalizm ve işbirlikçilerinin ortaklığı ise şimdiden tam bilinçli ve örgütlü olarak gerici cepheyi kurmuş durumdadır.

TÜRKİYE toplumunda sınıf mevzilenmesi böyledir. Gerici cephede filipin demokrasiciliği şartları içinde emperyalist vesayet ve sömürüyü sürdürme politikası güttüğüne göre; millî devrimci cephe ise her ulusal sınıfın kendi öz siyasî örgütü ile ve gücüyle orantılı olarak Türkiye'nin tarihî gelişmesini etkileyebileceği demokratik düzeni kurma ve bunu başardığı ölçüde tam bağımsız ve gerçekten demokratik Türkiye'yi gerçekleştirme ve böylelikle Türkiye toplumunu sosyalist devrim eşiğine vardırma politikası güttüğüne göre;

Türkiye toplumunun ekonomisinin ve politikasının yansısı olan kültürün hangi çelişen unsurları içerdiğini saptayabiliriz.

Türkiye'de üç kültür, üç ideoloji vardır:

Emperyalist kültür
Yarı - feodal kültür
Ulusal devrimci kültür

Emperyalist kültür sadece Hollywood filmleri ve bunların kopyası Yeşilçam sokak sinemacılığı, diskotek müziği, mini etek ve western modası, sarı gazetecilik, seks ve cinayet romanları v.b. değildir. Kültür gibi son derece çapraşık bir alanda her şeyi akla karaya boyamak ve sayısız gri tonlarını görmezlikten gelmek çok yanlış olur. İlk bakışta ileri gibi gözüken bir sanat akımının içi deşildiğinde gerici niteliği ortaya çıkabilir. Ve gene ilk bakışta sömürücü sınıfların ihtiyacı için emperyalist batıdan ithâl edilmiş bir meta gibi gözüken şey, (Örneğin Batı klasik müziği) bizim ulusal müziğimizi yaratmakla yükümlü devrimci sanatçımızın ufuklarını genişleten bir etken rolü oynayabilir. Aynı şeyi, hem yozlaştırıcı emperyalist kültür unsurunu, hem zencilerin halk kültürü unsurunu içinde taşıyan Caz müziği için de söyleyebiliriz.

Emperyalist kültüre karşı uyanıklık, emperyalist batıdan gelen her şeye karşı, olumsuz tutum takınmak değildir. Sınıflı toplumlarda egemen kültürden söz edilebilir ama tek bir kültürden, kültür birliğinden söz edilemez. Sınıf toplumları olarak, emperyalist batı toplumlarının egemen kültürünün emperyalist nitelik taşıdığı ve emperyalizmin, kendi sömürü alanı olan gerici ülkelere bu cins kültürü ihraç etme yolunda yoğun bir çaba harcadığı tartışma götürmez. Ama emperyalist batıda bir de devrimci güçlerin mücadelesinin yansısı olan ilerici kültür de vardır. Ve emperyalist kültürün yozlaştırıcı etkisine başarı ile karşı durmak için (emperyalist ülkeler dahil) bütün dünyadaki devrimci kültürlerle bağlar kurmak zorunludur. Bu bakımdan emperyalist kültürü sadece geldiği yeri göz önünde tutarak (menşe. şehadetnamesiyle) saptamaya kalkışmak yanlıştır. Kökeni neresi olursa olsun, Türkiye halkının yaratıcı gücüne, devrimci olanaklarına inancı sarsan ve ulusal güven yerine kölelik bilincini, uydulaşma zihniyetini telkin eden her kültür emperyalist kültür kategorisine girer. Buna karşılık devrimci bilinci, ulus olarak başı dik yaşama özlemini aşılıyan her kültür, kaynağı neresi olursa olsun, devrimci kültürdür.

Türkiye'de ekonomide ve politikada emperyalizm vardır; onun için bu ikisinin yansısı olan emperyalist kültür de vardır. Türkiye toplumu hâlâ feodal ilişkileri içinde barındırmaktadır; onun için yarı - feodal ekonominin ve politikanın yansısı olan yarı - feodal kültür de vardır. Hegomonya birincisinde olmak üzere, emperyalizm ile feodal mütegallibe arasında ekonomide ve politikada, (bu ikisi arasındaki çelişkiyi ikinci plâna itebilen) bir ittifak vardır. Onun için emperyalist kültür ile yarı - feodal kültür arasında(çatışmaları arka plâna itebilen) bir ittifak vardır.

Devrimci kültür, bu ikili ittifaka karşı başarılı bir savaş vermek için, emperyalist kültürde olduğu gibi, hatta daha da fazla, feodal kültürdeki sözü edilen gri tonları ayırd edebilmeli, varılması kolay kestirme yargılardan kaçınılmalıdır.

Barbarlığın sınıfsız toplumunun izlerini bağrında bir ölçüde barındıran feodal kültür, sadece nurculuk, süleymancılık ve benzeri kurumlar, sadece elli bine vardığı söylenen kuran okulları, tevekkül felsefesi, çember sakal, nalın, çarşaf ve Babıâli basınının ramazan ilâveleri değildir. Feodal kültürde Bir Yunus Emre de var, bir Süleymaniye de var, bir Dadaloğlu da var.

Feodal kültürü «Marksist eleştiri süzgeçinden geçirip» gerici olanı, gereksiz olanı, feodal ve dolayısıyla emperyalist sömürüye destek olanı atarak halkçı özü almak ve devrimci kültüre dayanak yapmak zorunludur.

Eski kültüre tüm sırt çevirme devrimci bir tutum olamaz. Her ulusal devrimci kültür tarihi kökenlerine dayanmak zorundadır. Hem feodal unsurlar, hem halkçı unsurlar taşıyan yüce bir folklorumuz, yüce bir halk kültürümüz var. Bunun içinde çürükleri ayıklayıp sağlam ne varsa benimsemeliyiz.

Örneğin bir Bedreddin, bir Mustafa Kemal nasıl devrimci hareketimizin tarihi dayanağı ise, aynı biçimde örneğin bir Köroğlu, bir Pir Sultan Abdal devrimci kültürümüzün dayanağıdır. Ama tarihi kökenlere dönme gerekçesiyle eski kültür elekten geçirilmeden benimsenemez. Devrimciyi gericiden ayırd eden nitelik, birincinin eskiyi «Marksist eleştiri süzgecinden geçirdikten» sonra sağlamı çürükten ayıklıyarak alması; ikincinin ise eskiyi olduğu gibi, ya da tersine bir ayıklama yaparak, alması ve gerici tutumunu çürüğe dayandırmasıdır.

Türkiye toplumunda emperyalist kültür - feodal kültür ikili ittifakı ile çatışma durumunda olan bir ulusal devrimci kültür var. Bu kültür tam bağımsız ve gerçekten demokratik bir Türkiye toplumunu gerçekleştirmek için millî demokratik devrim uğruna anti - emperyalist ve anti - feodal mücadele veren ulusal güçleri yansıtan, bu güçlerin hizmetinde olan kültürdür.

Ulusal devrimci kültür Türkiye toplumunun geçmişinde sağlam ne varsa, ulusal ve devrimci ne varsa onun mirasçısıdır. Bu kültür aynı zamanda yabancı kültürlerde sağlam ve devrimci olandan yararlanır. Ve yabancı kültürlerden aldığını kendi ulusal özünde eritir. Ama ulusal devrimci kültür sadece geçmişin devrimci unsurunun mirasçısı olmakla ve yabancı kültürlerin sağlam unsurlarını sindirmekle yetinemez, bu kültür aynı zamanda yaratıcıdır da. Bu kültür çağımızın gerçeğini en başarılı biçimde ifade eden artistik biçimi aramak ve bulmakla yükümlüdür.

Ulusal devrimci kültür emperyalist ve feodal kültürle savaş halindedir. Bu savaş bir egemenlik savaşıdır. Ve ulusal devrimci kültürün üstün gelmesi kaçınılmaz bir şeydir. Nasıl ki ekonomide ve politikada emperyalizm - işbirlikçi sermaye - feodal mütegallibe üçlü ortaklığı ile çelişki halinde olan belli başlı sınıflar şehir ve köy proletaryası ile, başta köylüler, küçük burjuvazi ise; ve nasıl ki gerici güçler ittifakının üstesinden gelmenin biricik yolu en devrimci gücün hegomonyası altında bütün millî sınıf ve zümrelerin devrimci güçbirliği ise; aynı biçimde kültür alanında da emperyalist kültür - feodal kültür ortaklığının egemenliğini ortadan kaldırmanın biricik yolu küçük burjuva dönüşümcü kültür ile proleter devrimci kültürün tek bir ulusal devrimci kültür içinde saf birliği etmesidir. En geniş proleter ve köylü yığınlarına ancak böyle ulaşılabilir. Yani ulusal devrimci kültürün bir proleter devrimci

kolu bir de küçük burjuva dönüşümcü kolu olması kaçınılmazdır. Ve bu iki kol arasında aşılmaz duvarlar yoktur, kaynaşma noktaları, birinin ötekine uzantısı vardır. Ama ulusal devrimci kültürün tutarlı bir devrimci nitelik taşıyabilmesi için bu kültürde proleter kültür egemen olmalıdır. Ve bu devrimci kültüre proletaryanın ideolojisi önderlik etmelidir.

Türkiye'nin ulusal millî kültürünü, özellikle edebiyat alanında tutarlı bir devrimci niteliğe kavuşturmak için bu kültürde proleter devrimci kültürü egemen kılma ve proleter ideolojinin öncülüğünü sağlama yolunda başarılı çabalar olmuştur. Bu alanda Nazım Hikmet'in katkısı büyüktür. Hem muhteva bakımından hem artistik biçim bakımından.

Ama ulusal devrimci kültürde proleter ideolojinin öncülüğünü sağlamak, sosyalist muhtevalı ulusal kültür yaratmak değildir. Sosyalist muhtevalı ulusal kültür sosyalist ekonomi ve siyasetin bir yansısıdır. Türkiye toplumu ise, sosyalist devrim aşamasında değildir. Sosyalizme yönelmiş Millî Demokratik Devrim aşamasındadır. Onun için devrimci kültürümüz, sosyalizme yönelişi yansıtmakla birlikte millî demokratik muhtevalı bir kültür olmalıdır.

Nasıl ki politikada doğru devrimci bir çizgi sosyalist bilimin toplum gerçeğine uygulanması ile saptanırsa, kültürde de doğru devrimci yol, sosyalist bilim ışığında toplumun gerçeğine dayanmayı bilmekle saptanır. Ve nasıl ki politikada her «devrimciyim» diyen, her emekçi halktan yana olduğunu iddia eden kişi, ya da akım her zaman gerçekten devrimci olamıyorsa; kültürde de her devrimcilik iddia eden kişinin ya da akımın mutlaka devrimci olması gerekmez, ve proleter ideolojinin öncülüğünde bir ulusal devrimci kültürün yaratıcısı olmıyabilir.

Bizde emperyalist kültürün bir parçası olan batının dekadan kültürünün ilerici bir şey olarak yutturulduğu olmuştur. Tarihimizde feodal kültüre karşı savaşın da uydulaşma anlamında batılılaşma uğruna savaş biçimine büründüğüne de çok tanık olduk. Ama meselenin bu yanının açıklığa kavuşturulması ve batı devrimci kültür çevrelerinin eleştirilerine uğrayan ve zaten ipliği pazara çıkmış olan akımlara karşı uyanıklık, hele kültür hareketlerini izliyen bir kimse için nisbeten kolaydır. Daha güç olan, kültür çevrelerinde bir süre için de olsa itibar sağlayan ama özünde devrimci kültürü yozlaştırıcı nitelik taşıyan akımlara karşı devrimci tutumu takınabilmek ve yozlaşmaya karşı savaşı verebilmektir.

Politikada sosyalist hareket üzerinde yozlaştırıcı etkisi olan oportunizmi emperyalizmin devrimci saflarda uzantısı saymakla ve oportunizme karşı savaşmakla devrimci bir görev yerine getirmekteyiz. Oysa ilk bakışta oportunist akımın sözcüleri, hattâ bizim bile solumuzda keskin sosyalistler olarak görünmektedirler. Peki siyasî oportunizmin kültür alanında, sanatta, edebiyatta yansıları yok mudur? Nedir bu yansılar? Bunlara karşı nasıl savaşılacak ve proleter ideoloji öncülüğünde ulusal devrimci kültür yozlaştırıcı etkilere karşı nasıl savunulacaktır?

Proleter ideolojinin ulusal devrimci kültürün öncülüğünü etmesi gerektiğini söylüyoruz. Bu ulusal devrimci kültür alanında küçük burjuva reformist ideolojiye karşı ittifak sınırları içinde ölçülü bir mücadeleyi gerektirir. Nasıl ki politikada küçük burjuva devrimciliği ile ittifak sınırları içinde mücadele tutumunu benimsiyorsak, kültürde de bu böyle olmalıdır. Kültür emekçisi,

her yönden rüzgârların estiği dalgalı kültür denizinde devrimci rotayı şaşırmamak için kültür meselesini bütün yönleri ile koymak zorundadır.

TÜRKİYE'DE bugün emperyalist kültür-yarı feodal kültür ittifakının egemen kültür olduğunu belirttik. Bu elbette ki, emperyalist kültürün olsun, yarı feodal kültürün olsun, öz ve artistik biçim bakımından ulusal devrimci kültürden üstün olduğu anlamına gelmez. Tam tersine bu bakımdan üstünlük ulusal devrimci kültürdedir. Kültür alanında adı anılmaya değer kişilerin neredeyse tümünün devrimci safta yer alması olgusu tek başına, öz ve artistik biçim bakımından üstünlüğün devrimci kültürde olduğu kanıtlamaya yeter. Ama bir kültürün egemen olması için öz ve artistik biçim üstünlüğü yetmez. O kültürün yığınların kültürü olması gerekir. Nüfusumuzun yarısından çoğunun okuma yazma bilmediği bir ülkede yığınların malı olmuş bir ulusal devrimci kültür yaratmanın nasıl çetin iş olduğunu uzun boylu açıklamanın bir gereği yoktur. En güçlü yazarların, sanatçıların, sol kanattan oluşu gerçeği bizi aşırı iyimserliğe götürmemelidir. Devrimci kültürün bütün üstünlüğüne rağmen şimdilik ancak bilinçli aydınların kültürü olmaktan öte gidemediğini bilmeliyiz. Ve milyonlar içinde kültür edinme olanağına kavuşanlara da sunulan kültür gizli Kuran okulu, Risaleyi - Nur ve Yeşilçam Sokak Sineması kültürüdür. Köylerde işbirlikçi iktidarın ilgili mercilerinden kitap istenildiğinde, gönderilen kitaplar «Başkan Johnson'un söylevleri», «Amerikada Kadın» ve benzeri cinsten kaygan kâğıda basılmış en yavan Amerikan propaganda kitaplarıdır. Ancak bu sistemli kültürel zehirlenmeye son verildiği zaman, ancak ulusal devrimci kültür emekçi yığınlara ulaştırılabildiği zaman emperyalist-yarı feodal tahakkümün yıkıldığını ve ulusal devrimci kültür egemenliğinin kurulduğunu söyleyebiliriz.

Devrimci kültürün egemenliği uğruna mücadele, Millî Demokratik Devrim uğruna mücadelenin ayrılmaz bir parçasıdır. Devrimci kültür, devrimin ortamını hazırlar. Bir Rousseau olmasaydı 1789 Fransız Devriminin bir çok yanları eksik kalırdı. Bir Tolstoy olmasaydı 1917 Rus Devrimi'nin önder kadrosunun fikrî şekillenmesi eksik kalırdı. Devrimci kültür, emekçinin elinde devrimde düşmana yöneltilecek güçlü bir silâhtır. Emperyalist kültür - yarı feoodal kültür egemenliğini yıkmak ve kültür silâhını emekçinin eline teslim etmek için ulusal devrimci kültürü hem yığınsal niteliğe, hem öz ve biçim mükemmelliğine ulaştırmak gerek.

Bir kültürün yığınsal niteliğe kavuşması demek ulusallaşması demektir. Kültür ulusallaştığı ölçüde yığınların malı olur ve ulusal kültür yığınların malı olduğu ölçüde toplumda uluslaşma yer alır. Bir toplumda ulusal devrimci kültürün, yığınların malı olarak gerici gayri - millî kültürü yenilgeye uğratıp egemen duruma gelmesi, o toplum halkının ulusallaşması sürecinin tamamlanmasıdır. Ancak bu gerçekleştikten sonra; dünyadaki ayrı ayrı ulusların iktisadî yaşantı birliğinin kurulmasına paralel olarak, insan oğlu kültürde de ulusal sınırları aşarak uluslararası kültürü yaratacaktır. Ama yaşadığımız tarihî dönemde, devrimci biçim bakımından kültürümüz, ulusal olmak, uluslaşma sürecini hızlandıran bir nitelik taşımak zorundadır. Devrimci kültür, millî vekârı telkin etmek, millî bağımsızlığı savunmak zorundadır. Bunun öteki ulusal devrimci kültürden kendini tecrit etme anlamına gelmediğini, tersine devrimci kültürün bütün insanlığın yaratmış olduğu eski - yeni bütün ilerici nitelikteki kültürel değerlerle bağlar kurmasının gerekli olduğunu yukarıda

belirttik. Ve genel belirttik ki, kültürümüzün biçim bakımından ulusal, muhteva bakımından millî demokratik devrimi gerçekleştirmekle yükümlü toplumsal güçlerin hizmetinde, onların iktisadî ve siyasî mücadelesini yansıtan bir kültür olması, ulusal devrimci kültürde proleter devrimci ideolojinin klavuzluk rolü oynaması ile bağdaşmıyan bir durum değildir, tam tersine.

Ulusal devrimci kültür, emperyalist kültür - yarı feodal kültür ittifakını yenilgeye uğratmak, egemenliğini kurabilmek için güçlü olmak zorundadır.

Bir kültür nasıl güç kazanır?

Çağının gerçeğini bütün derinliği anlıyarak, yorumlayarak ve bunu yansıtarak (ki bunu başarabilmek için proleter ideolojinin şart olduğu besbellidir); ve yansıttığı bu gerçeğe uygun olan, onu en güçlü şekilde ifade eden biçime bürünerek (ki bunu başarabilmek için yerli, yabancı kültür mirası yetinmemenin eski biçimlerle yeni gerçeğin ifade etmekte direnmenin çeşitli yeni biçimleri denemenin şart olduğu besbellidir). Yani çağın gerçeğini yansıtan muhteva kendisine uygun biçimi bulmalı ve ona bürünmelidir. Ancak muhteva ile biçim arasında uygunluk olduğu anlardır ki büyük kültür yapıtları yaratılabilmektedir. Yunus Emre'nin şiirinin gücünü, çağının gerçeğinin emrettiği muhteva ile uygunluğunda aramak gerekir. Kapitalizmin yükseliş çağında roman biçimi muhtevayı en başarılı olarak ifade eden bir biçimdi. Stendhal'erin Balzac'ların güçlerinin açıklanması buradadır. Beethoven'in dehası, Fransız Devrimini izleyen dönemde burjuva demokratik devrimler kazanının kaynadığı Avrupa'da müzik sanatına çağının gerçeğine uygun biçimi getirebilmesindedir.

Kural şöyledir: «İlk önce muhteva değişir, sonra biçim yeni muhtevaya uyar.» Yeni muhteva mutlaka kendi öz biçimini bulmak ve ona bürünmek zorundadır. «Biçimsiz muhteva olmaz». Yeni muhteva kendi biçimini bulana dek, bir süre için eski biçimle ifade edilir. Namık Kemal'in «Hürriyet Kasidesi» yeni muhtevanın eski biçimle ifade edilmesinin bizdeki örneklerinden biri olarak gösterilebilir. «Hürriyet» sloganını batı da burjuvazi devrimci çağında atmıştır. Kapitalist pazarın Osmanlı İmparatorluğuna yayılması ile batının antifeodal özgürlükçü fikirleri de bu ülkeye girdi. Namık Kemal bu kasidede eski muhtevanın, (feodal gerçeğin) biçimi olan Divan Edebiyatı ile yeni muhtevayı, (burjuva demokratik hürriyet fikrini) ifade etmek çabasını göstermektedir. Ve tabi bunda başarılı olduğu söylenemez. Zaten Türkiye toplumunda burjuvalaşma batıda burjuvazinin devrimci niteliğini çoktan yitirdiği, burjuvazi hegomonyasında demokratik devrimlerin tarihe karıştığı, emperyalizmin bir dünya sistemi haline geldiği ve demokratik devrimlerin artık Dünya Sosyalist Devriminin bir müttefik kuvveti olarak, gelişmiş kapitalist ülkelere rağmen gerçekleştiği bir döneme rastladı. Onun için bizde burjuvazi hiç bir zaman güçlü, bağımsız (burjuva anlamı ile dahi) devrimci bir güç olamamıştır ve olamaz. Bizde Diderot'lar, Michelet'ler, Hugo'lar çıkmamıştır ve çıkamaz. Onun için burjuva yenilikçiliği toplumumuzda, uydulaşma anlamında Batılılaşma, kapitalist batıdan gelme kültürün biçimsel benimsenmesi şeklinde belirmiştir. Ve bu anlamda batılılaşma ulusal devrimci kültürün yaratılmasına engel olmuştur.

Çağın gerçeğini yansıtan yeni muhtevaya uygun yeni artistik biçimi ararken o gerçeğin de durmadan değişmekte olduğunu gözönünde tutmalıyız. Na-

zım Hikmet'in şiirde 1930 larda 1940 larda yeni muhtevaya uygun yeni biçimi bulduğu ve bu yüzden güçlü şiir yarattığı bir gerçektir. Ama Nazım taklitçileri başarısızdır. Bu yalnız sanat gücü meselesi değildir. Bu Nazım'dan bu yana, yeni muhtevanın da değiştiğinden ve bu değişikliğin yeni artistik biçimi gerektirdiğinden ötürüdür. Ve ancak değişikliğe uğrayan yeni muhtevaya uygun yeni biçimi arayıp bulan kimse güçlü sanat yaratabilir.

Türkiye toplumu bir sınıf toplumu olduğuna göre, o toplumdaki devrimci bir sınıf ittifakını yansıtan ve bu ittifakın hizmetinde olan ulusal devrimci kültürün de sınıfsal nitelik taşıması kaçınılmaz bir şeydir. Emperyalist kültür için de yarı feodal kültür için de aynı şey söylenebilir. Bir sınıf kültürü olarak ulusal devrimci kültür Türkiye proleteryasının ve başta köylüler küçük burjuvazinin toplumsal mücadelesini yansıtma durumundadır ve bu niteliği ile savaş cephesinde bir kesimi tutar. O halde bu kültür, yığınlara bir devrimci mesaj iletmekle yükümlüdür. Yani bu kültürün bir savı olmamalıdır. Nasıl ki, kabul edilsin edilmesin, gerici kültürün de bir savı varsa. Yalnız çağın gerçeğini bütün çıplaklığı ile, bütün açıklığı ile yansıtmakla yetinmiyen, toplumun ileriye doğru akışını da yansıtan, gözleri geleceğe doğru, sömürüsüz bir yeni çağa doğru yönelten ve o mutlu gelecek uğruna savaşmak azmini telkin eden bir sav..

Ama bu nasıl olacaktır?

Burada «yazarın inançları ne kadar gizli tutulursa sanat ürünü için o kadar iyi olur» diyen Engels'in öğüdünü hatırlamak yerinde olur. Sanatçının, yazarın siyasî inançlarını sergilediği siyasî çağrı niteliğinde yapıtların sanat bakımından güçlü olamıyacağını tecrübe ile biliyoruz. Engels'in politikada bir legitimiste (Burbon hanedanından yana kralcı) olan Balzac'ın sanat gücünün, politik eğilimini ikinci plâna iterek onu kapitalist toplumun en güçlü eleştiricilerinden biri durumuna yükselttiğini kabul etmesi, ve Balzac'ı emekçi halka çok daha yakın bir yazar olan Zola'dan yüksek tutması olgusu üzerinde düşünülmelidir. Komsomollerle şiir üzerinde konuşan Lenin'in Puşkin ile Mayakovski'yi kıyaslaması da ilginçtir: Mayakovski'ya hayran genç komsomollerin, hangi şairi en çok sevdiği yollu sorusuna Büyük Ekim Devrimi'nin başı, o devrin büyük şairi Mayakovski'yi değil, en çok Puşkin'i sevdiğini söylemiştir.

Ama aynı Lenin, «Edebiyat parti edebiyatı olmalıdır.... Partili olmayan edebiyat kahrolsun!..» da der.

Bu tutarsızlık mıdır? Şüphesiz ki burada tutarsızlık yoktur. Lenin'in parti edebiyatı isteği Engels'in yukarıya aktardığımız sözleri ile de çelişmez. Yeter ki, devrimci sanat ve edebiyatta sav, yavan şekilde değil, sanatçının toplumu bütün dinamizmi ile yaratıcı tarzda yorumlayarak saptanan muhteva içine ustaca yerleştirilmiş olsun, yeter ki o muhteva en uygun artistik biçime büründürülebilsin.

Son yıllarda bazı sanat çevrelerinde Lenin'in görüşleri ve özellikle «savlı sanat» ın baş savunucularından sayılan ve Marksist - Leninist çizgide olduğu kabul edilmesi gereken Jdanov'un görüşleri sık sık eleştirildi. Jdanovcu tutumun, Engels'in daha anlamlı gibi görünen tutumu ile çeliştiği ileri sürüldü; «Güdümlü sanata» karşı çıkıldı.

«Güdümlü Sanat» suçlaması, her kültürün kaçınılmaz olarak taşıdığı sınıfsal karakterin inkârı ve bu sınıf karakterinden doğan «Savlı» sanatın yerilmesi ise, bu kesin olarak haksızlıkdır, karşı devrimci bir iddiadır. Ama «Güdümlü Sanat» suçlaması ile sanatçının, devrimci yaratıcılığını baltalayan, onun, çağın gerçeğine uygun biçimi arama özgürlüğünü kısıtlayan baskı kasdediliyorsa o zaman bu suçlama yerine göre haklı olabilir. Ama bir Garcia Lorca'nın kurşunlanması karşısında ilgisiz kalan, bir Nazım'ın 20 yıllık zindan hayatını umursamıyan «sanatsever» çevrelerinin aşırı «özgürlükçülük» leri karşısında uyanık olmak gerek. Jdanovcu tutum, özünde, Markscı - Leninci kültür anlayışının 1930 lar, 1940 lar şartlarına uygulama çabasıdır. Bu tutumun elbetteki, Mina Kautsk'ye mektubunda (1885), «Ben savlı edebiyata karşı değilim» diyen ve Ahilehos ve Aristofanes'in, Servantes, Schiller'in «savlı» edebiyat yarattıklarını ileri süren Engels'in görüşü ile çeliştiği iddia edilemez.

EGE TÜTÜN PİYASASI VE DEVRİMCİ GENÇLİK

Ocak ayı sonunda, Ege bir kere daha tütün dramını yaşadı. Her yıl tezgâhlanan yoksul tütün üreticisinin kölece sömürülmesiyle sonuçlanan oyun, bir kere daha tekel-tüccar-tefeci üçlüsü tarafından oynandı.

Öyle ki, oyunun kuralları yıllardır değişmez. Tekelin ortalama fiyatı 7 TL, sembolik baş fiyatı 12 TL civarında, tüccarın ki ise tutturabildiğine. Tekelin ve tüccarın ne kadar ve kaçtan alacakları, üç aşağı beş yukarı yıllardır hep aynıdır. Tütün üreticisinin bir kesimi tütünlerini tekele verecek, diğer kesimi de tüccara yok pahasına tütününü kaptıracak, sonunda tüccar-tefeci milyonlarına yeni milyonlar katmanın sevinci içinde, tütün üreticisi ise, eski borcuna yenisini de ilâve etmiş olmanın üzüntüsü ve ezikliği içinde perde kapanacaktır. Bütün bunları bilen ve geçen yıldan dolayı da Ege köylerini yakından tanımanın rahatlığı içinde olan TDGF'li sosyalist gençler bir hafta boyunca gruplar halinde köyleri tarayarak devrimci tecrübe, görgü ve bilgilerini bir yandan arttırırken, öte yandan da, tütün üreticisine ekonomik mücadelesinden hareketle siyasî bilinç götürdüler. AP'li olsun, CHP'li olsun, tütün üreticisi geçen yıl tanıdığı devrimci gençleri unutmamıştır. Ege'li tütün üreticisi büyük bir sempati ve sevgi ile karşıladığı devrimci gençliği, bağrına bastı. Bütün bir hafta boyunca gerek köylerde olsun, gerekse de Akhisar ve Ödemiş'teki mitinglerde olsun, devrimci gençlik-köylü

ittifakının en somut örnekleri verildi.

Gerek Akhisar mitinginde olsun, gerekse de Ödemiş mitinginde olsun, polisin gençliği köylüden ayırma yolundaki bütün çalışmalarına rağmen, köylü üretici, yığınlar baştan sonuna kadar miting ve yürüyüşe aktif bir biçimde katılmışlardır. Miting de tütün üreticisine sömürü mekanizmasının nasıl işlediği, bundan kurtulmanın acil tedbirinin sendikalaşma, kooperatifleşme olduğu ve ekonomik mücadelesinde somut hedef ve TÜTÜS gösterildi. Ayrıca tüccarın tefecinin neden rahatlıkla at oynattığı, devletin neden onlara arka çıktığı iktidarın sınıfsal niteliği ve emperyalizmin bugünkü filipin tipi demokrasiciliğin iktidar partisi olduğu, sömürüden kökten kurtulmanın ancak İkinci Millî Kurtuluş Savaşımızın başarıya ulaşmasıyla, emperyalizmin kovulmasıyla mümkün olacağı anlatıldı.

Tütün üretiminde işletmeler genellikle aile işletmesi biçimindedir. 1930-1968 dönemi sekizer yıllık aralıklarla incelendiğinde ortalama işletme büyüklüğü 1930-1937 döneminde 5,9 dekar iken, 1960-1968 döneminde bunun 6,3 dekara vararak sadece % 6,8'lik bir büyüme göstermektedir ki, bu 39 yıllık bir dönem için çok küçük bir artıştır. Ortalama işletme büyüklüğünde, bu 'sabit' kalış bir yandan kullanılan teknolojide bir değişmenin olmadığını gösterirken, aynı zamanda bu 'sabit' kalışın nedenini ortaya koymaktadır. Şöyle ki, ileri teknolojinin kullanılması işletme büyüklüğünün bu tür teknolojinin kullanılmasını kârlı kılacak kadar büyük olmasını gerektirir. Oysa tütün üretiminde hâkim olan işletme tipi aile işletmesidir. Zaman içersinde, gerek işletme büyüklüklerinin artış hızının hiç denecek kadar düşük olması, gerekse işletmelerin gerçek sayı olarak çok küçük olmaları, tütün üretiminde hiçbir teknolojik değişmenin olmadığını göstermektedir. Ayrıca tütün üretiminde ürünün yılda bir kere pazarlanıyor olması, üretici ailenin eline yılda bir kere para geçmesi sonucunu doğurmaktadır. Ve tütün üretimi için gerekli nakit yatırımlar ve ailenin geçimi, kredi ile sağlanmakta ve alınan borçlar ürün satıldıktan sonra ödenmektedir. Üretici kredi ile çalışmakta ve bütünüyle bu mekanizmaya bağlı kalmakta ve de pazarlanan toplam ürünün çok küçük bir oranını üretmektedir.

Bu nitelikleri ile tütün üretiminde hakim olan üretim biçimi, basit meta üretimidir. Bu üretim biçimi günümüzde daha çok geri kalmış ülkelerin tarım sektörüne özgü olup feodal üretim biçimiyle, kapitalist üretim biçimi arasında bir geçiş olarak belirtmektedir. Bu üretim biçiminin en belirgin özelliği, işletmelerin çok küçük olması ve iş gücünün toprağa sahip olan aile fertleri tarafından sağlanmasıdır. Basit meta üretiminde eğer doğrudan doğruya tüketilebilir bir ürün üretiliyorsa, aile ihtiyacının sağlanmasından sonra geriye kalan artık ürün, diğer ihtiyaç malları ile mübadele edilmek üzere pazarlanmaktadır. Şayet doğrudan doğruya tütünde olduğu gibi tüketilebilecek bir ürün üretilebiliyorsa, bu ürünün bütünü gene temel ihtiyaç mallarının tedarik edilmesi için pazarlanmaktadır. Kullanılan teknoloji basit olduğu için, mübadele yoluyla bir birikimin sağlanması olanaksızdır.

Kısaca özetlersek, Ege de yaşıyan tütün ekicilerinin çoğunluğu küçük toprak sahibidir. Ailenin bütün fertleri tütün üretiminde çalışmaktadır. Ancak küçük toprak sahibi zürranın yanında, giderek proleterleşen, civar tarlalarda çalışan tarım proleterleri de mevcuttur. Tütün, niteliği gereği, çok emek isteyen bir üründür; toprağın sürülmesi, fidelerin di-

kilmesi, gübreleme, ilâçlama, çapalama, kırma düzme, kurutma, kalıplama ve denkleme bütün bir yıl boyunca, dikkatli ve titiz bir çalışmayı ve emeği gerektirir. Tütün ekicisi bir ailenin çocuğundan ihtiyarına kadar bütün fertleri, sabahın alacasından, akşamın karanlığına kadar çalışmaktadır. Bu kadar zahmet ve meşakkatle üretilen tütünden üretici ailenin geliri, kazancı ise komik sayılacak bir rakkamdır. Hattâ çoğu kere kârı ve kazancı olmamakta, borcunun üzerine yeni borçlar binmektedir. Tütünde sömürü çarkını iyice anlamak için tütün üretiminin özelliklerini bilmek gerekir. Tütünün yılda bir kere pazarlanması, üreticinin bütün yıl boyunca eline bir kere para geçmesi sonucunu doğurmaktadır. Üretim için gerekli nakit yatırımlar ve ailenin geçimi kredi ile sağlanmakta ve alınan borçlar ürün satıldıktan sonra ödenmektedir. Bir sonraki dönemde üretime devam edebilmek için üreticinin krediye ihtiyacı vardır ve tütün bütünüyle mevsimlere bağlı olduğu için üretime geçmek için üreticiyi bekliyemez. Fakat bu krediyi almak için bir yıl önceki borcunu ödemesi gerekmektedir. Bunun içinde elindeki ürünü bekleterek fiyat etkileyemez. Nitekim, altmış bir tütün ekicisi aile adına Selim Kocaman'ın Manisa Milletvekili Mustafa Ok'a 1966'da göndermiş olduğu mektupta bu durum açıkça ortaya konmuştur.

«Biz Manisa ilinin Sarıgöl İlçesinin Alemşahlı köyü halkından tütün ziraatı ile uğraşan çiftçileriyiz. 1966 yılı mahsulü tütünlerimiz dört ay önce 4 - 9,5 lira arasında satıldığı halde, bugüne kadar emeğimizin karşılığını tüccarlardan çeşitli uğraşmalara rağmen alamadık. Hal böyle iken, yine tütünlerimizi ne çeki yapıyorlar, ne de paralarımızı veriyorlar. Ayrıca bankadan aldığımız kredileri yatıramadığımızdan, faizleri yükselmekte, dolayısıyla yeni kredileri alamamaktayız. 1967 tütün mevsimine girdiğimiz halde parasızlıktan işlerimiz yüzüstü kalmış ve tefecilerin eline düşmek mecburiyetinde kalmışızdır.»

Bu mektuptan da anlaşılacağı gibi, ucuz banka kredileri tütün ekicisi için hayatî bir önem taşımaktadır. Ürününü zamanında satamadığı takdirde yüksek faizli tefeci kredisine muhtaç olmaktadır. Ayrıca sağlanan banka kredisi, ne kadar ucuz olursa olsun, bu kredi ile üretici aile sadece eski üretim masraflarını karşılamakta, ürünün pazarlanmasına kadar olan bir yıllık zaman sürecinde tüketim ihtiyaçlarını tefeciden aldığı yüksek faizli kredilerle karşılamaktadır.

Görüldüğü gibi tütün üreticisi aile ne kadar tütününü yüksek satarsa satsın, gene de ağır tefeci sömürüsünün baskısı altında ezilmektedir. Ancak bu durum, üreticilerin üretim ve satış kooperatifleri kurarak pazarlanan ürünün büyük bir kısmı üzerinde denetim sahibi oldukları hallerde değişebilir. Bu gerçek TDGF'li sosyalist gençler tarafından köylünün pratiğinden örnekler verilerek anlatıldı. Tüccarın ve tefecinin aradan çıkartılmasının şart olduğunu, bunun yolunun da birlikte hareketten ve dayanışmadan geçtiği söylendi. Ve ekonomik mücadelesinde somut hedef olarak da TÜTÜS sendikası çatısı altında örgütlenilmesi, köylü üreticiye gösterildi.

Gelelim Amerikan, Alman tröstlerinin komisyoncusu durumunda olan ihracatçı tüccarın durumuna. Tütün üreticisine verilen ve ancak onun carî üretim masraflarına zar zor yetebilen kredilere karşılık, ihracatçı tüccara verilen kredi limitleri büyük meblâğlara ulaşmaktadır. Bunu zaman içersinde rakamlarla ortaya ko-

yalım. 1950 de 81.689.120 TL'lık tütün alımı yapan ihracatçı tüccara tahsis edilen kredi limiti 40.000.000 TL'dır. Yâni kredilerin alımlara oranı % 49'dur. 1960 da ise 389.668.660 TL'lik tütün alımı yapan tüccara 250.000.000 TL'lık kredi verilmiştir. Görüldüğü gibi verilen kredilerin alımlara oranı % 64'tür. 1964 de ise 611.070.200 TL. tütün alımına karşılık ,tüccara verilen kredi 655.000.000 TL. dir. Yâni verilen kredinin alımlara oranı % 107'dir. Açıkça görülmektedir ki, tüccara zaman içerisinde verilen krediler giderek artmış ve görüldüğü gibi yaptığı mübayaadan daha fazla kredi limiti tahsis edil - miştir. Tütün üreticisini, emekçi köylüyü tefeci kredisinin gaddar sömürüsüne bırakan devlet, tüccara alımından daha fazla kredi vermektedir. Bu da devletin sınıfsal niteliğini ortaya açıkça koymaktadır!

Tütün piyasasına devlet müdahaleleri, yani tekel alımları zaman içerisinde giderek artma eğilimi göstermiştir. 1935 - 1941 yılları arasında tüccar % 73.2, tekel % 26.8 oranında alım yaparken, 1960-1968 devresinde tüccar % 51.4, tekel % 48.6 lık bir alım yapmıştır.

Giderek tekel alımlarının artmasının ve tekelin fiat empoze etmesinin sebepleri üzerinde biraz duralım. Daha önce de belirttiğimiz gibi tütün üretiminde hakim üretim biçimi küçük aile işletmeciliğidir. Basit meta üretiminde bulunan aile işletmesi için tütün yetiştirmek, sermaye yatırılıp da kâr amacıyla girişilmiş bir iş olmayıp, yaşama biçimidir. Yâni üretimin devam edebilmesi için üretici ailenin yaşamını sürdürecek asgari geliri ve bir yıl sonraki üretim için gerekli asgari yatırım masraflarını karşılıyor olması gerekmektedir. Tütün fiyatları bu asgari seviyenin altına düşer ve uzun bir dönem o seviyede kalacak olursa, üretici ailelerin bir kısmının üretimi terketmesiyle üretim düşecektir. Fakat diğer bir kesimi ise, isteseler de tütün üretimini bırakamayacaklardır. Çünkü tütün üretiminde uzmanlaşmışlardır. Ve ellerindeki mevcut topraklar başka bir ürün yetiştirmeye uygun değildir. Böyle bir durum karşısında köylü üreticilerin birleşerek, bir noktadan sonra politik eylem haline dönüşebilecek şiddet hareketlerine başvurmaları doğaldır. Nitekim, son yıllardaki tütün üreticilerinin demokratik hareketleri, protesto ve gösteri hareketleri, bir bakıma bunun açık delilleridir. Bu nedenle devlet, tütün piyasasına müdahale etmek ve tütün üreticisini öldürmeyecek seviyede bir fiyat tesbit etmek ve destek alımları yapmak zorundadır. Yani tekelin iç piyasaya girmesi tüccar'a rekabet etmek, üreticiyi korumak için değil, tam tersi üreticinin baş kaldırmasını, birleşip eyleme geçmesini önlemek amacını taşımaktadır. Amaç, sömürü mekanizmasının tehlikesiz sürdürülmesidir.

Son Ege hareketi sonucunda şunu rahatlıkla söyleyebiliriz: TDGF'nin militan kadrolarında proleter devrimci çalışma tarzı artık egemen olmaya başlamıştır. TDGF'li gençler, demokratik köylü hareketlerini kendine özgü halk istemlerinden hareket ederek, politik bir amaca yöneltmeleriyle, proleter devrimci olduklarını pratiktede kanıtladılar. (Yığınların ekonomik mücadeleleri içine girerek, yığınları bu mücadele çerçevesinde örgütleyerek, politik bir hedefe yönlendirmek, proleter devrimci çalışma tarzının bir kesimidir. Proleter devrimci ajıtasyon ve propagandayı sadece bu yönü ile almak, siyasi görevlerimizin alanını daraltmak anlamını taşır.) Proleter devrimciler, toplumun çeşitli kesimlerinin kendine özgü koşullarının bilimsel sosyalist teorinin ışığı altında yorumlayarak,

kitleleri kanalize ederler. Halk yığınlarına dışarıdan siyasi bilinç götürerek siyasi hedefler gösterirler. Halk yığınlarını siyasi mücadelenin hizmetine sokmaya çalışırlar. Kitleleri siyasi mücadelenin içine sokmak bu kitlelerin ekonomik talebleri ile ilgili çalışmalarına, mücadelelerine kayıtsız kalmak değildir. Tersine kendi çıkarları için savaşacak olan kitleleri bu ekonomik hakları uğruna yapılan mücadelenin çerçevesinde örgütleyebilir, harekete geçirebiliriz. Her halk kesiminde çözülecek çeşitli meseleler vardır, tütün ekicisinden pamuk ekicisine, sanayi işçisinden öğretmenin meselelerine kadar.

Proleter devrimcilerinin görevi bu ortak unsurları aramak, kitleleri bu meslekî hak ve talepler etrafında örgütlemek ve de bütün bu ekonomik ve toplumsal hak ve talep mücadelelerini bir bütün haline getirmek ve bunlara siyasal biçim vermektir. Bu çalışmaların sonunda, kitleleri öyle bir yere getiririz ki, kitleler siyasi mücadeleye doğrudan doğruya girerler.

BİR TERTİP

Bazı devrimci gençlerin, Filistin Araplarının mukavemet örgütlerinin en büyüğü olan El Fetih saflarında Arap halkının kurtuluşu uğruna savaştıklarını ve yurda döndüklerinde bu gençlerin nezarete alınarak haklarında kovuşturma yürütüldüğünü gazeteler en sansasyonel biçimde bildirdiler.

Türkiye halkı gibi emperyalizme karşı ilk başarılı millî kurtuluş savaşını vermiş olan ve bugün de yeniden millî kurtuluş savaşı şartları içinde bulunan bir halkın çocukları için bu, en tabii sayılması gereken bir davranıştır. El Fetih bir millî kurtuluş savaş örgütüdür. Ve bu örgütün saflarına katılarak savaşan gençler, bir bakıma Türkiye halkı ile Arap halkı arasındaki kardeşliği güçlendirmekle, Türkiye'nin sadece NATO'culardan, Amerikancılardan ibaret bir ülke olmadığını ispat etmekle, iktidarın emperyalizmden yana milli kurtuluş hareketlerine karşı dış politikasının kefaretini bir ölçüde ödemişlerdir. Türkiye'ye itibar kazandırmışlardır. Ve eğer bu gençler eleştirilecekse, bu ancak, Amerikan vesayeti ve işbirlikçi alasak sınıfların sömürü ve tahakkümü altında bulunan Türkiye'de de bir devrimci için yeteri kadar yapılacak iş bulunduğu ve Türkiye'nin şu anda devrimci ihraç edecek durumda olmadığı gerekçesiyle bir eleştiri ileri sürülebilir.

Bir millî kurtuluş savaş örgütü olarak El Fetih'e karşı olsun, bu örgüte katılan Türk gençlerine karşı olsun yurtsever olan kimse olumlu bir tutum takınır. Ama Demirel iktidarı ve onun emrindeki polis ve istihbaratçılar meseleye bambaşka bir açıdan bakmışlardır. Onlar, onbir devrimci gencin sınırı pasaportsuz aşarak yurda dönmeleri gibi basit bir olayı fırsat bilmişler ve Türkiye'de tüm proleter devrimci hareketi kapsıyacak bir provokasyon tertibine girişmişlerdir. Diyarbakır'da bu gençler aleyhine yürütülen tahkikatta görevliler en ağır işkencelere başvurmuşlardır. Görevlilerin kendileri ifadeler kaleme almışlar ve gerçeğe aykırı olduğunu bile bile bu ifadeleri bir iki gence işkence ile imzalatmışlardır. Bu ifadelerde Türkiye'de proleter devrimci hareketin adı duyulmuş bazı militanları El Fetih ile işbirliği ederek kurdukları gizli silâhlı örgütle Türkiye'de terör hareketleri düzenlemeye giriştikleri iddia edilmiştir.

Olay çevresinde büyük bir sansasyon yaratılmak istenmiş ve Babıali günlerce tahkikatı yürütenlerin ka-

leme aldıkları «haberler» ile beslenmiştir. Ve ne yazık ki ilerici olma iddiasında ki gazeteler bile bu haberleri, polisten alındığına işaret etmeden ve tek taraflı, bu bakımdan da gerçeğe aykırı olabileceklerini belirtmeden yayınlamışlardır. Öte yandan demokrasi savunuculuğunda, hatta sosyalistlikte, mangalda kül bırakmayan bazı siyasilerimiz ve yazarlarımız da, devrimci gençlere en ağır işkenceler yapılmakta olduğu yolunda sızan haberler karşısında susmayı tercih etmişlerdir. Tertipciler bu durumdan cesaret almışlardır. Diyarbakır valisi ve içişleri bakanı kamu oyuna önemli açıklamalarda bulunacaklarını ilân etmişlerdir.

Tertibin sonuna kadar vardırılmaması ve bir noktada durulması, bazı etkili çevrelerin, böyle tertiplerin fiyasko ile sonuçlandığı takdirde tertibe uğrayanları değil, tertibi düzenliyenleri yaralıyacağını anlamaları ve bu yolda iktidarı uyarmalarından ötürü olduğu söylenmektedir.

Diyarbakır tahkikatı bütün ayrıntılarıyla kamu oyuna açıklanmalıdır. Gizli işlere başvuranlar devrimciler değil, Amerikancı karşı devrimcilerdir. Bunlardır kapalı kapılar arkasında provokasyonlar düzenliyenler. Bunlardır gün ışığından korkanlar. El Fetih'e katılan gençlerin suçlular gibi gizlenmeye ihtiyaçları yoktur. Onlar göğüslerini gere gere, «Biz, Türkiye devrimcileri olarak, gittik kardeş Arap halkının saflarında ortak düşmanımız olan emperyalizme karşı savaştık!» diyebilirler. Böylelikle gerici iktidarın baskı kuvvetlerine provokasyon tertip etme fırsatı verilmemiş olur.

AYDINLIK

EL FETİHE KATILAN GENÇLERİN BİLDİRİSİ :

TÜRKİYE HALKLARINA

Bizler günlerdir kamu oyuna «Diyarbakır Tıp fakültesine sabotaj yapmak isterken yakalandı», «Türkiye'de sabotaj yapmak için El Fetih'de yetiştirilen sabotajcılar yakalandı» gibi kasıtlı, sansasyonel haberlerle kamu oyuna yansıtılan olaydan dolayı Diyarbakır cezaevinde tutuklu bulunan devrimcileriz.

Bu manşetler işbirlikçi iktidar yetkililerinin ve polisin kamu oyundaki maksatlı, asılsız suçlamaları, tertiplerdir. Hiç şüphe yoktur ki, bu tertiplerde diğerleri gibi er geç iflas edecektir.

Suçsuzluğumuz, ezilmişliğimiz kadar meşru, alın terimiz kadar kutsaldır. Tek suçumuz geri kalmış bir ülkenin çocukları olmamız ve Emperyalizmin ne olduğunu bilmemizdir. Türkiye'nin gerçeklerinden haberdar olmamız ve emperyalizmin bütün dünyada tezgahladığı oyunları bilmemiz, Emperyalizme karşı mücadele etmemiz, geri kalmış bir ülke olan Türkiye'de suçmuş gibi gösterilmek isteniyor.

Biz dünya halklarının baş belası emperyalizme karşı çarpışan Orta Doğu halklarının, haklı mücadelesini desteklemek için Filistine gittik. Amacımız bir taraftan Arap halklarının kurtuluşunu desteklemek, diğer taraftan, Türkiyeli devrimciler olarak bize düşen görevlerin bir kısmını yerine getirmekti.

Fakat biz, dünya halklarının dayanışmasına ve kurtuluş mücadelelerinin gelişmesine Emperyalizmin tahammül edemediğini biliyorduk.

Çıkarlarını devam ettirmek için

Emperyalizmin her türlü insanlık dışı metodları tatbik etmekten geri kalmayacağını da biliyorduk.

Artık BÜTÜN TÜRKİYE HALKLARI da son olarak bize karşı girişilen tertip dolayısıyla Emperyalizmi ve işbirlikçilerini bir kez daha tanımalı ve bilmelidirler.

İşbirlikçi iktidar Arap halklarının haklı mücadelesi için gittiğimiz Filistin'e ardımızdan ajanlarını göndermiştir. İleride tatbik edeceği oyunların planlarını hazırlamıştır. Yurda dönüşümüzde bizleri ustaca hazırlanmış tertiplerle yakalatıp, bizi kamu oyuna «sabotajcı», «kiralık ajanlar», olarak tanıtmak için TRT'yi ve basını da aynı tertip içine sokmağa çalışmıştır.

150 saatten fazla işkenceye tabi tutulduk. Önceden hazırlanmış ifadeler bize imzalattırılarak suç dosyaları haline getirildi. Güdülen amaç Türkiye'de tüm devrimci hareketi, bu tertibin içine sokmak ve kitlevi tutuklamalarla bir faşist terör ortamı yaratmağa çalışmaktı.

Günlerce süren işkenceler ve insanlık dışı uygulamalar, adli makamlara «tahkikatı derinleştiriyoruz» şeklinde yansıtıldı.

Bütün bunlar: altı günlük işkence, binlerce cop, sopa, küfür ve sayısız ifadeler işbirlikçilerin ve ortaklarının çıkarlarını korumak içindi.

Türkiye halklarına şu noktayı kesinlikle açıklamak isteriz. Bizim şurayı ya da burayı bombalayacağımız, sabotaj yapacağımız iddiaları YALANDIR. KASITLIDIR. TERTİPTİR.

Biz devrimciyiz. Türkiye'nin, devrimci mücadelenin neresinde, olduğunu biliyoruz. Hepimizden kuruş kuruş toplanarak hepimizin parasıyla, emeğiyle, çilekeş Doğu Anadolu halkına binbir güçlükle açılan bir üniversiteyi bombalamak hiç bir devrimcinin düşünebileceği bir şey değildir.

Bu tertipleri, ancak, bütün dünya halkları gibi Türkiye halklarını da inleten Emperyalizm ve işbirlikçileri düşünebilir.

Bu yalanlar, bu oyunlar TÜRK - KÜRT halklarının kardeşliğini, dostluğunu ve devrimci dayanışmasını bozmak içindir.

Bu yalanlar: Emperyalizme ve onun Orta-Doğu'daki ileri karakolu saldırgan İsrail'e karşı savaşan Arap halklarının devrimci mücadelesini, bütün yüreğiyle destekleyen Türkiye halklarının bu devrimci mücadele ile bağlarını gevşetmek, kuşkuya düşürmek için hazırlanan tertiplerdir.

İsnat edilen suç ne kadar ağır olursa olsun, zulüm ne kadar artarsa artsın, devrimci kavgamızdan asla dönmeyeceğiz.

Kavgamız dünya halklarının devrimci mücadelesinin bir parçasıdır. Emperyalizmin ve işbirlikçilerinin bu planı da suya düşecektir. Biz devrimci yolumuzda azimle, inançla, inatla sonuna kadar yürüyeceğiz.

Zafer mutlaka devrimci dünya halklarınındır.

Yaşasın Bağımsızlık kavgamızın militanları

Kahrolsun emperyalizm ve bütün uşakları

Yaşasın Orta - doğu Halklarının Devrimci Kurtuluş Dayanışması

YAŞASIN HALKIMIZIN VE TÜM DÜNYA HALKLARININ ZAFERE YÖNELMİŞ DEVRİMCİ MÜCADELESİ

YAŞASIN TAM BAĞIMSIZ GERÇEKTEN DEMOKRATİK TÜRKİYE.

Teoman Ermete, Ercan Enç, Hüseyin İnan, Atillâ Keskin, Kadir Manga, Müfit Özdeş, Alpaslan Özdoğru, Tuncer Sümer, Hamit Yakup, Ali Tenk, B. Emanet

DİSK KONGRESİNDE ORTAYA ATILAN BİR YOLSUZLUK İDDİASI

İstanbul'da, şehrin kilometrelerce uzağında, «turistik» Çınar Oteli'nin olağanüstü konforlu toplantı salonunda yapılan DİSK'in Üçüncü Olağan genel kurulunda, «iki sendikanın birleştirilmesi» konusu ele alındığı zaman, ortaya çok ilgi çekici bir iddia atıldı.

Bu iddiaya göre, aralarında Türkiye İşçi Partisi Genel Başkanı Şaban Yıldız'ın da bulunduğu dört sendikacıdan ikisi, kurdukları bir sendikaya **«bir beşinci üye kaydetmedikleri halde»**, DİSK üyesi diğer sendikalardan aldıkları borç paralarla, kendilerine muntazaman maaş tahakkuk ettirmişlerdi.

Konu, DİSK Mensucat-İş Sendikası ile, gene DİSK üyesi Hür Mensucat-İŞ Sendikası'nın birleşmesi meselesinde, Hür Mensucat-İŞ Genel Başkanı Salih Çetin'in yaptığı bir konuşma ile ortaya çıktı. Salih Çetin'in anlattıklarına göre, Hür Mensucat-İş Sendikası DİSK'e üye olduktan sonra DİSK yöneticileri, Konfederasyon bünyesinde aynı işkolunda bir üye sendika daha bulunduğunu, tüzüğe göre, iki örgütün birleşmesi gerektiğini söylemişlerdi. Hür Mensucat-İş, bu isteğe uymuş, kurulan bir «Birleştirme Komisyonu», birleşme formüllerini aramaya başlamıştı.

Bu sırada görülmüştü ki, Mensucat-İş'in dört kurucusundan başka hiçbir üyesi yoktur ama, tam 35 bin lira borcu vardır. Bu borç, DİSK üyesi sendikalardan sağlanmış, sendikaya demirbaş alınmış, kuruculardan ikisine maaş bağlanmış, ama bir tek işçi bile üye kaydedilmemiştir. Bu sırada yapılan konuşmalardan, üyesiz sendikadan maaş alan sendikacılardan birinin halen TİP Genel Başkanı Şaban Yıldız olduğu anlaşılmıştır.

Derhal belirtmek gerekir ki, görüşmeler eşit şartlar altında geçmemiştir. Çünkü, kongre başkanı Kemal Nebioğlu, «Birleştirme Komisyonu»na başkanlık etmiş ve **«Mensucat-İş'in 35 bin liralık borcunun, Hür Mensucat-İş tarafından ödenmesine»**, bu komisyon karar vermiştir. Kongre ikinci başkanı Celâl Beyaz, **35 bin lira borçlanan Mensucat-İş'in kurucusu»**dur. Ve 35 bin lira borcu kabullenmek istemiyen Hür Mensucat-İş'in genel başkanı, 5'er dakika ile sınırlanan iki konuşma ile olayı izah etmeye çalışmış, kongreyi yöneten ve tarafsız olmaları gerekirken, tam anlamı ile bir «taraf» olan bu iki sendikacı, kendilerini rahat rahat savunmuşlardır. Kongre, Mensucat-İş'in borcunun, Hür Mensucat-İş tarafından ödenmesini «çoğunlukla» kabul ederken, Hür Mensucat-İş Genel Başkanı Salih Çetin'in **«DİSK bana 35 bin liraya bir tabelâ mı satıyor?»** diye bağırdığı duyulmuştur.

Üyesiz bir sendikadan başka kardeş örgütlerden alınan borçla kendisine maaş tahakkuk ettirdiği ileri sürülen kişilerden biri, sıradan bir sendikacı değil, TİP'in genel başkanıdır. Ve ortada, DİSK'e yeni katılan bir sendika Genel Başkanı'nın **«35 bin liraya tabelâ satın almak»** suçlaması vardır.

Şaban Yıldız ve DİSK yöneticileri, konuyu aydınlığa kavuşturmak zorundadırlar. Olay, bir devrimci örgüte yakışmıyacak niteliktedir. Şaban Yıldız'ın ve DİSK yöneticilerinin açıklamalarını bekliyoruz.

MİHRİ BELLİ'NİN KONUŞMASI

14 Şubat günü Mihri Belli arkadaşımız TDGF İstanbul örgütünün

daveti üzerine İstanbul Teknik Üniversitesinde «Devrimci Hareketin Sorunları» konusunda bir konuşma yaptı.

Konuşmacıyı takdim eden TDGF İstanbul örgütü Başkanı Ömer Güven, konuşma konusunu saptarken Mihri Belli'den özellikle yeni oportünizmin iddialarına cevap vermesini istediklerini, konuşmacının ise proleter devrimci hareketin gerçek meselelerinin bunlar olmadığını asıl o gerçek meseleler üzerinde durmak gerektiğini söylediğini belirtti, «Eğer konuşmada ikincil önemde sorunlar fazla yer tutarsa bunun sorumluluğu konuşmasının değil bizimdir» dedi.

Mihri Belli konuşmasına **bizantinizm** sözcüğünü tanıtmakla başladı. «Bizantinizm, dedi, bizi asıl ilgilendiren temel sorunlar dışında, çoğunlukla kelime anlamları üzerinde tartışma eğilimidir. Bizanslılarda bu eğilim yaygın imiş. Osmanlı İstanbul'un surlarına dayandığı bir sırada din kavramları v.b. üzerine tartışmalarla birbirlerine girerlermiş. Bizantinizme tutulanların sonunun iyi olmadığını Bizans örneğinden biliyoruz.

«Beni konuşmaya çağıran genç arkadaşlarla dün konuşuyorduk. «Ne üzerine konuşayım ?» diye sordum. «Aman Beyaz Aydınlık'a cevap ver» «dediler», «Pek gerekli değil» dedim. «Çok demogoji yapılıyor, dediler, özellikle devrimci hegemonya üzerinde dur». Bir genç işçi arkadaş da devrim - hareket ayrımının, Sağ kemalizm - sol kemalizm ayrımını ele almamı istedi. Bir doğulu arkadaş, «Türk Solu'nun birinci sayısında çıkan başyazıda» «Her içtenlikle Türküm diyeni bağrımıza basarız» cümlesinin **Türküm** kelimesinin altını çizmişler, Kürtlere gösterip 'Bak bunlar şoven milliyetçi, asimilasyoncu' diyorlar, biz kimin neci olduğunu biliriz ama sen gene bu konuya değin' dedi.»

Belli sözlerine devamla konuşma konusunda «Devrimci Hareketin Sorunları» olduğunu belirtti ve İkili Anlaşmaların Mecliste gizli celselerde konuşulduğu bu günlerde devrim hareketin baş sorununun yığınları harekete getirerek dev mitingler düzenlemek, onbinlerce, yüzbinlerce hançereden çıkan «Nato'dan çıkalım!» sloganının, «Amerika kapı dışarı!» sloganının göklere ulaştırılması meselesi olduğunu; işbirlikçi Demirel Hükûmetinin istifa ettiği bir anda ana meselemizin Hükûmet buhranı karşısında tutumumuzu saptamak olduğunu ama bizim gene de burada devrim mi ? hareket mi ?, sağ kemalizm mi ? sol kemalizm mi ? gibi konular üzerinde durmamızın bir bakıma oyuna gelmek olduğunu, devrimci uyanıklığın böyle durumlarda da gerekli olduğunu belirtti.

Konuşmacı bundan sonra yazılan şeyleri okurken de uyanık davranmanın gereğine işaret ederek şöyle dedi : «Bir yazıda savunulan tezin devrimci nitelik taşıyıp taşımadığı yazının ihtiva ettiği aktarmalar sayısıyla ölçülmez. Lenin'in, Marksizmin derin bir bilim olduğunu ve zaman ve mekân uygunluğu göz önünde tutulmadan ve hele kötü niyetle yapılan aktarmalarla her şey ispat etmenin mümkün olduğu yolunda bir sözü vardır. Onun için biz de bir yazının doğruluğunu, gerçekten devrimci nitelik taşıyıp taşımadığını saptarken bu öğüdü hatırdan çıkarmayalım. Devrimcilik eğer Lenin'den, Mao'dan yapılan aktarmalarla ölçülseydi pek çok kimse devrimci olurdu. Ama bu yeni oportünistlerimiz içinde onları da gölgede bırakanlar var. Tabiî ki aktarma yapmıyalım demiyorum. Aktarmadan diyalektik tarzda, yani tarihî şartları, zaman ve mekânı göz önünde tutarak yararlanmamız gerektiğine

işaret etmek istiyorum. Hem genel kural olarak Marx'ın, Lenin'in sözünü daha az etmek ve daha çok bilimsel sosyalizmin metodunu uygulamak daha iyidir.» Bu noktada devrim stratejisinin üzerinde uzun açıklamalarda bulunan konuşmacı, daha sonra sözü örgüt meselesine getirdi ve özet olarak şöyle dedi :

«Proletaryanın ve yoksul köylünün kendi öz örgütüne kavuşması meselesi filipin demokrasiciliğinin sınırlarının aşılarak, bir demokratik özgürlük ortamına kavuşulması meselesiyle sıkı sıkıya bağlıdır. Sınırların aşılması dedim. Filipin demokrasiciliğinin sınırlarının geriye itile itile, göğüslene göğüslene özgürlük alanının genişletilmesi söz konusudur. Bu da çetin, oldukça uzun süreli bir mücadeleyi gerektirmektedir. Bundan iki buçuk yıl önce filipin demokrasiciliğinin ayrılmaz bir parçası olan icazetli sosyalizm (ki bu Türkiye'de Aybar-Aren oportünüzmi biçiminde tezahür etmiştir) sol harekette bir hayli etkili idi. İcazetli olmayanlara konuşma hakkı yok gibiydi. Buna rağmen konuştular ve yazdılar. Bu filipin demokrasiciliği sınırlarını göğüsleye göğüsleye, demokratik özgürlük alanını genişletmek demektir. Proletaryanın öz örgütü de bu biçimde birbiri ardından bir duvar örer gibi tuğla tuğla kurulacaktır. TİP Beşiktaş İlçesinde, son kongrede proleter devrimcileri başarılı bir mücadele vermişlerdir ve ilçe onların yönetimine geçmiştir. Bu bir tuğlanın yerine konmasıdır. Bütün Türkiye yüzeyinde tuğlaları yerlerine koyalım ve harcın da sağlam olmasına dikkat edelim. Şu anda proleter devrimci örgüt uğruna mücadele Tip içinde verilmektedir. Bu mücadeleyi küçümsemek onu perspektiften yoksun bırakacak lâflar etmek devrimci bir tutum değildir, bozgunculuktur. Aybar-Aren oportünizminin ideolojik yenilgiye uğratılması Türkiye İşçi sınıfının ve yoksul köylüyü öz örgütüne kavuşturma yolunda önemli bir adımdır. Bu sol kanatta proleter devrimci bilinçlenmenin yüksek bir düzeye ulaşmasıyla mümkün olmuştur ve bundan böyle oportünizm yeni kisvelere bürünse de, Millî Demokratik Devrim tezini benimser görünse de başarı sağlayamaz. Bu konuda uyanığız. Unutmayalım ki oportünizmin yenilgili sadece teori alanında polemiklerle sağlanmamıştır. Devrimci eylemin burada katkısı daha büyüktür. O eylemde yer alanlara karşı saygılı olalım.»

Konuşmanın ikinci kısmında konuşmacı sorulan soruları cevaplandırdı. Sosyalist kamptaki ideolojik çatışmayla ilgili bir soruya, Belli, özet olarak şu karşılığı verdi :

«Bu konuda bizim tutumumuz bir tarafı tutup öte tarafa sövme tutumu değildir. Bu meselede en doğru davranış örneğini bize Ho Şi Minh vermektedir. Aydınlıktan ayrılarak yeni dergi çıkaranlar bizim bu tutumumuza «ilkesiz birlik» diyorlar. Marksizmin hazinesi kimsenin tekelinde değildir ve herkes ona ulaşabilir. Öte yandan Türkiye toplumunun gerçeklerini de en iyi biz Türkiyeliler biliriz. Biz o bilimi toplumumuzun gerçeklerine uygulayıp doğru sentezlere, orijinal sentezlere varmakla yükümlüyüz. Bu iki Pekin Review yazı kuruluna bırakamayız. Böyle «ilke birliği» bize yaramaz. Mao Çe Tung büyük bir devrim başarmış Çin halkının lideridir. Kendisine büyük saygımız vardır. Çin devrimini inceleriz, Mao Çe Tung'un yazılarını okuruz. Yararlanırız da. Ama Mao dahil, hiç kimse eleştirinin üstünde değildir. Pekin öyle yapıyor diye biz Sovyetler Birliği ile Emperyalist Amerika'yı aynı sepete koyamayız. Çekoslovakya buhranında Çin yorumu yanlış bir yorumdu. Buna katılamayız. Aydınlıktan ayrılanlardan biri ile şöyle bir tartışmamız ol-

du: Amerikan emperyalizmi ile Sovyet Sosyal emperyalizmi arasında hiçbir fark yoktur diyordu. «Rusyada 1917 de Büyük Ekim İhtilâli yer aldı. Lenin Bolşevik Partisi başında o ülkeyi yedi yıla yakın bir zaman yönetti. Onun ardından otuz yıl süreyle Stalin baştaydı. Bunların hiç mi izi kalmadı da bu toplum birden bire Amerika'nın tıpa tıp benzeri bir emperyalist ülke haline geldi?» Muhatabım görüşünde direniyordu. «Peki Bulgaristan'la örneğin Guatemala arasında da hiçbir fark yok mudur?» diye sordum. Esasta büyük fark yoktur anlamına gelen bir şeyler söyledi. Bu iddialar gülünçtür.

«Aybar-Aren oportünistleri «Ne Amerika - Ne Rusya!» sloganıyla Türkiye'yi vesayeti altında tutan Amerikan emperyalizmi ile Sovyetler Birliğini aynı sepete koyuyorlardı. Buna karşı çıktık. Bazı radikal küçükburjuva çevreler devrimci güç birliğinin şartı olarak proleter devrimci hareketin aynı sloganı benimsemesini ısrarla istediler. Kendilerine bu sloganın niçin yanlış olduğunu dilimizin döndüğü kadar anlattık, Birinci Millî Kurtuluş Savaşımızdan örnekler verdik ve sonunda kendilerini tutumumuzun doğruluğuna inandırdık. Bugün yeni oportünizm aynı sloganla ortaya çıkmaktadır. Ama biraz değişik şekilde kelimelendirilmiş olarak. «Amerikan Emperyalizmine ve Sovyet Sosyal Emperyalizmine de karşıyız» diyorlar. Proleter devrimcisi odur ki, bütün iç ve dış güçleri en ufak ayrıntılarına kadar doğru tahlil eder ve devrimci çizgisini bu doğru tahlile dayandırır. Ve hele düşünmeyi Asya kıtasının öbür ucundaki bir merkezde yayınlanan bir derginin yazı kuruluna terketmez.»

Beş saat süren konuşmanın belli başlı noktalarını özet olarak dahi burada nakletmenin olanağı yoktur. Mihri Belli ele aldığı konuları yazılar halinde Aydınlık'da yayınlayacaktır. (*)

ANKARA BİRLİĞİ

Proleter devrimci saflar, her geçen gün yayılıp genişliyor, yeni boyutlar kazanıyor ve çelikleşiyor.

Bu yılın tiyatro dönemiyle birlikte perdelerini açan «Ankara Birliği», proleter devrimciliğinin derlenip - toparlanmasıyla birlikte, kültür ve sanat alanında da kavga verip, açılımlar getirişinin, tutarlı bir habercisi oldu. Topluluk, sahnede doğru bir tutumla çalışırken, bir yandan da kültür ve sanat alanında proleter devrimci kavgayı yoğunlaştırmak amacıyla, sürdürdüğü seminer çalışmalarına, Ocak ayından itibaren çıkarmaya başladığı «Ankara Birliği Dergisi»ni de kattı. Öte yandan, profesyonel tiyatro şartlarının zorlamalarına boyun eğmemek için, hem doğru çizgide sanatçı kadroları hazırlamak, hem de gerçekleşmeye başlayan kitle diyaloguna katkıda bulunmak amacıyla; amatör çalışmaları da başlatan topluluk, sanattaki devrimci kavganın, kesin olarak, süren devrimci kavgadan ve doğru devrimci stratejiden soyutlanamayacağını; yine, tek tek elemanlar için de, sanatçı kişiliğin, militan-devrimci kişilikten soyutlanamayacağını, ilk elden tavır takınarak ortaya koymaktadır.

Topluluğun hangi ilkeler altında birleşme çabasında olduğunu kısaca açıklıyalım :

— Tiyatro, toplumsal bir güçtür

(*) Mihri Belli 2 Aralık 1969 tarihinden beri TÜRK SOLU dergisinde yazı yazmak imkânını bulamamaktadır. Bu dergide son aylarda çıkmakta olan imzasız başyazılar Mihri Belli'ye ait değildir.

ve bu güç, doğru ve namuslu olarak, nerede ve nasıl kullanılacağı, bilinerek kullanılmalıdır. Belli bir dünya görüşüne dayalı bilimsel bir görüş sahibi olmadan ve bu gözle yola çıkıp, somut meselelerin somut tahliline ayak basmadan, salt iyiniyetle de olsa, kurulu düzenin hizmetinde olmaktan kurtulunamaz.

— Devrimci iddialarla ortaya çıkan tiyatrolar, ya soyut bir düzeyden seslenmişler, çokluk da, seyircide devrimci tüketimlere yol açmışlardır. Bu boşaltım, seyircideki potansiyeli anlık olarak keskinleştiren ve son tahlilde ise pasifize eden bir tutumdur. Sunulan oyun ne kadar «devrimci havalı» olursa olsun, dramatik tiyatronun ana ögesi olan ve kurulu düzeni sürdürmede önemli yararlar sağlayan «arıtma» (katharsis) esprisine bağlı olduğundan yapılan, -her şeye rağmen- seyircinin boşaltımı, tatmincikler sağlanması ve afyonluluğunun sürdürülmesidir. Yani, karşı devrimci tiyatrolar soyutlayarak, yabancılaştırarak, emperyalizme kültürce araç olarak... afyonlarken, devrimci iddialı yanlış tutumlar da, en azından afyonluluk halinin sürdürülmesine hizmet eder. Sanatta amaç, anlık ajitasyonlar değildir. Sanatı propagandadan ayıran çizgi de bu noktadan geçer; sanat oluşturucudur, tepeden giydirmeci değil, bilinçlendiricidir. Kafalardaki statizmin kıpırdatılışı, çözülüşü, seyirciyi heyecan fırtınasında dolandırmak yerine, somut meselelerin somut tahliline dayanarak ve seyirci etkinliğini harcayıp tüketmeksizin onun, olup bitenleri inceler durumda, etkin konuma sokularak tutuluşu, bir takım bilişlere ve karalara varışı, duyguları yerine aklının egemen kılınışı, her değişik görüntülü duruma sağlamca yorumlayabilir hale gelişi... dir önem kazanan.

— Bütün bunlar, tiyatroda, anlatımcı tiyatro sistemini gerektirir. Bunları gerçekleştirecek, devrimciliği isbatlanmış bir sistemin, epik tiyatronun varlığı, her türlü yan çizmeleri affedilmez kılar. Üstelik, geleneksel tiyatromuzun epik ögelere dayanması da, bu tutumu hem kolaylaştırır, hem de gerekli kılar.

— Proleter devrimcileri olarak, sorun genel planda sosyalist toplumun, özel olarak da yeni insanın yaratılışıdır. Sosyalist topluma götüren yol milli demokratik devrim aşamasından geçmek zorundadır. Yeni insan ise, sosyalistleşme sürecine giren toplumun ve değişen altyapıyla birlikte üstyapıda sürdürülecek kavgaların ürünü olacaktır. Yani, hem altyapı değişikliği üstyapıyı değiştirecek, hem geriden izleyen üstyapıdaki değişmeyi hızlandırmak için bu alanda kavganın hızla sürmesi gerekecek, hem de üstyapı değişikliği, altyapı değişikliğinin erginleşmesini kolaylayacaktır. Sosyalist toplumda, yeni insanın zembille yere inmeyişi, bugünkü görevlerimize de açıklık kazandırır. Yani, devrimci kavga ile birlikte, yeni insanı yaratma süreci de başlamıştır. Yeni insanı yaratma süreci ise, devrimci kavgadan ve doğru stratejiden soyutlanamaz; ilk elden emperyalist ve feodal kültürün, şartlamaların etkisini kırmak, çözmek zorunludur. Bu ise, proleter devrimci yürüyüşten ayrık olarak, sanatın tek başına çözümleyeceği iş olmadığı gibi, çözülüp-birikme sürecine uygun olarak, hem emperyalist ve feodal kültüre karşı çözücü kavga vermek, hem de proleter bilincini ve onun ideolojisini vermekle yürütülebilir. Yine bu kavga, kitleye dönük olarak sürdürüldüğü gibi, sanatçı çevrelerde de yoğun olarak verilmeiidir.

— Ulusal tiyatro sorununa gelince, Türkiye'de ulusal tiyatronun varlığından sözetmek yanlıştır. «Çağı-

mızda, artık, Ulusal Tiyatro, ancak ulusal kurtuluş uğruna mücadele şartları içinde oluşur. Ve sınıfsal bir temele dayanmadan, ulusal tiyatro, gerçekleştirilemez. Dünyanın ve ülkemiz şartlarından soyut, salt «sanat» kavramı içinde ele alınıp bilim dışı çabalarla ulusal tiyatroya yönelmek, «ulusal devrimci tiyatroyu kurma savaşı'na» faydadan çok zarar verir. «Ulusal devrimci tiyatroyu kurma savaşı» Bir görevdir.

Ulusal tiyatro milli sınıflara dayanılarak kurulur. Ve proleter ideolojinin tiyatro anlayışından hareket etmeden «ulusal devrimci tiyatroyu kurma savaşı» verilemez ve sonuca erdirilemez. Sınıfsal niteliğini, milli ve en devrimci sınıf proletaryadan alan ve devrimciliği evrensel olarak isbat olunmuş genel tiyatro sisteminden (epik tiyatro-M.B.) hareket ederek ve ülkemizin özel şartlarını doğru değerlendirmek demek olan bağımsızlık savaşı süreci içersinde ulusal bir tiyatro kurulabilir» (*) Ulusal tiyatro için popülist eğilimlerle yola çıkılamayacağı gibi, sorun, bir biçimi aktarmak, ya da geleneksel tiyatromuz çizgileri üzerine oturuverip, sürdürmek değildir.

(*) Ankara Birliği Dergisi, Sayı 1, Ocak 1970, «Çıkarken» - S. 4.

Özellikle, masal türünde, tarama ve derlemelerde gözlenen, mütegallibeye övgüyle sürüş ve bağlanış, Anadolu sanatına dönüldüğünde, pek de öyle ulusal «öz»ler bulunamıyacağını, alt yapının üst yapıyı belirlediği gibi, kanıtlar. Görev, -soyutlanmamış- bir yeniden kurma, kavgası olarak netleşir ve ulusal tiyatro yerine ulusal devrimci tiyatro kavramı doğru olarak belirir.

Ankara Birliği, bir topluluk olmaktan çok, bir hareket, hem de proleter devrimci hareketin bir boyutu olma yolunu tutmuşa benzemektedir.

Eski oportünizme olduğu gibi, kılıflı yeni oportünizme karşı da kesin tavır aldıklarını belirleyen Ankara Birliğini, Aydınlık Dergisi olarak, doğru çizgiyi sürdürdüklerince destekleyeceğimiz gibi, önümüzdeki sayılarda, proleter devrimci kültür ve sanat kavgasına da sayfalarımızda yer vereceğiz.

Dergimiz kültür ve sanat alanında proleter devrimci mücadelede kendine düşen görevi yerine getirmek amacıyla sayfalarında bu mücadeleye katkı niteliğinde, yazılara yer verecektir. Elinizdeki sayıda Mihri Belli arkadaşımızın «Ulusal Devrimci Kültür» başlıklı yazısını bu düşünceyle yayınladık.

— AYDINLIK YAYINLARI —

2. PROLETER DEVRİMCİ HAREKETİMİZİN ÇİZGİSİ AÇIKTIR.

MİHRİ BELLİ

Fiyatı : 1 TL.

3. MİLLÎ DEMOKRATİK DEVRİM (BROŞÜR)

Yakında çıkıyor

İsteme Adresi :

Süleyman Sırrı Sok. 2/12

Yenişehir - ANKARA

Yayla

üstün
kalite
makarnadır

İRMİK ve MAKARNA FABRİKALARI
tel:ankara 12 96 45

Şefik.

İLERİ

Türkiye Devrimci Gençlik Federasyonunun
AYLIK YAYIN ORGANI

15 Mart'da Çıkıyor

Yıllık Abone : 10 TL.

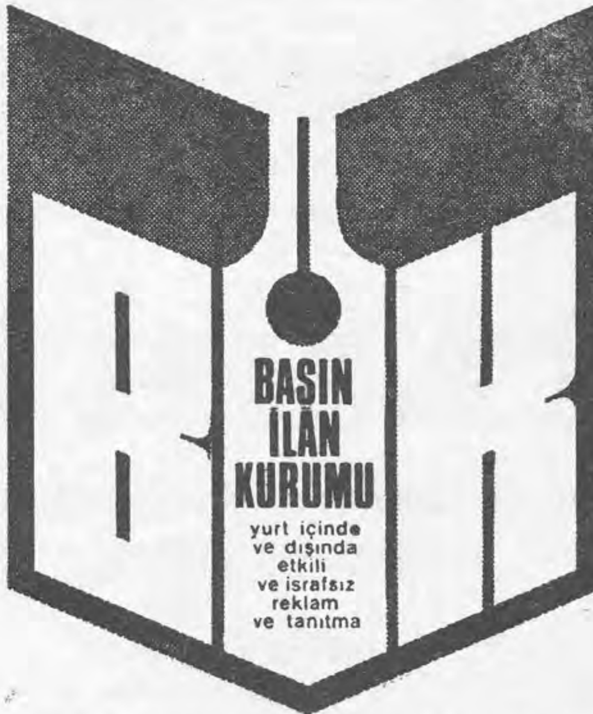
Posta Kutusu : 60
Yenişehir - ANKARA

DEVRİMCİ KARDEŞLERİMİZE DUYURU

AMERİKAN EMPERYALİZMİNE VE İŞBİRLİKÇİLERİNİN KARŞI DEVRİMCİ EYLEMLERİNDEN DOLAYI CEZAEVİNDE YATMAKTA OLAN YİRMİ BEŞ ARKADAŞIMIZ İÇİN «**DEVRİMCİ DAYANIŞMA KAMPANYASI**» AÇILMIŞTIR. YARDIM ETMEK GÖREVİMİZDİR.

Türkiye Devrimci Gençlik Federasyonu Genel Başkanlığı

Bağışlarınızı T.C. Ziraat Bankası Kızılay Şubesi 21670 No.lu hesap numarasına yatırınız. Bağız miktarı ve harcamalar ilân edilecektir.

Yayın organları hakkında bılgı sağlanır . Eskiz ve program hazırlanır Objektıf tavsiyelerde bulunulur . Tespit edilen programlar titizlikle yürütülür.

Cagaloglu Turkocagı Cad no 1 kat 3
Telefon 27 66 00 - 27 66 01 Istanbul

(Basın 60146 — A : 248)

SOL YAYINLARI

BU SEZON ÇIKAN KİTAPLARIMIZ

— «SOL» KOMÜNİZM, BİR ÇOCUK HASTALIĞI, Lenin, 7,5 lira.
— SOSYALİZM VE SAVAŞ, Lenin 10 lira.
— FELSEFENİN BAŞLANGIÇ İLKELERİ, (Üçüncü Baskı) Politzer, 10 lira.
— FELSEFENİN TEMEL İLKELERİ, Politzer 20 lira (Tükenmek üzeredir).
— İŞÇİ VE KÖYLÜ İTTİFAKI, Lenin, 8 lira.
— LENİNİZMİN İLKELERİ (DEVAMI: «LENİNİZMİN MESELELERİ»), Stalin, 10 lira.
— KAPİTAL (Üçüncü Cilt, Birinci Kitap), Marx, 15 lira.
— SOSYALİZMİN ALFABESİ, (İkinci Baskı) Leo Huberman, 5 lira.
— NİSAN TEZLERİ VE EKİM DEVRİMİ, Lenin, 12,5 lira.
— GOTHA VE ERFURT PROGRAMLARININ ELEŞTİRİSİ, Marx - Engels, 10 lira.

YAKINDA YAYINLANACAK KİTAPLARIMIZ

— MİLLİ DEMOKRATİK DEVRİM, Mihri Belli (Yazılar)
— EKONOMİ POLİTİĞİN ELEŞTİRİSİNE KATKI Marx.
— SAĞ SOSYALİST İDEOLOJİ Günter Söder.
— TÜRKLERİN KÖKENİ, Charles Darwin.
— YENİ FİZİK, YENİ BİYOLOJİ VE UZAY, Pascual Jordan.

DİĞER KİTAPLARIMIZ (SEÇME)

— KAPİTAL, (Birinci cilt, beş kitap), Marx, 10'ar lira.
— FELSEFENİN SEFALETİ, Marx, 10 lira.
— KAPİTALİZM ÖNCESİ EKONOMİ ŞEKİLLERİ, Marx, 8 lira.
— FRANSA'DA SINIF MÜCADELELERİ, Marx. 8 lira.
— ÜCRET, FİYAT VE KÂR, Marx, 4 lira.
— ÜCRETLİ EMEK VE SERMAYE, Marx, 3 lira.
— YAHUDİ MESELESİ, Marx, 3 lira.
— ANTİ-DÜHRİNG. (İki kitap) Engels 10'ar lira.
— AİLENİN, ÖZEL MÜLKİYETİN VE DEVLETİN KÖKENİ, Engels, 10 lira.
— FELSEFE İNCELEMELERİ, Marx-Engels, 7,5 lira.
— EMPERYALİZM, Lenin, 8 lira.
— NE YAPMALI? Lenin, 10 lira.
— İKİ TAKTİK, Lenin 7,5 lira.
— BİR ADIM İLERİ, İKİ ADIM GERİ, Lenin, 10 lira.
— ULUSLARIN KADERLERİNİ TÂYİN HAKKI, Lenin, 7,5 lira.
— TOPRAK MESELELERİ, Lenin, 8 lira.
— MARKSİZM VE MİLLÎ MESELE, Stalin, 7,5 lira.
— SOSYALİST EKONOMİNİN MESELELERİ, Stalin, 7,5 lira.
— SAĞ VE SOL SAPMALAR ÜZERİNE, Stalin, 10 lira.
— TEORİ VE PRATİK, Mao Çe-Tung, 10 lira.
— EMPERYALİZMLE MÜCADELE, Mao Çe-Tung, 7,5 lira.
— MAO ÇE-TUNG, (Hayatı), Edgar Snow, 7,5 lira.
— HALK SAVAŞI, HALK ORDUSU, Giap, 7,5 lira.
— EKONOMİ POLİTİK, P. Nikitin, 10 lira.

SOL YAYINLARI: Sanayi Caddesi, Demir İş Hanı, 51 Ankara.